ENCHIRIDION TITVLORVM ALIQVOT IVRIS, VIDELICET,

*

Deverborum & rerum ſignificatione. *ex Pandectis.*
De Regulis Iuris. *tum ex Pandectis, tum ex Decretalibus, & Sexto.*
De gradibus Affinitatis. *ex Pãdectis.*

AD HAEC,

RVBRICAE omnes Cæſarei & Pontificij Iuris.

LVGDVNI,
APVD THEOBALDVM PAGANVM.
M. D. XLV.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

Titulus XVI. Libri I.

Pandectarum, per ordinem Alphabeti.

Vlpianus Libro VIII. ad edictum.
Lex CXCIX.

ABſentē accipere debemus eum, qui non eſt in eo loco, in quo petitur. Non enim trans mare abſentem deſideramus: ſed ſi fortè extra continentia urbis ſit, abeſt. cæterum uſque ad continentia non abeſſe uidetur, ſi non latitet. Abeſſe non uidetur, qui ab hoſtibus captus eſt, ſed qui á latronibus detinetur.

Paulus Libro XXIIII.
Lex XXXIIII.

A*Ctionis uerbo etiam perſequutio continetur.*

Vlpianus Libro VII.

Lex CXXXIX.

AEdificia Romæ fieri etiam ea uidentur, quæ in continentibus Romæ ædificijs fiunt. Perfeciſſe ædificium is uidetur, qui ita conſummauit, ut iam in uſu eſſe poßit.

Idem Libro ad edictum.

Lex XXVII.

AGer eſt locus, qui ſine uilla eſt. Stipendium à ſtipe appellatum eſt, quòd per ſtipes, id eſt, modica æra colligatur. Idē hoc etiam tributum appellari Pomponius ait. Et ſanè appellatur à contributione tributū: uel ex eo, quòd militibus tribuatur.

Paulus Libro XII.

Lex XXVIII.

ALienationis uerbum etiam uſuſcapionem continet. Vix eſt enim, ut non uideatur alienare, qui patitur uſucapi. Eum quoque alienare dicimus, qui non utendo amiſit ſeruitutem. Qui occaſione adquirendi non utitur, non intelligitur alienare: ueluti qui hæreditatem omittit, aut optionem intra certum tempus datam non amplectitur. Oratio quæ neque coniunctionem, neque diſiunctionem habet, ex mente pronūtiantis, uel diſiuncta uel coniuncta accipitur.

Vlpianus

Vlpianus Libro LXXVII. ad edictum.

Lex *LXVII.*

ALienatum nõ propriè dicitur, quod adhuc in dominio uẽditoris manet: uenditũ tamen rectè dicitur. Donationis uerbo ſimpliciter loquendo omnẽ donationẽ cõprehendiſſe uidetur, ſiue mortis cauſa, ſiue non mortis cauſa fuerit.

Idem Libro LXXIX. ad edictum.

Lex *LXXIX.*

ALiud eſt capere, aliud accipere. Capere, cum effectu accipitur: accipere etiam ſi quis non ſic accepit, ut habeat. Ideoq; non uidetur quis capere, quod eſt reſtituturus. ſic & perueniſſe propriè illud dicitur, quod eſt remanſurum. Hæc uerba, his rebus rectè præſtari. hoc ſignificant, ne quod periculum, uel damnum ex ea re ſtipulator ſentiret.

Idem Libro III. ad legem Iul. Papiam.

Lex *CXXXI.*

*ALiud eſt fraus, aliud pœna. Fraus enim ſine pœna eſſe poteſt: pœna ſine fraude eſſe nõ poteſt. Pœna eſt *noxiæ uindicta: fraus & ipſa *noxia dicitur, & quaſi pœnæ quædam præparatio. Inter mulctã autẽ & pœnam, multum intereſt: quum pœna generale nomen ſit, & omniũ delictorũ coërcitio: mulcta ſpecialis pec-* * n * n

cati, cuius animaduerſio hodie pecuniaria eſt. Pœna autẽ nõ tãtũ pecuniaria, uerùm et capitis & exiſtimationis irrogari ſolet. Et mulcta qdẽ ex arbitrio eius uenit, qui mulctã dicit: pœna nõ irrogatur, niſi quæ quaque lege, uel quo alio iure ſpecialiter huic delicto impoſita eſt: qnimò mulcta ibi dicitur, ubi ſpecialiter pœna nõ eſt impoſita. Itẽ mulctã is dicere poteſt, cui adiudicatio data eſt. Magiſtratus enim ſolos, & præſides ꝓuinciarũ poſſe mulctã dicere, mãdatis permiſſum eſt. pœnã autẽ unuſquiſq; irrogare poteſt, cui huius criminis, ſiue delicti executio cõpetit.

Idem Libro XL.

Lex CLXXIIII.

ue. *ALiud eſt promittere furẽ nõ eſſe, aliud furto * noxiaq; ſolutũ. Qui enim dicit furẽ non*
ꝗ. *eſſe, de hominis propoſito loquitur: qui furto * noxiaq; ſolutũ, nemini eſſe furti obligatũ ꝓmittit.*

Paulus Libro II. ad legem Iuliam.

Lex CXXXII.

ANniculus amittitur, qui extremo anni die moritur: & conſuetudo loquendi id ita eſſe declarat. Ante diem decimũ Calendarum. &,
ec *Poſt diem decimum Calendarum. * utroq; ſer-*
q;. *mone undecima dies ſignificatur. Falſum eſt eam peperiſſe, cui mortuus filius extractus eſt.*
ca.

Idem Libro II.

Lex *CXXXIIII.*

ANniculus non ſtatim ut natus eſt, ſed tre_cēteſimoſexageſimoquinto die dicitur, incipiēte planè, non exacto die: quia annū ciuiliter, non ad momēta tēporū, ſed ad dies numeramus.

Caius Libro XXXIII. ad edictū prouin.

Lex *LI.*

APpellatione parētis nō tātū pater, ſed etiā auus & proauus, & deinceps omnes ſuperiores cōtinētur: ſed & mater, & auia, & ꝓauia.

Paulus Libro LXXIII.

Lex *LXXII.*

APpellatione rei etiam pars continetur.

Pomponius Libro VI. epiſtolarum.

Lex *CCXLVI.*

APud Labeonem libris * *πιθανῶν ita ſcriptum eſt: Exhibet, qui præſtat eius, de quo agitur, præſentiam. Nam etiam qui ſiſtit, præſtat eius, de quo agitur, præſentiam. Nec tamen exhibet, qui mutum aut furioſum, aut infantem exhibet: nō enim poteſt uideri eius præſtare præſentiam, cùm nemo ex eo genere præſens ſatis aptè appellari poteſt. Reſtituit, non tantum qui ſolum corpus, ſed etiam qui omnem*

* *ic uer liur*

tota reſtitutio, iuris interpretatio eſt.

Caius Libro XXI.

Lex *XLI.*

ARmorum appellatio non utiq; tantùm ſcuta, & gladios, & galeas ſignificat: ſed & fuſtes, & lapides.

Modeſtinus Libro III. Pandectarum.

Lex *CVII.*

ASſignare libertum, hoc eſt, teſtificari, cuius ex liberis libertum eum eſſe uelit.

Vlpianus Libro x. ad edictum.

Lex *XV.*

e l, i.et pu *BOna ciuitatis abuſiuè publica dicta ſunt: ſola enim ea publica ſunt, quæ populi Romani ſunt.*

Modeſtinus Libro v. Pandect.

Lex *CX.*

BOnæ fidei emptor eſſe uidetur, qui aut ignorauit eam rem alienam eſſe: aut eum, qui uendidit, ius putauit uendendi habere: puta procuratorem aut tutorem eſſe.

Vlpianus Libro LVIII. ad edictum.

Lex *XLIX.*

BOnorũ appellatio aut ciuilis eſt, aut naturalis. Naturaliter bona ex eo dicũtur, quòd beant: hoc eſt, beatos faciũt. Beare eſt prodeſſe.

In

In bonis autem noſtris computari ſciendum eſt, non ſolùm quæ dominij noſtri ſunt, ſed & ſi bona fide à nobis poßideantur, uel ſuperficiaria ſint. Aequè bonis adnumerabitur, etiam ſi quid eſt in actionibus, petitionibus, perſecutionibus. Nam hæc omnia in bonis eſſe uidentur.

Africanus Libro IIII. quæſt.

Lex CCVIII.

BOnorum appellatio, ſicut hæreditatis, uniuerſitatem quandam ac ius ſucceßionis, & non ſingulas res demonſtrat.

Pomponius Libro VI. ad ſenatuſconſ.

Lex LXXXIX.

BOues magis armentorum, quàm iumẽtorum nomine appellantur. Hoc ſermone, dum nupta erit: primæ nuptiæ ſignificãtur. Inter reddere, & ædere rationes, multum intereſt: nec is, qui ædere iuſſus eſt, reliquum reddere debet. Nam & argentarius ædere rationem uidetur, etiam ſi quod reliquum ſit apud eum, non ſoluat.

Vlpianus Libro XXV. ad edictum.

Lex CLXVII.

CArbonum appellatione materiam non contineri, Offilius ait. Sed an lignorũ? & fortaßis quis dicet, nec lignorũ: non enim lignorum gratia hæc teſtator habuit. Sed titiones, & alia Add pacti

ligna cocta, ne ſumum faciant, utrum ligno, an carboni, an ſuo generi adnumerabimus? Et magis eſt, ut proprium genus habeant. Sulfurata quoq; de ligno, æquè eandem habebũt definitionem. Ad faces quoq; parata, nõ erunt lignorum appellatione comprehenſa: niſi hæc fuerit uoluntas. Idem etiã dẽ nucleis oliuarum, ſed & de balanis eſt: uel ſi qui alij nuclei ſunt. De pinu autẽ integri ſtrobyli, ligni appellatione cõtinebũtur.

Idem Libro I. de adulter.

Lex CCXIII.

CEdere diem, ſignificat incipere deberi pecuniam. Venire diem, ſignificat cum diem ueniſſe, quo pecunia peti poßit. Vbi ergo purè quis ſtipulatus fuit: & ceßit, & uenit dies. ubi in diem: ceßit dies, ſed nondum uenit. Vbi ſub conditione: neque ceßit, neq; uenit dies pendente adhuc conditione. Aes alienũ eſt, quod nos alijs debemus. Aes ſuum eſt, quod alij nobis debent. Lata culpa, eſt nimia negligentia: id eſt, non intelligere quod omnes intelligunt.

Iabolenus Libro VI. ex Caſsio.

Lex CXI.

CEnſere eſt conſtituere, & præcipere. unde etiam dicere ſolemus, cenſeo ut hoc facias: &, Senatum aliquid cenſuiſſe. Inde Cenſoris nomen

nomen uidetur eſſe tractum.

Paulus Libro VI.

Lex CXL.

CEpiſſe quis intelligitur, quãuis alijs adquiſiuit.

Caius Libro LXXII.

Lex XLIIII.

CAetera quoque, quibus tuendi, curandiue corporis noſtri gratia utimur, ea appellatione ſignificantur.

Conſtituitur infrà poſt l. verbo victus.

Vlpianus Lib. II. ad Senatuſconſ.

Lex CLX.

CAeterorum, & reliquorum appellationẽ etiam omnes continentur: ut, Marcellus ait: circa eum, cui optio ſerui legata eſt, cæteri Sempronio. Nam tentat, ſi non optet, omnes ad Sempronium pertinere.

Idem Libro LX.

Lex LVI.

COgnoſcere inſtrumenta, eſt relegere, & recognoſcere. Diſpungere, eſt conferre accepta, & data. Liberorum appellatione continentur, non tantùm, qui ſunt in poteſtate, ſed omnes qui ſui iuris ſunt: ſiue uirilis ſiue fœminini ſexus ſunt, ex'ue fœminis deſcendentes.

Idem

Idem Libro XXXVIII.

Lex *CLXXIII.*

COllegarum appellatione ij continentur, qui ſunt eiuſdem poteſtatis. Qui extra continentia urbis eſt, abeſt. cæterùm uſque ad continentia, non abeſſe uidebitur.

Idem.

Lex *CLXXXVI.*

COmmẽdare nihil aliud eſt, quàm deponere.

Idem Libro XII.

Lex *LIIII.*

ineăe :redi, autẽ. l. cre/ ores, . cre/ orũ.

COnditionales creditores dicuntur ij, quibus nondum competit actio, eſt autem competitura: uel qui ſpem habent, ut competat.

Paulus Libro XVII.

Lex *XXIX.*

ide l. natio ver/ 1.

COniunctionem enim nonnunquã pro diſiunctione accipi, Labeo ait: ut in illa ſtipulatione, mihi hæredíq; meo: te hæredemq́; tuum.

Florentinus Libro X. Inſtitut.

Lex *CCIX.*

COram Titio aliquid facere iuſſus, nõ uidetur præſente eo feciſſe, niſi is intelligat. Itaque ſi furioſus, aut infans ſit, aut dormiat: nõ uidetur corã eo feciſſe. Scire autẽ, nõ etiam uelle is debet. nã & inuito reo rectè fit, quod iuſſum eſt.

Paulus

Paulus Libro XVI. breuis edict.

Lex *LV*.

CReditor autem is eſt, qui exceptione perpetua ſummoueri non poteſt. Qui autem temporalem exceptionem timet, ſimilis eſt conditionali creditori.

Vlpianus Libro VI. ad edict.

Lex *X*.

CReditores accipiendos eſſe conſtat eos, quibus debetur ex quacunq; actione, uel perſequutione, uel iure ciuili (ſine ulla exceptionis perpetuæ remotione) uel honorario, uel ordinario, uel extraordinario, ſiue purè, ſiue in diem, ſiuē ſub conditione. Quòd ſi natura debeatur, non ſunt loco creditorum. Sed & ſi non ſit mutua pēcunia, ſed contractus, creditores accipiuntur.

Caius Libro I. ad edict. prouinc.

Lex *XI*.

CReditorum appellatione non ij tantum accipiuntur, qui pecuniam crediderint: ſed omnes, quibus ex aliqua cauſa debetur.

Celſus Libro XXVIII. Digeſtorum.

Lex *XCVIII*.

CVm bis ſexto calendas eſt, nihil refert, utrū priore, an poſteriore die, quis natus ſit, & ſic deinceps ſexto calendas, eius natalis dies eſt.

Nam

Nam id biduum pro uno die habetur: ſed poſterior dies intercalatur, non prior. Ideo quo anno intercalatũ nõ eſt, ſexto calẽdas natus, cùm bis ſexto calẽdas eſt, priorẽ diẽ natalẽ habet. Cato putat menſem intercalarẽ addititiũ eſſe: omnesq; eius dies ꝓ momẽto tẽporis obſeruat: extremoq; diei menſis Februarij tribuit. Quintus Mutius, Mẽſis, ait, intercalaris cõſtat ex diebus XXIX.

Alphenus Varus Libro II. Digeſtorum.

Lex CCII.

CVm in teſtamẽto ſcriptum eſſet, ut hærẽdes in funere, aut in monumento duntaxat aureos centum conſumerẽt: non licet minus con ſumere. ſi amplius uellent, licet: neq; ob eam rem contra teſtamentum facere uidentur.

Paulus Libro X. ad Plautium.

Lex LXXXI.

CVm prætor dicit, ut opus factũ reſtituatur: etiã dãnũ datũ actor cõſequi debet. Nã uerbo reſtitutiõis omnis utilitas actoris cõtinetur.

Idem Libro VII. Imperialium ſententiarum in cognitio. prolatarum.

Lex CCXL.

CVm quærebatur an uerbũ, ſoluto matrimonio dotẽ reddi: nõ tãtùm diuortiũ, ſed etiam mortem contineret; hoc eſt, an de hoc quoq; caſu

cõtrahentes ſeruiãt. & multi putabãt nõ de hoc ſenſiſſe: & quibuſdã alijs cõtrà uidebatur: ſecundũ hoc Titus Imperator pnũtiauit, id actũ eo pacto, ut nullo caſu remaneret dos apud maritũ.

Celſus Libro XXXII. Digeſtorum.

Lex *XCVII.*

C*Vm ſtipulamur quãta pecunia ex hæreditate Lucij Titij ad te peruenit: res ipſas quæ peruenerunt, non pretia earũ ſpectare uidemur.*

Modeſtinus Libro IIII. Pandectarum.

Lex C*VIII.*

D*Ebitor intelligitur is, à quo inuito exigi pecunia põteſt.*

Paulus Libro II. ad edict. ædil.

Lex *LXXVI.*

D*Ediſſe intelligendus eſt, etiam is, qui permutauit, uel compenſauit.*

Terentius Clemens Libro V. ad l. Iul. Pap.

Lex C*LI.*

D*Elata hæreditas intelligitur, quam quis poßit adeundo conſequi.*

Modeſtinus Libro VII. Regula.

Lex C*II.*

D*Erogatur legi, aut abrogatur. derogatur legi, cùm pars detrahitur: abrogatur legi, cum prorſus tollitur.*

Vlpianus

Vlpianus Libro VI.
Lex *XL.*

DEteſtatio eſt denuntiatio facta cum teſtatione. Serui appellatio etiam ad ancillam refertur. Familiæ appellatione liberi quoq; continentur. Vnicus ſeruus, familiæ appellatione non continetur. nec duo quidem familiam faciũt.

Modeſtinus Lib. I. de præſcript.
Lex *CVI.*

DImiſſoriæ literæ ſunt, quæ uulgò dicuntur apoſtoli. Dimiſſoriæ aũt dictæ ſunt, quòd per eas cauſa ad eũ, q appellatus eſt, dimittitur.

Caius Libro v. Legis duodecim tabularũ.
Lex *CCXXXVIII.*

DVobus negatiuis uerbis quaſi permittit lex magis, quàm prohibeat. Idq; etiam Seruius animaduertit.

Vlpianus Libro I. ad Senatuſconſul.
Lex *CLIX.*

ETiam aureos nummos æs dicimus.

Idem Libro VII.
Lex *CXLI.*

ETiam ea mulier, cùm moreretur, creditur filiũ habere, quæ exciſo uẽtre ædere poßit.* *utero *Necnon etiam alio caſu mulier poteſt haberẽ filium, quem mortis tempore non habuit; utputa:*

cum

tum qui ab hoſtibus captus remeauit.

Caius Lib. III. ad edictum.

Lex *XVI.*

EVm, qui uectigal populi Romani conductum habet, publicanũ appellamus. nam publici appellatio in compluribus cauſis ad populum Romanum reſpicit. Ciuitates enim loco priuatorum habentur.

Paulus Lib. II. Manualium.

Lex CCXXVII.

EX illa parte edicti, Eum quem ei hæredẽ eſſe oportet, hæredis hæredibus bonorum poſſeſſio non defertur. Item in ſubſtitutione his uerbis, Quiſquis hæres mihi erit. proximus hæres tantùm ſignificatur. imò non tantùm proximus hæres, ſed etiam ſcriptus.

Vlpianus Lib. XXIIII.

Lex *CLXXXIX.*

*FAcere non*oportere, & hanc ſignificatio* * a.
nem habet, ut abſtineat quis ab eo facto, deeſ
quod cõtra conuentionẽ fieret: & curare ne fiat. gat.

Pomponius Lib. XXIII.

Lex *CLXXV.*

FAciendi uerbo, reddendi cauſa etiam continetur.

Caius Lib. x v i. ad edict. prouinc.

Lex CXCVI.

FAmiliæ appellatione, & ipſe princeps familiæ cõtinetur. Fœminarum liberos in familia earum non eſſe, palàm eſt: quia qui naſcuntur, patris, non matris familiam ſequuntur.

Caius Libro i i i.

Lex CCXXXV.

FErri propriè dicimus, quæ quis ſuo corpore baiulat: portari ea, quæ quis iumento ſecum ducit: agi ea, quæ animãtia ſunt. Fabros tignarios dicimus non eos duntaxat, qui tigna dolant, ſed omnes, qui ædificant.

Paulus Libro i i i. ad Vitellium.

Lex LXXXIIII.

FIlij appellatiõe omnes liberos, intelligimus.

Iulianus.

Lex LXXVI.

FRugem pro reditu appellari, nõ ſolùm pro frumẽtis, aut leguminibus, uerumetiam pro eo qđ ex uino, uel ex ſyluis cæduis, cretæfodinis, lapicidinis capitur. Iulianus ſcribit, fruges oẽs eſſe quibus homo ueſcatur, falſum eſſe. non enim carnes, aut aues, feraſue, aut poma fruges dici. Frumẽtũ autem id eſſe, quod ariſta in ſe teneat, recte Gallũ definiſſe. Lupinum uerò & fabas,

fruges

fruges potius dici: quia non ariſta, ſed ſiliqua continentur: quæ Seruius apud Alfenum in frumento contineri putat.

Triphonius Lib. I. diſputat.

Lex CCXXV.

F*Vgitiuus eſt, non is, qui ſolum fugiēdi à domino conſilium ſuſcepit, licet id ſe facturū iactauerit: ſed qui in ipſum factum fugæ, uitium mentis deduxerit. Nam & furem, & adulterum, & aleatorem, quanquam alia ſignificatione, ex animi propoſitiōe cuiuſq; ſola dicere quis poſſit, etiam eum, qui nunquam alienam rem inuito domino ſubtraxerit: qui nunquam alienam matremfamiliâs corruperit: ſi modò eius mentis ſit, ut occaſione data id commiſſurus ſit: tamē oportere hæc eadem crimina aſſumpto actu intelligi: & ideo fugitiuum quoque, & errorem, non ſecundum propoſitionem ſolam, ſed cum aliquo facto intelligi conſtat.*

Florentinus Libro VII. Inſtitut.

Lex CCXI.

F*Vndi appellatione omne ædificiū, & omnis ager cōtinetur. Sed in uſu urbana ædificia, ædes: ruſtica, uillæ dicuntur. Locus uerò ſine ædificio, in urbe, area: in rure autem, ager appellatur: idemq; ager cum ædificio, fundus dicitur.*

Vlpianus. Lib. v. ad legem Iuliam.

Lex CXXXVI.

GEneri appellatiõe & neptis, & proneptis, tam ex filio, quàm ex filia editarum, cæterarumq́; maritos contineri, manifeſtum eſt.

Idem Lib. xxiii. ad edict.

Lex CLXXXVIII.

HAbere duobus modis dicitur: altero iure dominij: altero, obtinere ſine interpellatione id, quod quis emerit. Cautum intelligitur, ſiue perſonis, ſiue rebus cautum ſit.

Paulus Lib. xxxviii. ad edict.

Lex CXCII.

HAec adiectio, pluríue, non infinitam pecuniam continet, ſed modicam duntaxat: ut taxatio hæc, Solidorum decem pluríue. ad minutulam ſummam referatur.

Caius Lib. i. de verbo. obliga.

Lex CCXXXI.

HAec enũtiatio, quæ fuit pluris aureorum triginta: ſimul & quantitatis, & æſtimationis ſignificatiua eſt.

Iulianus Lib. ii. Digeſto.

Lex CC.

xis. *HAec ſtipulatio *noxijs ſolutum præſtari:*
xas. *nõ exiſtimatur ad eas *noxias pertinere,*

s.

quæ

quæ publicam exequutionem, & coërcitionem capitalem habent.

Vlpianus Lib. LXXIII. ad edict.

Lex *LXIX.*

HÆc uerba, cui rei dolus malus abfuerit: generaliter comprehēdunt omnem dolum, quicunque in hanc rem admiſſus eſt, de qua ſtipulatio eſt interpoſita.

Proculus Libro v. Epiſtol.

Lex *CXXIIII.*

HÆc uerba, ille aut ille: non ſolùm diſiunctiuæ, ſed etiam ſubdiſiunctiuæ orationis ſunt. Diſiunctiuum eſt, ueluti cùm dicimus, aut dies aut nox eſt: quorũ poſito altero, neceſſe eſt tolli alterum: item ſublato altero, poni alterum. Ita ſimili figuratione uerbum, aut, poteſt eſſe ſubdiſiunctiuum. Subdiſiunctiuorũ autem genera ſunt duo: unum, cùm ex propoſitis finibus ita non poteſt utrunque eſſe, ut poſſit neutrum eſſe: ueluti cùm dicimus, aut ſedet, aut ambulat. Nã ut nemo poteſt utrunq; ſimul facere, ita aliquis poteſt neutrum: ueluti is, qui accumbit. Alterius generis eſt, cùm ex propoſitis finibus, ita non poteſt neutrum eſſe, ut poſſit eſſe utrunque: ueluti cùm dicimus, omne animal aut facit aut patitur. Nullũ enim animal eſt, quod nec faciat,

nec patiatur: at poteſt ſimul & pati & facere.

Paulus Libro xxx.

Lex *LXXIII.*

H*Aec uerba in ſtipulatione poſita, eã rem rectè reſtitui: fructus continẽt. rectè enim uerbum, pro uiri boni arbitrio eſt.*

Idem Libro I. ad edictum.

Lex *CXCIII.*

H*Aec uerba, quanti eam rem apparet eſſe: non ad id, quod intereſt, ſed ad rei æſtimationem referuntur.*

Vlpianus libro LXII. ad edict.

Lex *LXV.*

H*Aeredis appellatio, non ſolùm ad proximum hæredem, ſed etiã ad ulteriores refertur. Nam & hæredis hæres, & deinceps, hæredis appellatione continentur.*

Idem libro xxx. ad Senatuſconſul.

Lex *CLXX.*

H*Aeredis appellatione omnes ſignificari ſucceſſores credendum eſt, etſi uerbis non ſint expreſsi.*

Pomponius libro III.

Lex *CXIX.*

H*Aereditatis appellatio, ſine dubio continet etiam damnoſam hæreditatem, iuris*

enim

enim nomen eſt, ſicuti bonorum poſſeßio.

Paulus lib. IIII. ad legem Iuliam.

Lex CXXXVIII.

H*Æreditatis appellatione, bonorum quoque poſſeßio continetur.*

Pomponius lib. VIII. ad Q. Mutium.

Lex CXII.

H*Erennius*ait, ſi ita ſcriptū ſit, Filio filijsq; meis hoſce tutores do: maſculis duntaxat tutores datos: quoniam à ſingulari caſu, hoc eſt, filio, ad pluralem uidetur tranſiſſe, continentem eundem ſexum, quem ſingularis prior poſitus habuiſſet. Sed hoc facti, nō iuris habet quæſtionem. Poteſt enim fieri, ut in ſingulari caſu de filio ſenſerit: deinde plenius omnibus liberis proſpexiſſe in tutore dando uoluerit, quod magis rationabile eſſe uidetur.* * a Seru

Caius lib. x. ad leg. Iul. Pap.

Lex CLII.

H*Ominis appellatione tam fœminā, quàm maſculum contineri, non dubitatur.*

Pomponius lib. II. ad Q. Mutium.

Lex CXVIII.

H*Oſtes ij ſunt, qui nobis, aut quibus nos publicè bellum decreuimus: cæteri latrones, aut prædones ſunt.*

Vlpianus Lib. I X.

Lex *CXLIII.*

ID apud ſe quis habere uidetur, de quo habet actionem: habetur enim, quod peti poteſt.

Idem Lib. L X V I. ad edictum.

Lex *LXVIII.*

ILla uerba, arbitratu Lucij Titij fieri: ius ſignificant, & in ſeruum non cadunt.

Paulus Lib. I I. ad edictum.

Lex *CLXI.*

ILla uerba, optimus maximusq́; eſt: uel in eũ cadere poſſunt, qui ſolus eſt. Sic & circa edictum Prætoris ſupremæ tabulæ habẽtur etiam ſolæ. Pueri appellatione etiam puella ſignificatur. Nam & fœminas puerperas appellant recentes ex partu: & Græci communiter * *ὁ καὶ ἡ παῖς appellant.*

Idem Lib. I I I. ad Plautum.

Lex *LXXIX.*

IMpenſæ neceſſariæ ſunt, quæ ſi factæ nõ ſint, res aut peritura, aut deterior futura ſit. Vtiles impenſas eſſe, Fulcinius ait, quæ meliorem dotẽ faciant, deteriorẽ eſſe non ſinant: ex quibus reditus mulieri adquiratur: ſicut arbuſti paſtinationes ultra quàm neceſſe fuerat: item doctrinam puerorũ: quorum nomine onerari mulierẽ ignorantem

rantē uel inuitam nō oportet, ne cogatur fundo, aut mancipijs carere. In his impēſis & piſtrinū & horreum inſulæ dotali adiectū plerunq; dicimus. Voluptariæ ſunt, quæ ſpeciē dūtaxat ornant, nō etiam fructum augēt: at ſunt uiridaria, aquæ ſaliētes, incruſtatiōes, loricatiōes, picturæ.

Papinianus Lib. 11. Reſponſo.

Lex CCXIX.

IN *conuentionibus contrahentium uoluntatē potius, quàm uerba ſpectari placuit. Cùm igitur ea lege fundū uectigalem municipes locauerint, ut ad hæredē eius, q̄ ſuſceperit, pertineret: ius hæredū ad legatariū quoq; transferri potuit.*

Paulus Lib. 1x. ad Plautium.

Lex LXXX.

IN *generali petitione legatorum, etiam datæ libertates continentur, ex mente legis duodecim tabularum.*

Vlpianus Lib. 11. ad edictum.

Lex III.

IN *itinere faciendo uiginti millia paſſuum in dies ſingulos peragenda, ſic ſunt accipienda, ut ſi poſt hāc dinumerationē minus quàm uiginti millia ſuperſint, integrum diē occupēt: ueluti ſi* xx1. *millia paſſuum ſunt, biduū eis attribuetur: quæ dinumeratio ita demū* colligenda erit,* *ſ.

ſi de die nõ cõueniat. Eius q apud hoſtes deceſſit, dici hæreditas nõ poteſt, qa ſeruus deceſſit.

Alphenus Varus lib. VIII. Digeſt.

Lex CCIII.

IN lege cenſoria Portus Siciliæ ita ſcriptum erat. Seruos, quos domũ quis duceret ſuo uſu, pro his portorium ne dato. Quærebatur, ſi quis à Sicilia ſeruos Romã mitteret fundi inſtruendi i- *cauſa: utrum pro his*hominibus portoriũ dare deberet, nec ne. Reſpondit duas eſſe in hac ſcriptura quæſtiones. Primam, quid eſſet, domũ ducere: alterã, quid eſſet, uſu ſuo ducere. Igitur quæri ſolet, utrũ ubi quiſq; habitaret, ſiue in prouincia, ſiue in Italia: an dũtaxat in ſua cuiuſque patria domus eſſe rectè diceretur. Sed de re rectè conſtitutũ eſſe, cam domũ unicuique ibi debere exiſtimari, ubi quiſq; ſedes & tabulas haberet, ſuarumq; rerum conſtitutionẽ feciſſet. Quid autem eſſet, uſu ſuo, magnam habere dubitationẽ. Et magis placere quod uictus ſui cauſa paratũ ſſet, tantũ contineri. Itemq; de ſeruis eadem ratiõe quæri, qui eorũ uſus ſui cauſa parati eſſent, utrũ diſpenſatores, inſularij uillici, atrienſes, textores: an operarij quoq; ruſtici, qui agrorũ coxndorũ cauſa habentur, ex quibus paterfamiliâs lectus caperet, qui bus ſe toleraret: oẽs denique*

ſeruos

ſeruos quos quiſque emiſſet ut ipſe haberet, atq; eis ad aliquam rem uteretur, neque ideo emiſſet ut uenderet. Et ſibi uideri, eos demum uſus ſui cauſa patremfamiliâs habere, qui ad eius corpus tuendum, atque ipſius cultum propoſiti deſtinatique eſſent: quo in genere uectores, cubicularij, coci, adminiſtratores, atque alij, qui ad eiuſmodi uſum parati eſſent, numerarentur.* * a

Quintus Mutius lib. ſingulari. * ὅρων. * I

Lex CCXLI.

IN *rutis et cæſis ea ſunt, quæ terra nõ tenẽtur, quæq; opere ſtructili tectorióue nõ cõtinẽtur.* fini nun

Celſus lib. x x x v. Digeſtorum.

Lex CLVIII.

IN *uſu iuris frequenter uti nos, Caſſelius ait, ſingulari appellatione, cũ plura generis eiuſdem ſignificare uolumus. nam & multum hominem ueniſſe Romam, & piſcem uilem eſſe dicimus. Item in ſtipulando ſatis habemus de hærede cauere: Si ea res ſecundum me, hæredémue meum iudicata erit. & rurſus: Quod ob eam rem te hæredémue tuum. nempe æquè & ſi plures hæredes ſint, continentur ſtipulatione.*

Pomponius lib. II. ad S.C.

Lex CLXIII.

IN *uulgari ſubſtitutiõe, qua ei, qui ſupremus*

morie

morietur, hæres ſubſtituitur: rectè ſubſtitutus. etiam unico intelligitur, exemplo legis duodecim tabularum. ex quibus proximus agnatus, etiam ſolus habetur. Si quis ita in teſtamento ſcripſerit, Si quid filio meo acciderit, Dama ſeruus meus liber eſto: mortuo filio, Damæ liber erit. licet enim accidant aliqua & uiuis, attamen uulgari ſermone etiam mors ſignificatur.

Paulus Lib. XXVIII.

Lex *CLXXXIIII.*

ta *INde tabernacula, & cõtubernales dicti ſunt.*
& Vlpianus Lib. I. ad edictum.
tā.

Lex *CXCVII.*

INdicaſſe reum, eſt detuliſſe, arguiſſe, accuſaſſe, & conuiciſſe.

Vlpianus.

Lex *XLV.*

INſtrato omne ueſtimentum contineri, quod iniijciatur, Labeo ait: Neq; enim dubium eſt, quin ſtragula ueſtis ſit quod Græci περίςρωμα uocant. In uictu ergo ueſtẽ accipiemus, nõ ſtragulam: inſtratum, omnem ſtragulam ueſtem.

Vlpianus Lib. XXVIII. ad edictum.

Lex *CLXXXV.*

INſtructam autem tabernam ſic accipimus, quæ & rebus & hominibus ad negotiationẽ

paratis

paratis conſtat.

Terent. Clemens Lib. XII. ad legem Iuliam Papiam.

Lex CLIII.

INtelligendus eſt mortis tempore fuiſſe, qui in utero relictus eſt.

Paulus Lib. XXXV.

Lex CXCI.

INter diuortium & repudium hoc intereſt, quòd repudiari etiam futurum matrimonium poteſt: non rectè autem ſponſa diuertiſſe dicitur, quòd diuortium ex eo dictum eſt, quòd in diuerſas partes eunt qui diſcedunt.

Paulus Lib. XLIIII. ad edictum.

Lex CXCIIII.

INter donum & munus hoc intereſt, quod inter genus & ſpeciem. Nam genus eſſe donum Labeo ait, à donando dictum: munus ſpeciem. nam munus eſſe donum cum cauſa: ut puta natalitium, nuptiarum.

Vlpianus Lib. LI. ad edictum.

Lex CLXXIX.

*INter hæc uerba, quanti ea res erit. uel, quanti eam rem eſſe*apparet. nihil intereſt: in utraque enim clauſula placet ueram rei æſtimationem fieri.* * p

Iabol

Iabolenus Lib. I. ex poſteriorib⁹ Labeonis.

Lex CCXVII.

INter illā conditionem, cùm ſari potuerit. &, poſtquam ſari potuerit, multū intereſt. nam poſteriorē ſcripturā uberiorem eſſe cōſtat: cùm ſari potuerit, arctiorē: & id tantūmodo tempus ſignificari, quo primùm ſari poßit. Itē ita data cōditiōe, illud facito in diebus. ſi nihil præterea fuiſſet adiectū, ī biduo cōditionē īpleri oportet.

Vlpianus Lib. x. ad edictum..

Lex XVII.

INter publica habemus nō ſacra, nec religioſa, nec quæ publicis uſibus ſunt deſtinata: ſed ſi qua ſunt ciuitatum uelut bona: ſed & peculia ſeruorum ciuitatum proculdubio publica habētur. Publica uectigalia intelligere debemus, ex quibus uectigal fiſcus capit: quale eſt uectigal portus, uel uenalium rerum: item ſalinarum, & metallorum, & piſcariarum.

Modeſtinus Lib. VIII. differen.

Lex CI.

INter ſtuprum & adulteriū hoc intereſſe quidam putant, quòd adulterium in nuptam, ſtuprum in uiduam & in uirginem cōmittitur. Sed lex Iulia de adulterijs hoc uerbo indifferēter utitur. Diuortium inter uirum & uxorē fieri dicitur;

*tur: repudiũ uerò ſpõſæ remitti uidetur: quod & in uxoris perſonã nõ abſurdè cadit. Verum eſt, morbum eſſe temporalẽ corporis imbecillitatẽ: uitium uerò perpetuum corporis impedimentũ, *ueluti ſi luſcus ſit: Nã & luſcus utiq; uitioſus eſt: Seruis legatis etiã ancillas deberi quidã putant, quaſi cõmune nomẽ utrunq; ſexũ contineat.*

**ue talu cuſs luſc*

Paulus Lib. IIII. ad Plaut.

Lex *LXXVIII.*

I*Nterdum proprietatẽ quoq; uerbum poſſeſſionis ſignificat: ſicut in eo qui poſſeſſiones ſuas legaſſet, reſponſum eſt.*

Paulus Lib. LXVI. ad edictum.

Lex *LXIIII.*

I*Nteſtatus eſt, non tantum qui teſtamentum non fecit, ſed etiã is, cuius ex teſtamento hæreditas adita non eſt.*

Martianus Lib. VII. Inſtitutionum.

Lex CC*X.*

I*S qui natus eſt ex mancipijs urbanis, & miſſus eſt in uillam nutriendus: in urbanis ſeruis conſtituetur.*

Iulianus Lib. XXXI. Digeſtorum.

Lex. C.C*I.*

I*Vſta interpretatione recipiendum eſt, ut appellatione filij, ſicuti filiamfamiliâs contineri*

ſæpe

ſæpe reſpondimus, ita & nepos uideatur comprehendi: & patris nõmine, auus quoque demonſtrari intelligatur.

Paulus Lib. VIII. ad edictum.

Lex *XIIII.*

L*Abeo & Sabinus exiſtimant, ſi ueſtimẽtum ſciſſum reddatur, uel res corrupta reddita ſit, uelut ſcyphi colliſi, aut tabula raſa pictura: uideri rem abeſſe, quoniam earum rerum pretiũ nõ in ſubſtãtia, ſed in arte ſit poſitũ. Itẽ ſi dominus rem, quæ ſibi furto aberat, ignorans emerit: rectè dicitur res abeſſe, etiã ſi poſtea id ita eſſe ſcierit: quia uidetur res ei abeſſe, cui pretium abeſt: Rem amiſiſſe uidetur, qui aduerſus nullum, eius rei perſequendæ actionem habet.*

Vlpianus Lib. XX.

Lex *XIX.*

L*Abeo libro primo Prætoris urbani definit, quòd quædam agantur, quædam gerantur, quædã contrahantur: & actum quidem generale uerbum eſſe, ſiue uerbis quid agatur, ut in ſtipulatione: ſiue re, ut in numeratione pecuniæ. Contractũ autem, ultro citroq; obligationẽ eſſe, quem Græci* συνάλλαγμα uocãt, ueluti emptionẽ, uenditionẽ, locationẽ, conductionẽ, ſocietatẽ. Geſtum autẽ, rem ſignificare ſine uerbis factã.*

est, um obli iu.

Paulus

Paulus Libro IIII. ſententiarum.

Lex CCXXIII.

LAtæ culpæ finis eſt, non intelligere id, quod omnes intelligunt. Amicos appellare omnes debemus: non leui notitia coniunctos: ſed quibus fuerint iura cum patrefamiliâs honeſtis familiaritatis quæſita rationibus.

Vlpianus Libro II. ad legem Iul. Papiã.

Lex CXXX.

LEge obuenire hæreditatem, non improprie quis dixerit, etiam ẽam, quæ ex teſtamento defertur: quia lege duodecim tabularum teſtamentariæ hæreditates confirmantur.

Paulus Libro LVI. ad edictum.

Lex XLVII.

LIberationis uerbũm, eãdem uim habet, quam ſolutionis.

Calliſtratus Libro II. Quæſtionum.

Lex CCXX.

LIberorum appellatione, nepotes, et pronepotes, cæteriq́; qui ex his deſcendunt, cõtinentur. hos enim omnes liberorum appellatione lex duodecim tabularum cõprehendit. Toties enim leges neceſſarium ducunt, cognationum ſingularum nominibus uti, ueluti filij, nepotis, pronepotis, cæterorúmue, qui ex his deſcendunt: quoties

non omnibus qui poſt eos ſunt: præſtitũ uoluerint, ſed ſolis ijs ſuccurrent, quos nominatim enumerant. At ubi non perſonis certis, non quibuſdã gradibus præſtatur, ſed omnibus, qui ex eodem genere orti ſunt, liberorũ appellatione comprehendũtur. Sed & Papyrius Froto lib. III. reſpõſorũ ait, Prædio cum uillico, & contubernali eius, & filijs legato, nepotes quoq; ex filijs cõtineri: niſi uolũtas teſtatoris aliter ſe habeat. filij enim appellatione ſæpe & nepotes accipi, multifariam placere. Diuus quoq; Marcus reſcripſit, non uideri ſine liberis defunctũ, qui nepotem ſuum heredẽ reliquit. Præter hæc omnia, natura nos quoq; docet, parentes pios, qui liberorum procreandorum animo & uoto uxores ducunt, filiorum appellatione omnẽs, qui ex nobis deſcendunt continẽre. Neq; enim dulciori nomine poſſumus nepotes noſtros, quàm filij, appellare. Etenim idcirco filios filiáſue concipimus, atq; edimus, ut ex prole eorum earúmue, diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus.

Vlpianus Libro XXXVIII.
Lex CLXXII.

L*Iberti appellatione, etiam libertam contineri placuit.*

Mode

Modeſtinus Lib. VIII. Regularum.

Lex CIII.

Licet capitalis, Latinè loquentibus, omnis cauſa exiſtimationis uideatur: pœnæ tamen appellatio capitalis, mortis, uel amiſſionis ciuitatis, intelligenda eſt.

Caius Libro XXXII. ad edictũ prouin.

Lex LVIII.

Licet inter geſta & facta, uideatur quædam eſſe ſubtilis differentia, attamen * κατακρη-σικῶς *inter geſtum & factum, nihil intereſt. Paternos libertos, rectè uidemur dicere noſtros libertos: liberorum uerò noſtrorum libertos, non rectè noſtros libertos dicimus.*

* i… ab…

Vlpianus Libro XXII.

Lex XXXVI.

Litis nomen, omnem actionem ſignificat: ſiue in rem, ſiue in perſonam ſit.

Celſus Libro XXV. Digeſtorum.

Lex XCVI.

Littus eſt quouſque maximus fluctus à mari peruenit: idq́ue Marcum Tullium aiũt, cùm arbiter eſſet, primum conſtituiſſe. Prædia dicimus aliquorum eſſe, non utique communiter habentium ea, ſed uel alio aliud habente.

Iabolenus Libro XI. ex Caſsio.

Lex CXII.

LIttus publicum eſt eatenus, quatenus maximè fluctus exæſtuat, & effluit. Idem iuris eſt in lacu, niſi is totus priuatus eſt.

Vlpianus Libro LXVIII. ad edictum.

Lex LX.

*LOcus eſt non fundus, ſed portio aliqua fundi. Fundus autem integrum aliquid eſt: & diũ plerunq; *locum ſine uilla accipimus. Cæterùm adeò opinio noſtra & cõſtitutio locum à fundo ſeparat, ut & modicus locus poßit fundus dici, ſi fundi animo eum habuerimus. Non enim magnitudo locum à fundo ſeparat, ſed noſtra affectio. Et quælibet portio fundi poterit fundus dici, ſi iam hoc cõſtituerimus. Necnõ & fundus, locus cõſtitui poteſt. Nam ſi eum alij adiunxerimus fundo, locus fundi efficietur. Loci appellationem non ſolùm ad ruſtica, uerùm ad urbana quoq; prædia pertinere, Labeo ſcribit. ſed fundus quidem ſuos habet fines: locus uerò latêre poteſt, quatenus determinetur & definiatur.*

Paulus Libro I. Manualium.

Lex CCXXVI.

MAgna negligentia, culpa eſt: magna culpa, dolus eſt.

Licinius Libro x. Regularium.

Lex CLVI.

MAiore parte anni poſſediſſe quis intelligitur,etiam ſi duobus menſibus poſſederit:ſi modò aduerſarius eius aut paucioribus diebus, aut nullis poſſederit.

Iabolenus Libro 11. ex poſter. Labeo.

Lex CCXLII.

*MAlum,nauis eſſe partem:artemonem autem non eſſe, Labeo ait.et uerius eſt:quia pleræque naues ſine malo inutiles eſſent: ideoq; pars nauis habetur, artemon autem magis additamentum, quàm pars nauis eſt. Inter proiectũ, & immiſſum, hoc intereſſe Labeo ait,quòd proiectũ eſſet id,quod ita proueheretur,ut nuſquàm requieſceret: qualia Mœniana & Suggrundia eſſent. Immiſſum autem,quod ita fieret, ut aliquo loco requieſceret:uelut tigna, trabesq; quæ immitterentur. Plumbum autem quod pro tegulis poneretur,ædificij eſſe,ait Labeo:ſed id
quod * ὑπαιθρίς tegendi cauſa poneretur,con- *i.
trà eſſe. Viduam non ſolum eam,quæ aliquan- quo
do nupta fuiſſet:ſed eam quoq; mulierem,quæ ui dio
rum nõ habuiſſet,appellari,ait Labeo:quia ui- ſitũ
dua ſic dicta eſt,quaſi uecors,ueſanus,qui ſine corde,aut ſine ſanitate eſſet. ſimiliter uiduã eſſe*

dictum, quaſi ſine duitate. Structuram loci alicuius ex tabulis factam, quæ æſtate tollerentur, & hyeme reponerentur, ædium eſſe ait Labeo: quoniam perpetuo uſui parata eſſet: neq; ad rem pertinere quod interim tollerentur.

Vlpianus Libro v. ad edictum.

Lex *IX.*

M*Arcellus apud Iulianum tractans notat, uerbo,* rapuiſſe, & ſciſſum, & fractum contineri, & ui raptum.*

Paulus Libro x. ad legem Iul. Papiam.

Lex *CXLIIII.*

M*Aſurius ſcribit lib. Memorabiliũ, pellicem apud antiquos eam habitam, quæ cùm uxor non eſſet, cum aliquo tamen uiuebat: eamq́; nunc uero nomine amicã, paulò honeſtiore, concubinam appellari.* Caius Flaccus in libro de iure Papyriano, ſcribit, pellicẽ nũc uulgò uocari, quæ cum eo, cui uxor ſit, corpus miſceat: quoſdam eam, quæ uxoris loco ſine nuptijs in domo ſit: quam Græci ** παλλακὴν *uocant.*

Paulus Libro 11. fideicom.

Lex *XCI.*

M*Eorum & tuorum appellatione, actiones quoque contineri dicendum eſt.*

Vlpianus

Vlpianus Libro LXVI. ad edictum.

Lex *LXVI.*

M*Ercis appellatio, ad res mobiles tantùm pertinet.*

Africanus Libro IIII. quæſt.

Lex *CCVII.*

M*Ercis appellatione, homines non contineri, Mela ait: & ob eam rem mangones, non mercatores, ſed uenalitiarios appellari ait: & rectè.*

Martianus Libro I.

Lex *CLIIII.*

M*Ille paſſus non à muro urbis, ſed à continentibus ædificijs numerandi ſunt.*

Paulus Libro XXIII.

Lex *XXXII.*

M*Inus ſolutum intelligitur, etiam ſi nihil eſſet ſolutum.*

Idem Libro XII. Reſpon.

Lex *CV.*

M*Odeſtinus reſpondit: his uerbis, libertis libertabusq; meis, libertum libertæ teſtatoris non contineri.*

Iabolenus Lib. XIIII. ex Caſsiod.

Lex *CXIII.*

M*Orbus ſonticus eſt,* * *qui cuiq; rei nocet.* *

Celſus Lib. xxiiii. Digeſtorum.

Lex *XCIII.*

*MOuentium, item mobilium appellatione, idem ſignificamus: ſi * non apparet, defunctum animalia duntaxat, quæ ſeipſa mouerent, mouentia uocaſſe: quod uerum eſt.*

Caius Lib. vii. ad edictum.

Lex *XIII.*

MVlieris appellatione, etiã uirgo uiri potens continetur. Res abeſſe uidentur (ut Sabinus ait, & Pedius probat) etiam eæ, quarum corpus manet, ſed forma mutata eſt, & ideo ſi corruptæ redditæ ſint, uel transfiguratæ, uideri abeſſe: quoniam plerunq; plus eſt in manus pretio, quàm in re. Deſinere autem abeſſe res tũc uidetur, cùm ſic rediŷt in poteſtatem, ne amittere eius poſſeßionem poßimus ob hoc, quòd furto pridem ſubtracta eſt. Abeſt & ea res, quæ in rebus humanis non eſt.

Paulus Lib. Singul. cogni.

Lex *CCXXVIII.*

MVnicipes intelligendi ſunt & ŷ, qui in eodem municipio nati ſunt.

Martianus Lib. i. Publi. iud.

Lex *CCXIIII.*

MVnus propriè eſt, quod neceſſariò ſubimus, lege, more, imperióue eius, qui iu-

bendi habet poteſtatem. Dona autem propriè ſunt, quæ nulla neceßitate, iure, officio, ſed ſponte præſtantur: quæ ſi non præſtentur, nulla reprehenſio eſt: & ſi præſtentur, plerunq; laus ineſt. Sed in ſumma in hoc uentũ eſt, ut non quodcunq; munus, idem donum accipiatur: at quod donum fuerit, id munus rectè dicatur.

Paulus Libro ix.

Lex *XVIII.*

M*Vnus tribus modis dicitur: uno, donum: & inde munera dici dari mittíue. Altero, onus, quod cùm remittitur, uacationem militiæ munerisq́; præſtat. inde immunitatem appellari. Tertio, officium: unde munera militaria: et quoſdam milites * munifices uocari. Igitur municipes dici, quòd munera ciuilia capiant.* * n fic

Caius Lib. x. ad legem Iul. Papiam.

Lex *CXLIX.*

N*Am quam ſine liberis eſſe dicere non poſſumus: hunc neceſſe eſt ut dicamus liberos habere.* Co nit eſt

Modeſtinus Lib. ii. excuſationum.

Lex *CIIII.*

Η τῶν τέκνων προσηγορία καὶ ἐπὶ τοὺς ἐκγόνους ἐκτείνεται. *id eſt, Natorum appellatio, & ad nepotes extenditur.*

Vlpianus Libro XLII.

Lex CLXXVII.

*NAtura cauillationis, quam Græci * σόφισμα appellauerunt, hæc eſt, ut ab euidenter ueris, per breuiſſimas mutationes, diſputatio ad ea, quæ euidenter falſa ſunt, perducatur.*

Proculus Libro I. epiſtolarum.

Lex CXXV.

NEpos Proculo ſuo ſalutem. Ab eo, qui ita dotem promiſit, cùm commodum erit, dotis filiæ meæ tibi erunt aurei centum: putáſne protinus nuptijs factis, dotē peti poſſe? Quid ſi ita promiſiſſet: cū potuero, doti erūt tibi centum? Quòd ſi aliquā uim habeat poſterior obligatio, poſſit, uerbū, quomodo interpretaris? utrū ære alieno deducto, an extante? Proculus. Cum dotem quis ita promiſit, Cum potuero, doti tibi erunt centum: exiſtimo ad id quod actū eſt, interpretationem eſſe redigendam. Nam qui ambiguè loquitur, id loquitur, quod ex ijs quæ ſignificantur, ſenſit. Proprius eſt tamen, ut cum hoc ſenſiſſe exiſtimē, quod deducto ære alieno potēro. Poteſt & illa accipi ſignificatio, cùm ſalua dignitate mea potero, quæ interpretatio magis accipienda eſt, ſi ita promiſſum eſt, cùm cōmodū erit, hoc eſt, cùm ſine incōmodo meo potero.

Marcellus Libro I. Digeſtorum.
Lex CXXXV.

NEratius Priſcus tres facere exiſtimat collegium. & hoc magis ſequendum eſt.

Caius Libro VII. ad edictum prouin.
Lex XXIIII.

NIhil aliud eſt hæreditas, quàm ſucceßio in uniuerſum ius, quod defunctus habuit.

Vlpianus Lib. XV. ad Senatuſconſ.
Lex CLXIIII.

NOmen filiarum & in poſthumam cadere, quæſtionis non eſt: quāuis poſthumæ non bene cadere in eam, quæ iam in rebus humanis eſt, certum ſit, Portionis nomen non ſemper dimidiam ſignificat: ſed prout adiectum eſt. Poteſt enim iubere aliquis & maximam partem partiri: poteſt & uiceſimā, & tertiam, & prout libuerit. ſed ſi non fuerit portio adiecta, dimidia pars debetur. Habere, ſicut peruenire, cum effectu accipiendum eſt.

Vlpianus Libro III. ad edictum.
Lex VI.

NOminis & rei appellatio ad omnem contractum & obligationem pertinet. Verbum, ex legibus, ſic accipiendum eſt, tam ex legum ſententia, quàm ex uerbis.

Paulus

Paulus Libro VII. ad Senatuſconſul.

Lex CLXII.

NOn eſt pupillus, qui in utero eſt.

Caius Libro VIII. ad legem Iuliã Pap.

Lex CXLVIII.

NOn eſt ſine liberis, cui uel unus filius, unáue filia eſt. hæc enim enuntiatio, habet liberos, nõ habet liberos: ſemper pro pluratiuo numero profertur, ſicut & pugillares, & codicilli.

Modeſtinus Libro VIII. Epiſtol.

Lex CXVII.

NOn poteſt uideri minus ſoluiſſe is, aduerſus quem amplioris ſummæ actio non competit.

Paulus Libro V. ad Senatuſconſul.

Lex CLXIX.

NOn tantùm in traditionibus, ſed etiam in emptionibus, ſtipulationibus, & teſtamentis adiectio hæc, uti optimus maximusq́; eſt, hoc ſignificat, ut liberum præſtetur prædium: non ut etiam ſeruitutes ei debeantur.

Vlpianus Libro I. de offic. proconſ.

Lex XCIX.

NOtionem accipere debemus, & cognitionem, & iuriſdictionem. Continentes prouincias accipere debemus eas, quæ Italiæ cõiunctæ

cta ſunt: utputa Galliã. ſed & prouinciã Siciliã magis inter cõtinentes accipere nos oportet, quæ modico freto ab Italia diuiditur. Inſtrumẽtorũ appellatione quæ cõprehẽdantur, per quàm difficile erit ſeparare. Quæ enim propriè ſint inſtrumenta, propter quæ dilatio dãda ſit, inde dignoſcemus, ſi in præſentiã pſonæ, quæ inſtruere poßit, dilatio petatur: puta ciũs qui actũ geſſit, licet in ſeruitute, uel q̃ actor fuit cõſtitutus, putẽ uideri inſtrumẽtorũ cauſa peti dilationẽ.

Caius Libro LXI. ad edict.

Lex *L.*

N*Vrus appellatio, etiam ad pronurum, & ultrà porrigenda eſt.*

Vlpianus Libro XXV.

Lex *XXXVIII.*

O*Stentum Labeo definit, eſſe omne cõtra naturam cuiusq; rei genitum factumq́;. Duo genera ſunt oſtentorũ: unum quoties quid cõtra naturã naſcitur, tribus manibus fortè, aut pedibus, aut qua alia parte corporis, quæ naturæ cõtraria eſt. Alterum, cùm quid prodigioſum uidetur, quomodo Græci * φάσματα uocant.* *i. φά

Vlpianus Libro XXV. ad edict.

Lex *XXXIII.*

P*Alam, eſt coram pluribus.*

Paulus

Paulus Libro IIII. ad Senatuſconſul.

Lex CLXVIII.

PAli & perticæ, in numerum materiæ redigendi ſunt: & ideo lignorum appellatione non continentur.

Aelius Gallus de verborum, quæ ad ius pertinent, ſignificatione.

Lex CLVII.

PAries eſt, ſiuē murus, ſiue maceria eſt. Item uia eſt, ſiue ſemita, ſiue iter eſt.

Vlpianus Libro VI.

Lex XXVI.

PArtum non eſſe partem rei furtiuæ, Scæuola Libro XI. Quæſtionum ſcribit.

Vlpianus Libro XXVII. ad edict.

Lex CLXXXII.

PAterfamiliâs peculium habere non poteſt, quemadmodum nec ſeruus bona.

Vlpianus Libro LXIII.

Lex LII.

PAtroni appellatione, & patrona continētur.

Paulus Libro X. Reſpon.

Lex CCXXI.

PAulus reſpondit falſum tutorem éam uerè dici, qui tutor non eſt: ſiue habenti tutorem

datus

datus eſt, ſiue non: ſicut falſum eſt teſtamentum, quod teſtamentum non eſt: & modius iniquus, qui modius non eſt.

Paulus Libro II. ad edict.

Lex *IIII.*

P*Ecuniæ appellatione rē ſignificari Proculus ait.* Ann hic app

Hermogenianus Libro II. iur. Epitom.

Lex *CCXXII.*

P*Ecuniæ nomine, non ſolum numerata pecunia, ſed omnes res tam ſoli, quàm mobiles: & tam corpora, quàm iura continentur.*

Vlpianus Lib. XLVIII. ad Senatuſconſ.

Lex *CLXXVIII.*

P*Ecuniæ uerbum, non ſolùm numeratā pecuniam complectitur, uerum etiam omnem omnino pecuniam, hoc eſt, omnia corpora. Nam corpora quoq; pecuniæ appellatione contineri, nemo eſt, qui * ignorat. Hæreditas nomen iuris eſt, quod & acceſſionem, & deceſſionem in ſe recipit. Hæreditas autem uel maximè fructibus augetur. Actionis uerbum & generale eſt, & ſpeciale. Nam actio dicitur omnis, ſiue in perſonam, ſiue in rem ſit, petitio. Sed plerunquē actiones perſonales ſolemus dicere. Petitionis autē uerbo, in rem actiones ſignificari uidentur.* * a bet.

Perſe

Perſecutiōis uerbo, extraordinarias perſecutiones puto cōtineri: utputa fideicōmiſſorum, & ſi quæ aliæ ſunt, quæ nō habent iuris ordinarij executionem. Hoc uerbū, debuit, omnē omnino actionē cōprehēdere intelligitur, ſiue ciuilis, ſiue honoraria, ſiue fideicōmiſſaria fuit perſecutio.

Vlpianus.

Lex *LXVI.*

P*Enes te, amplius eſt, quàm apud te. Nam apud te eſt, quod qualitercunq; à te tenetur: penes te eſt, quod quodammodo à te poßidetur.*

Pomponius Libro XVI.

Lex *CLXXI.*

P*Erueniſſe à te rectè dicitur, quod per te ad alium peruenerit: ut in hæreditate à liberto per patronum filiumfamiliâs patri eius adoptiuo adquiſita, reſponſum eſt.*

Caius Lib. VI. ad leg. duodecim tabularū.

Lex *CCXXXVII.*

P*Lebs, eſt cæteri ciues ſine ſenatoribus. Deteſtatum, eſt cum teſtatione denuntiatum. Pignus appellatum eſt à pugno: quia res quæ pignori dantur, manu traduntur. Vnde etiam uideri poteſt uerum eſſe, quod quidam putant, xiæ pignus propriè rei mobilis conſtitui.* Noxæ appellatione, omne delictum continetur.*

Caius

Caius Libro IIII.

Lex XXII.

PLus eſt in reſtitutione, quàm in exhibitione. Nam exhibere, eſt præſentiam corporis præbere: reſtituere, eſt etiam poſſeſſorem facere, fructusq́ reddere: pleraq; præterea reſtitutionis uerbo continentur.

Vlpianus Lib. LXVI.

Lex LIX.

POrtus, appellatus eſt concluſus locus, quo importãtur merces, & inde exportãtur: eaq́; nihilominus ſtatio eſt concluſa, atq; munita. Inde angiportum dictum eſt.

Marcellus Lib. XX. Digeſtorum.

Lex XCV.

POteſt reliquorum appellatio, & uniuerſos ſignificare.

Paulus Lib. Singula. ad legem Fuſiam Caniniam.

Lex CCXV.

POteſtatis uerbo, plura ſignificantur: in perſona magiſtratuũ, imperium: in perſona liberarum, patria poteſtas: in perſona ſerui, dominium. At cùm agimus de noxæ deditione, cũ eo, qui ſeruũ non defendit: præſentis corporis copiam facultatemq́; ſignificamus. In lege Atti-

nia in poteſtatem domini rem furtiuam ueniſſe uideri, ſi eius uendicandæ poteſtatem habuerit, Sabinus, & Caßius aiunt.

Vlpianus Libro I. de adult.

Lex *CCXII.*

P*Rævaricatores eos appellamus, qui cauſam aduerſarijs ſuis donãt: & ex parte actoris in partem rei concedunt: à uaricando enim prævaricatores dicti ſunt.*

Idem Libro VIII. ad edict.

Lex *XXXI.*

P*Ratum eſt, in quo ad fructum percipiendũ falce duntaxat opus eſt: ex eo dictum, quòd paratum ſit ad fructum capiendum.*

Paulus Libro XI.

Lex *XXI.*

P*Rinceps bona concedendo, uidetur étiam obligationes concedere.*

Vlpianus Libro LIIII.

Lex *XLVI.*

P*Ronuntiatum & ſtatutũ idem dici poteſt: promiſcue enim & pronũtiaſſe, & ſtatuiſſe ſolemus dicere eos, qui ius habent cognoſcendi. Matremfamiliâs accipere debemus eã, quæ non inhoneſte uiuit. Matrẽ enim familiâs à cæteris fœminis mores diſcernũt atq; ſeparant. perinde*

nihil

nihil intererit, nupta ſit, an uidua: ingènua ſit, an libertina: nam neq; nuptiæ, neq; natales matremfamiliàs faciunt, ſed boni mores.

Paulus Lib. XLVI. ad edict.

Lex CXCV.

*PRonũtiatio ſermonis in ſexu maſculino, ad utrunq; ſexum plerunq; porrigitur. Familiæ appellatio qualiter accipiatur, uideamus. & quidem uariè accepta eſt. Nam & in res, & in perſonas deducitur. In res, utputa in lege duodecim Tabularũ, his uerbis, Agnatus proximus familiam habeto. Ad perſonas autẽ refertur familiæ ſignificatio, ita cũ de patrono & liberto loquitur lex familiæ: *Ex ea, inquit, in eã familiam. Et hîc de ſingularibus perſonis legem loqui cõſtat. Familiæ appellatio, refertur & ad corporis cuiuſdã ſignificationem, quod aut iure proprio ipſorũ, aut cõmuni uniuerſæ cognatiõis cõtinetur. Iure enim proprio familiam dicimus, plures perſonas quæ ſunt ſub unius poteſtate, aut natura aut iure ſubiectæ: utputa patrẽfamiliâs, matrẽfamiliâs, filiũfamiliâs, filiamfamiliâs, quiq; deinceps uicẽ eorũ ſequũtur: ut puta nepotes & neptes, & deinceps. Pater autẽ familiâs appellatur, qui in domo dominiũ habet: recteq; hoc nomine appellatur, quãuis filiũ non habeat, non*

* In inq. nil.

enim ſolam perſonam eius, ſed & ius demonſtramus. Deniq; & pupillum patremfamiliâs appellamus. Et cùm paterfamiliâs moritur, quotquot capita ei ſubiecta fuerunt, ſingulas familias incipiũt habere, ſinguli enim patrumfamiliarũ nomen ſubeũt. Idemq́; euenit in eo, qui emãcipatus eſt. Nam & hic ſui iuris effectus, propriã familiam habet. Cõmuni iure familiam dicimus omnium agnatorũ. Nã etſi patrefamiliâs mortuo, ſinguli ſingulas familias habent: tamen omnes, qui ſub unius poteſtate fuerunt, rectè eiuſdem familiæ appellabuntur, qui ex eadem domo, & gente proditi ſunt. Seruientium quoq; ſolemus appellare familiam: ut in edicto Prætoris oſtendimus ſub titulo de furtis. ubi Prætor loquitur de familia publicanorum ſed ibi nõ omnes ſerui, ſed corpus quoddã ſeruorũ demõſtratur eius rei cauſa paratum: hoc eſt, uectigalis cauſa. Alia autem parte edicti omnes ſerui cõtinentur: ut de hominibus coactis, & ui bonorũ raptorum. Item redhibitoria, ſcilicet ſi deterior res reddatur emptoris opera, ut familiæ eius: & interdicto undè ui, familiæ appellatio omnes ſeruos cõprehendit: ſed & filij continentur. Item appellatur familia plurium perſonarũ, quæ ab eiuſdem, ultimi genitoris ſanguine proficiſcuntur: ſicuti dicimus familiam

miliam

miliam Iuliam, quaſi à fonte quodam memoriæ. Mulier autem familiæ & caput & finis eſt.

Vlpianus Libro LIII.

Lex *XLII.*

P*Robrum, & opprobrium, idem eſt. Probra quædam natura turpia ſunt: quædam ciuiliter, & quaſi more ciuitatis: utputa furtum, adulterium, natura turpe eſt. Enimuero tutelæ damnari, hoc non natura probrum eſt, ſed more ciuitatis. Nec enim natura probrum eſt, quod poteſt etiam in hominem idoneum incidere.*

Celſus Lib. XII. Digeſtorum.

Lex *LXXXVIII.*

P*Ropémodum tantũ quiſque pecuniæ relinquit, quãtum ex bonis eius refici poteſt. Sic dicimus, centum aureos eum habere, qui tantum in prædijs, cæteriſq; ſimilibus rebus habeat. Non idem eſt in fundo alieno legato: quanquam is fundus hæreditaria pecunia comparari poteſt. Neque enim quiſquam eum, qui pecuniam numeratam habet, habere dicet, quicquid ex ea parari poteſt.*

Iabolenus Lib. v. ex Plautio.

Lex *LXXXIII.*

P*Roprié bona dici non poſſunt, quæ plus incommodi, quàm commodi habent.*

Vlpianus Libro XXVII. ad edict.

Lex CXC.

PRouinciales eos, accipere debemus, qui in prouincia domicilium habent: nõ eos qui ex prouincia oriundi ſunt.

Paulus Libro VI.

Lex XCII.

PRoximus eſt, quem nemo antecedit: ſupremus eſt, quem nemo ſequitur.

Licinius Rufinus Lib. VII. Regula.

Lex CLV.

PRoximi appellatione, etiam ille cõtinetur, qui ſolus eſt.

Paulus Libro II. Epito.

Lex CCIIII.

PVeri appellatio tres ſignificationes habet: unã, cùm omnes ſeruos pueros appellamus: alteram, cùm puerũ cõtrario nomine puellæ dicimus: tertiam, cùm ætatẽ puerilẽ demonſtramus.

Pomponius Lib. ſingul. de tacitis fideicom.

Lex CXXXIX.

PVpillus eſt, qui cum impubes eſt, deſijt in patris poteſtate eſſe, aut morte, aut emancipatione. Seruorum appellatio ex eo fluxit, quòd imperatores noſtri uendere captiuos, ac per hoc ſeruare, nec occidere ſolẽt. Incola eſt, q̃ in aliquã

regionem

regione domiciliũ ſuũ contulit, quẽ Græci πάροικον appellãt. Nec tantũ qui in oppido morãtur, incolæ ſunt: ſed etiam qui in alicuius oppidi finibus ita agrũ habẽt, ut intra eũ ſe quaſi in aliquã ſedẽ recipiãt. Munus publicũ eſt officiũ priuati hominis, ex quo cõmodũ ad ſingulos uniuerſosq́; ciues, remq́; eorũ imperio magiſtratus extraordinario peruenit. Aduena eſt, quẽ Græci * ἔποικον appellãt. Decuriões quidã dictos aiũt ex eũ, eo, quòd initio cũ coloniæ deducerentur, decima ua pars eorũ, qui deducerẽtur cõſilij publici gratia de cõſcribi ſolita ſit. Vrbs, ab uruo appellata eſt. du Vruare, eſt aratro definire. & Varus ait, uruum co appellari curuaturã aratri: quod in urbe cõdẽda qu adhiberi ſolet. Oppidũ ab ope dicitur, quòd eius rei cauſa mœnia ſint cõſtituta. Territoriũ, eſt uniuerſitas agrorũ intra fines cuiuſq; ciuitatis: quod ab eo dictũ quidã aiunt, quòd magiſtratus eius loci intra eos fines terrẽdi, id eſt, ſummouẽdi ius habent. Verbũ ſuum, ambiguũ eſt, utrumq́; de toto, an de parte ſignificet: & ideo qui iurat ſuũ non eſſe, adijcere debet, neq; ſibi commune eſſe.

* I

Vlpianus Lib. IIII. ad leg. Iul.

Lex CXXXV.

QVæret aliquis, ſi portentoſum, uel monſtruoſum, uel debilem mulier ediderit,

*qua uel*qualem uiſu,uel uagitu nouum,nō humanæ figuræ,ſed alterius magis animalis,quàm hominis partum: an quia enixa eſt, prodeſſe ei debeat. Et magis eſt, ut hæc quoq; parentibus proſint. Nec enim eſt quod eis imputetur, quæ qualiter potuerunt,ſtatutis obtemperauerunt: neque id, quod fataliter acceſſit matri damnum iniungere debet.*

Iaholenus Lib. IIII. Epiſt.

Lex . *CXV.*

QVæſtio eſt,fundus à poſſeſſione,uel agro uel prædio quid diſtet. Fūdus eſt omne quicquid ſolo tenetur. Ager eſt ſpecies fundi qui ad uſum hominis comparatur. Poſſeſſio ab agro iuris proprietate diſtat. Quicquid enim apprehēdimus,cuius proprietas ad nos nō pertinet,aut nec poteſt pertinere, hoc poſſeſſionem appellamus. Poſſeſſio ergo uſus eſt: ager proprietas loci eſt. Prædium utriuſq; ſupraſcriptæ rei generale nomen eſt.nam & ager, & poſſeſſio, huius appellationis ſpecies ſunt.

Aelius Gallus de verborum,quæ ad ius pertinent,ſignificat.

Lex *CLVII.*

QVantum ad iuris pertinet largam ſignificationem, Paries eſt,&c.

Pau

Paulus Lib. IIII. Epiſto. Alpheni.
Lex CCV.

*Qui fundū uendidit, pomum recepit, nuces & ficus & uuas. Duntaxat duracinas albas, & purpureas, & quæ eiuſdem generis eſſent, quas nō uini cauſa haberemus, quas Græci * τρωξίμους appellarent, receptas uideri.*

Herennius Lib. III. ad edictum.
Lex CXLVII.

Qui in continentibus urbis nati ſunt, Romæ nati intelliguntur.

Paulus Lib. II. ad legem Iuliam Papiam.
Lex CXXIX.

Qui mortui naſcuntur: neq; nati, neq; procreati uidentur, quia nūquam liberi appellari potuerunt.

Caius Lib. I. ad edictum Prætor. vrb. titu.
Qui neq; ſequantur, neq; ducantur.
Lex XLVIII.

Qui neque ſequantur &c.

Idem Lib. III. ad leg. XII. Tab.
Lex CCXXXVI.

Qui uenenum dicit: adijcere debet, bonum, an malum ſit. Nam & medicamen

tur, quod adhibitum eius naturam, cui adhibitũ eſt, mutat: cum id quod nos uenenũ appellamus, Græci φάρμακον *dicunt. Apud illos quoque tam medicamẽta, quàm ea quæ nocent, hoc nomine cõtinentur. Vnde adiectione alterius nominis diſtinctionem fieri, admonet & nos ſummus apud eos poëtarum Homerus, ſic dicens:*

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλά, τά οἱ πολύδαμνα πόρε Θῶνος παρά-
κοιτις
Αἰγυπτίη, τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ
δὲ λυγρά. *hoc eſt,*

Tyndaris hæc habuit ſummo Ioue nata uẽnena,
Quæ Polydamna dedit coniunx Aegyptia
Thonis,
Commoda, conſulte medica compoſta ſub arte:
Multa legens Pharia ſolers tellure uenena
Noxia, permixtim carpens quoq; commoda
multa.

Glandis appellationé omnis fructus continetur, ut Iabolenus ait: exemplo Græci ſermonis, apud quos omnes arborũ ſpecies * ἀκρόδρυα *appellantur.*

Vlpia

Vlpianus Lib. XXVII. ad S.C.

Lex *XC.*

QVi uti optimæ maximæq́; ſunt ædes, tradit: nō hoc dicit, ſeruitutem illis deberi: ſed illud ſolùm, ipſas ædes liberas eſſe: hoc eſt, nulli ſeruire.

Paulus Lib. LVIII.

Lex *LVII.*

QVibus præcipua cura rerū incumbit: & qui magis, quàm cæteri diligentiam & ſolicitudinem rebus, quibus præſunt, debent: ij magiſtri appellantur. quinetiam & ipſi magiſtratus per deriuationem à magiſtris cognominantur. Vnde etiā cuiuslibet diſciplinæ præceptores, magiſtros appellamus, à monēdo, uel mōſtrando. Perſequi uidetur, & qui ſatis accepit.

Celſus Lib. v. Digeſtorum.

Lex *LXXXVI.*

QVid aliud ſunt iura prædiorum, quàm prædia, qualiter ſe habētia: ut bonitas: ſalubritas, amplitudo?

Modeſtinus Lib. VII. Epiſtol.

Lex *CXVI.*

QViſquis mihi alius filius, filij'ue, hæres ſit. his uerbis Labeo ait non uideri filiam contineri. Proculus contrà. Mihi Labeo uide-

uidetur uerborum ſiguram ſequi: Proculus mentem teſtantis. Reſpondi: Non dubito, quin Labeonis ſententia uera non ſit.

Caius Lib. XI. ad leg. XII. Tab.
Lex CCXXXIIII.

Q*Vos nos hoſtes appellamus, eos ueteres perduelles appellabant, per eã adiectionem indicantes, cum quibus bellum eſſet. Locuples eſt, qui ſatis & idoneè habet pro magnitudine rei quam actor reſtituendam eſſe petit. Verbum, uiuere, quidam putant ad cibum pertinere. Sed Offilius ad Atticum, ait his uerbis & ueſtimenta, & ſtramenta contineri. ſine his enim uiuere neminem poſſe.*

Paulus Lib. ſingula. ad S.C. Tertullianum.
Lex CCXXXI.

Q*Vod dicimus eum qui naſci ſperatur, pro ſuperſtite eſſe: tunc uerum eſt, cum de ipſius iure quæritur, alijs autem non prodeſt, niſi natus ſit.*

Paulus Lib. XXI.
Lex XXV.

R*Ectè dicimus eum fundum totum noſtrum eſſe, etiam cuius uſusfructus alienus eſt: quia uſusfructus non dominij pars, ſed ſeruitus eſt, ut uia, & iter. Nec falſo dicitur meum eſſe,*

cuius

cuius nō poteſt ulla pars dici alterius eſſe. Hoc & Iulianus ait, & eſt uerius. Quintus Mutius ait, partis appellatione rem pro indiuiſo ſignificari. nam quod pro diuiſo noſtrum ſit, id non partem, ſed totum eſſe. Seruius non ineleganter partis appellatione utrunq; ſignificari.

Idem Libro v.
Lex *V*.

R*Ei appellatio latior eſt, quàm pecuniæ: quia etiam ea, quæ extra computationem patrimonij noſtri ſunt, continet: quum pecuniæ ſignificatio ad ea referatur, quæ in patrimonio noſtro ſunt. Opere legato uel conducto, his uerbis ſignificari Labeo ait id opus, quod Græci* ἀποτέλεσμα non *ἔργον uocant, id eſt, ex opere facto corpus aliquod perfectum.* *Id effec. *Id opus.

Vlpianus Lib. xiiii.
Lex *XXIII*.

R*Ei appellatione, & cauſæ, & iura continentur.*

Paulus Lib. xiiii.
Lex *XXXV*.

R*Eſtituere autem is intelligitur, qui ſimul & rem & cauſam actori reddit, quā is habiturus eſſet, ſi ſtatim iudicij accepti tēpore res ei red-*

ei reddita fuiſſet: id eſt, uſuſcapionis cauſam, & fructuum.

Paulus ad edictum ædil. curul.

Lex *LXXV.*

R*Eſtituere uidetur is, qui reſtituit quod habiturus eſſet actor, ſi controuerſia ei facta non eſſet.*

Paulus Lib. 1. ad edictum.

Lex *LIII.*

S*Æpe ita cōparatum eſt, ut coniuncta pro disiunctis accipiantur, & diſiuncta pro coniunctis: interdū & ſoluta pro ſeparatis. Nā cùm dicitur apud ueteres, agnatorū gētiliumq́;, quòd pro ſeparatione accipitur. At cū dicitur, Super*pecunia teteláue ſua, tutor ſeparatim ſine pecunia dari nō poteſt. Et cùm dicimus, Quod dedi aut donaui: utraq́; cōtinemus. Cùm uerò dicimus, Quod eū dare facere oportet: quoduis eorum ſufficit probare. Cū uerò dicit Prætor, ſi donū, numus, operas redemerit: ſi omnia impoſita ſunt, certū eſt omnia redimēda eſſe. Ex re ergo pro cōiunctis habētur. & ſi quædā impoſita ſunt, cætera nō deſiderabuntur. Item dubitatum eſt, illa uerba, ope, & conſilio, quemadmodū accipienda ſunt: utrū ex ſententia: cōiungentiū, an ſeparātium. Sed uerius eſt, quod & Labeo ait, ſeparat*

* cu-tu-ue

ſeparatim accipienda, quia aliud factũ eſt eius, qui ope: aliud eius, qui conſilio furtum facit. Sic enim alij condici poteſt, alij nõ poteſt. Et ſanè poſt ueterum authoritatem eò peruentũ eſt, ut nemo ope uideatur feciſſe, niſi & conſiliũ malignum habuerit: nec conſilium habuiſſe nocendi, niſi & factum ſecutum fuerit.

Paulus Libro LXV.

Lex *LXI.*

SAtiſdationis appellatione interdum etiam repromiſſio continebitur, qua contentus fuit is cui ſatiſdatio debebatur.

Scæuola Lib. XVIII. Digeſtorum.

Lex CCXLIII.

*SCæuola reſpondit: Semper *acceptum eſt, ut* *re *libertorũ appellatione etiã ij contineri intelligantur, qui eodẽ teſtamento uel poſteriore loco manumitterentur: niſi manifeſtè is, à quo peteretur, contra defuncti uoluntatem doceret peti.*

Paulus Libro LXXVII.

Lex *LXX.*

SCiendum eſt hæredem etiam per multas ſucceſſiones accipi. Nam in paucis ſpeciebus hæredis appellatio proximum cõtinet, ueluti in ſubſtitutiõe impuberis. Quiſquis mihi hæres erit, idem filio meo hæres eſto: ubi hæredis hæres non contin-

cõtinetur quia incertus eſt. Item in lege Aelia Sentia, filius hæres proximus poteſt libertum paternum ut ingratum accuſare, nõ etiam ſi hæredi hæres extiterit. Idem dicitur in operarum exactione, ut filius hæres exigere poßit, non ex ſucceßione effectus. Verba hæc, is ad quem ea res pertinet, ſic intelliguntur, ut qui in uniuerſum dominium, uel iure ciuili, uel iure prætorio ſuccedit, contineatur.

Modeſtinus Lib. VI. Pandectarum.

Lex CIX.

SEqueſter dicitur, apud quem plures eandem rem, de qua controuerſia eſt, depoſuerunt: dictus ab eo, quòd occurrenti aut quaſi ſequenti eos qui contendunt, committitur.

Caius Lib. VIII. ad leg. Iul. Pap.

Lex CL.

SI ita à te ſtipulatus fuero, quãto minus à Titio conſecutus fuero, tãtum dare ſpondes? non ſolet dubitari, quin ſi nihil à Titio fuero conſecutus, totum debeas quod Titius debuerit.

Idem Lib. II. ad leg. XII. Tab.

Lex CCXXXIII.

liâs ille- *SI * calumnietur, & moretur, & fruſtretur: Inde & calũniatores appellati ſunt, qui per fraudem & fruſtrationẽ alios uexarent litibus. inde*

*inde & cauillatio dicta eſt. Poſt calendas Ianuarias, die tertio pro ſalute principis uota ſuſcipiuntur. Telum uulgo quidem id appellatur quod ab arcu mittitur: ſed nunc omne ſignificatur quod mittitur manu. Itaq; ſequitur, ut lapis, & lignum, & ferrum hoc nomine contineatur: dictum ab eo quod in longinquũ mittatur: * ἀπὸ τοῦ τηλοῦ, Græca uoce figuratum. Nam & hanc ſignificationem inuenire poſſumus & in Græco nomine. Nam quod nos telum appellamus, illi * βέλος appellant, eoq; nomine uulgo quidem id ſignificatur quod ab arcu mittitur: ſed non ſilominus omne ſignificatur quod mittitur manu, * ἀπὸ τοῦ βάλλεσθαι: & id quod ab arcu mittitur, apud Græcos quidem proprio nomine, * τόξευμα uocatur: apud nos autem communi nomine telum appellatur.*

*i.a quo long
*i.ſ lum.
*i. emittendo.
*i.ſc ta.

Proculus Libro VII. epiſtolarum.

Lex CXXVI.

SI cum fundum tibi darem, legem ita dixi, Vti optimus maximusq; eſt, & adieci, Ius fundi deterius factum non eſſe per dominum præſtabitur, amplius eo præſtabitur nihil. Etiã ſi prior pars, qua ſcriptum eſt, Vti optimus maximusq; eſt, liberum eſſe ſignificat: eoq; ſi poſterior pars adiecta non eſſet, liberũ præſtare debere: tamen

inferiore parte ſatis me liberatũ puto, quod ad iura attinet, ne quid aliud præſtare debeam, quàm ius fundi per dominum deterius factum non eſſe.

Paulus Lib. II. ad edictũ ædil. curul.

Lex LXXIIII.

SIgnatorius annulus, ornamenti appellationẽ non continetur.

Pau-
s

* Caius Libro VII.

Lex XXX.

SYlua cædua eſt, ut quidã putant, quæ in hoc habetur, ut cæderetur. Seruius eã eſſe, quæ ſuccisa rurſus ex ſtirpibus aut radicibus renaſcatur. Stipula illecta, ſunt ſpicæ in meſſe deiectæ, necdũ lectæ: quas ruſtici cùm uacauerint, colligũt. Noualis eſt terra proſciſſa, quæ anno ceſſat:
i. no- *quã Græci* νίατον uocãt. Integra autẽ eſt, in quã*
alem *nondũ dominus paſcendi gratia pecus immiſit.*
grum. *Glãs caduca eſt, quæ ex arbore cecidit. Paſcua ſylua eſt, quæ paſcuis pecudum deſtinata eſt.*

id eſt, Labeo Libro IIII. * πιθανῶν ex Pauli
eriſi- epiſtola CCXLIIII.

iliũ. *SI qua pœna eſt, mulcta eſt: ſi qua mulcta eſt, pœna eſt. Paulus. Vtrũq; eorum falſum eſt. nanq; harum rerum diſsimilitudo ex hoc quoquẽ apparet, quòd de pœna prouocatio nõ eſt. Simul atque enim uictus quis eſt: eius maleficij cuius*

pœna eſt ſtatuta,ſtatim ea debetur:at mulctæ prouocatio eſt:nec antè debetur,quàm aut nõ eſt prouocatũ,aut prouocator uictus eſt:nec aliter quàm ſi is dixit,cui dicere licet. Ex hoc quoque earũ rerũ diſsimilitudo apparere poterit,q̃a certæ pœnæ ſingulorũ peccatorũ ſunt: mulctæ contrà:quia eius iudicis poteſtas eſt,quantã dicat: niſi cùm lege conſtitutum eſt,quantam dicat.

Vlpianus Lib. IIII. ad legẽ Iul.Papiã.

Lex CXXXIII.

SI quis ſic dixerit,uti intra diem mortis eius aliquid fiat:ipſe quoq; dies,quo quis mortuus eſt, numeratur.

*Vlpianus Libro IX. ad edictum. *C.

Lex XII.

SI cui ex empto,uel ex locato,uel ex alio ullo contractu,debetur:ſed & ſi ex delicto debeatur: mihi uidetur poſſe creditoris loco accipi. quòd ſi ex populari cauſa:ante litis conteſtationẽ,rectè dicetur creditoris loco non eſſe. Minus ſoluit qui tardius ſoluit:nam & tempore minus ſoluitur.

Terent. Clemens Libro II.

Lex CXLVI.

SOceri & ſocrus appellatione,auũ quoq;, & auiã uxoris,uel mariti contineri,reſpõdetur.

Iabolenus Libro XV.

Lex CXIIII.

SOluendo eſſe nemo intelligitur, niſi qui ſolidum poteſt ſoluere.

Vlpianus Libro XLV.

Lex CLXXVI.

SOlutionis uerbo ſatisfactionē quoq; omnem accipiendam placet. Soluere dicimus eum, qui id facit quod facere promiſit.

Caius Libro I. ad edictum præt. vrb. tit. Qui neque ſequantur, neque ducantur.

Lex XLVIII.

SOlutum non intelligimus eum, qui licet uinculis leuatus ſit, manibus tamen tenetur: ac ne eum quidē intelligimus ſolutum, qui ſine uinculis in publico ſeruatur.

Vlpianus ad legem Iul. Papiam.

Lex CXXVIII.

SPadonum generalis appellatio eſt: quo nomine tam ij qui natura ſpadones ſunt, quàm thlibiæ & thlaſiæ, ſed & ſi quod aliud genus ſpadonum eſt, continetur.

Idem Libro II. de officio procon.

Lex C.

SPècioſas perſonas accipere debemus, clariſſimas perſonas utriuſque ſexus: item eorum qui ornamentis ſenatorijs utuntur.

Paulus Libro II. ad edictum.

Lex *VII.*

SPonſio appellatur, nõ ſolum, quæ per ſponſi interrogationẽ fit: ſed omnis ſtipulatio promiſsioq́ᷓ.

Pomponius Libro x. epiſtolarum.

Lex *CCXLV.*

*STatuæ affixæ baſibus ſtructilibus, aut tabulæ religatæ catenis, aut erga parietem affixæ, aut ſimiliter quæ cohærent lignis, * nõ ſunt ædium. Ornatus enim ædiũ cauſa parantur, non quò ædes perficiãtur. Item Labeo ait, Prothyron quod in ædibus interdũ fieri ſolet, ædiũ eſt.* * lyc nis, a tigni

Paulus Libro LII.

Lex *XXXIX.*

SVbſignatum dicitur quod ab aliquo ſubſcriptum eſt: nam ueteres ſubſignationis uerbo pro adſcriptione uti ſolebant. Bona intelliguntur cuiuſq́ᷓ, quæ deducto ære alieno ſuperſunt. Atteſtari eſt etiam abſenti denuntiare. Incertus poſſeſſor eſt, quem ignoramus.

Vlpianus Libro XXVIII. ad edictum.

Lex *CLXXXIII.*

TAbernæ appellatio declarat omne utile ad habitandũ ædificium: nempe ex eo quód tabulis claudatur. Adde in de t ber. & inſtru. ctam.

Paulus Lib. II. ad legem Iuliam.

Lex CXXXVII.

TEr enixa uidetur, etiam quæ tergeminos peperit.

Caius Lib. XXVII. ad edictum prouin.

Lex LXII.

TIgni appellatione in lege duodecim Tabularum, omne genus materiæ, ex qua ædificia conſtant, ſignificatur.

Paulus Libro Singul. de tacit. fideicom.

Lex CCXXIX.

e l. int. *TRanſacta finitáue intelligere debemus, non ſolùm de quibus cõtrouerſia fuerit, ſed etiam quæ ſine controuerſia ſunt poſſeſſa.*

au_ *Vlpianus Lib. VI. ad legẽ Iul. Papiam.

Lex CXLII.

TRiplici modo coniunctos intelligimus. Aut enim re per ſe cõiũctio cõtingit, aut re & uerbis, aut uerbis tantùm. Nec dubium eſt quin coniũcti ſint, quos & nominũ & rei cõplexus iungit: ueluti, Titius & Mæuius ex parte dimidia hæredes ſunto: uel, Titius Mæuiusq́ hæredes ſunto: uel ita, Titius cũ Mæuio ex parte dimidia hæredes ſunto. Videamus aũt, ne etiã ſi hos articulos detrahas, &, q́ꝫ, cum interdum

ſi.

tam

tamen coniũctos accipi oporteat: ueluti, Lucius Titius, Publius Mæuius, hæredes ſunto ex parte dimidia: uel ita, Publius Mæuius, Lucius Titius, hæredes ſunto: Sempronius ex parte dimidia hæres eſto: ut Titius & Mæuius ueniãt in partem dimidiam, & re et uerbis cõiuncti uideãtur. Lucius Titius ex parte dimidia hæres eſto: Seius ex parte, qua Lucium Titium hæredem inſtitui, hæres eſto. Sẽpronius ex parte dimidia hæres eſto. Iulianus dubitari poſſe ait, an tres ſemiſſes facti ſunt: an Titius in eundem ſemiſſem cum Caio Seio inſtitutus eſt. Sed eo quòd Sempronius quoq; ex parte dimidia ſcriptus eſt, ueriſimilius eſt in eundẽ ſemiſſem duos coactos, & coniunctim hæredes ſcriptos eſſe.

Pomponius Lib. xxx.

Lex CLXXX.

*TVgurij appellatione omne ædificium quod ruſticæ rei magis cuſtodiendæ conuenit, quàm quod urbanis ædibus ſignificatur. Offilius ait tugurium à * tegẽdo tanquam tegurium eſſe dictum: ut toga, quòd ea tegamur.* * *tẽt tãqu tegurium*

Idem Lib. v. ad ſenatuſconſultum.

Lex CLXV.

VEniſſe ad hæredem nihil intelligitur, niſi deducto ære alieno.

Paulus Lib. XIIII. ad Plaut.

Lex LXXXII.

VErbum, amplius, ad eum quoquē pertinet cui nihil debetur: ſicuti ex contrario minus ſolutū uidetur, etiam ſi nihil eſſet exactum.

Pōponius Lib. XXVI. ad Quintū Mut.

Lex CXXIII.

VErbum, erit, interdum etiam præteritum, nec ſolum futurum tempus demonſtrat. quod eſt nobis neceſſarium ſcire, ut cùm codicilli ita confirmati teſtamento fuerint, Quòd in codicillis ſcriptum erit. utrùmue futuri temporis demonſtratio fiat, an etiam præteriti, ſi ante ſcriptos codicillos quis relinquat. Quod quidē ex uoluntate ſcribentis interpretandum eſt. Quemadmodum autem hoc uerbum, eſt, non ſolum præſens, ſed & præteritum tempus ſignificat: ita & hoc uerbum, erit. non ſolum futurum, ſed interdum etiā præteritum tempus demonſtrat. Nam cùm dicimus, Lucius Titius ſolutus eſt ab obligatione. & præteritum & præſens tempus ſignificamus: ſicut hic, Lucius Titius obligatus eſt. Et idem erit cùm ita loquimur, Troia capta eſt. non enim ad præſentis facti demonſtrationem refertur is ſermo, ſed ad præteritum.

Vlpianus Lib. xxx.
Lex CLXXXVII.

VErbum, exactæ pecuniæ, non ſolùm ad ſolutionem referendum eſt, uerumetiam ad delegationem.

Papinianus Lib. xxxvii. Quæſtionũ.
Lex CCXVIII.

VErbum, facere, omnem omnino faciẽdi cauſam complectitur; dandi, ſoluendi, numerandi, iudicandi, ambulandi.

Vlpianus Lib. 1. ad edictum.
Lex I.

VErbum hoc, ſi quis, tam maſculos, quàm fœminas complectitur.

Pomponius Lib. xxxix.
Lex CXXXI.

VErbũ illud, pertinere, latiſſimè patet: nam & ijs rebus petendis aptum eſt, quæ dominij noſtri ſunt, & ijs quas iure aliquo poßidemus. quamuis noſtri dominij non ſint. Pertinere ad nos, etiam ea dicimus, quæ in nulla eorum cauſa ſunt, ſed eſſe poſſunt.

Paulus Lib. IIII. ad edictum.
Lex VIII.

VErbum, oportebit, tam præſens quàm futurum tempus ſignificat. Actiones uer-

bo, non continetur exceptio.

Paulus Lib. XXVI.

Lex *XXXVII.*

VErbum, oportere, non ad facultatem iudicis pertinet, qui poteſt uel pluris uel minoris condemnare, ſed ad ueritatem refertur.

Celſus Lib. XX. Digeſtorum.

Lex *XCIIII.*

VErbum, reddendi, quanquam ſignificatum habeat retro dandi: recipit tamen & per ſe dandi ſignificationem.

Vlpianus Lib. LVIII.

Lex *XLIII.*

VErbo, uictus, continentur quæ eſui & potui, cultuiq́; corporis, quæq́; ad uiuendum homini neceſſaria ſunt. Veſtē quoq;, uictus habere uicem, Labeo ait.

Idem Lib. XII.

Lex *XX.*

VErba, contraxerunt, geſſerunt, non pertinent ad teſtandi ius.

Pomponius Lib. V.

Lex *CXX.*

VErbis legis duodecim Tabularū his, Vti quiſq; legaſſet, ſuæ rei ita ius eſto. latiſſima poteſtas tributa uidetur, & hæredes inſtituen-

di,

di, & legata & libertates dandi, tutelas quoque conſtituendi: ſed interpretatione coanguſtatum eſt, uel legũ authoritate, uel iura conſtituentiũ.

Vlpianus Libro I. ad legem Aeliam Sentiam.
Lex CCXVI.

VErum eſt eum, qui in carcere clauſus eſt, non uideri, neque uinctum neque in uinculis eſſe, niſi corpori eius uincula ſint adhibita.

Paulus Libro II. Manualium.
Lex CXXVII.

VEſtis appellatione tam uirilis, quàm muliebris, & ſcenica, etiam ſi tragica, aut citharœdica ſit, continetur.

*Paulus Libro VI. ex Minutio. **V nus*
Lex CCVI.

VInaria uaſa propriè uaſa torcularia eſſe placet. dolia autem & ſerias tandiu in ea cauſa eſſe, quãdiu uinum haberent. cùm ſine uino eſſe cœperint, deſinere in eo numero eſſe, quoniã ad alium uſum transferri poſſunt: ueluti ſi frumentum in his addatur. eandem cauſam amphorarum eſſe, ut cùm uinum habeant, tunc in uaſis uinarijs: cùm inanes ſint, tunc extra numerum uinariorum ſint: quia aliud in his condi poßit.

Venuleius

Venuleius Libro VIII. Stipul.

Lex CCXXIIII.

Vinculorum appellatione, uel priuata uel publica uincula ſignificantur: cuſtodiæ uero tantum publica cuſtodia.

Vlpianus Libro X.

Lex CXLV.

Virilis appellatione, interdum etiam totam hæreditatem contineri dicendum eſt.

Pomponius Libro VI.

Lex CLXVI.

Vrbana familia, & ruſtica, non loco, ſed genere diſtinguitur. Poteſt enim aliquis diſpenſator non eſſe urbanorum ſeruorum numero: ueluti is, qui ruſticarum rerum rationes diſpenſet, ibiq́; habitet: & non multum abeſt à uillico. Inſularius autem urbanorum numero eſt. Videndum tamen eſt, ipſe dominus, quorum loco quenque habuerit: quod ex numero familiæ, et uicarijs apparebit. Pernoctare extra urbem intelligendus eſt, qui nulla parte noctis in urbe eſt: per, enim, totam noctem ſignificat.

Vlpianus Libro 11. de omnibus tribunalibus.

Lex CXCVIII.

VRbana prædia, omnia ædificia accipimus non ſolum ea, quæ ſunt in oppidis: ſed & ſi fortè ſtabula ſunt, uel alia meritoria in uillis, & in uicis, uel prætoria uoluptati tantum deſeruientia: quia urbanum prædium non locus facit, ſed materia. Proinde hortos quoq;, ſi qui ſunt in ædificijs conſtituti, dicendum eſt urbanorum appellatione contineri. Planè ſi plurium horti in reditu ſunt, uinearij fortè uel etiam holitorij, magis hæc non ſunt urbana.

Paulus Libro 1. ad edict.

Lex II.

VRbis appellatio, muris: Romæ autē, continentibus ædificijs finitur: quod latius patet. Cuiuſq; diei maior pars eſt horarum ſeptem primarum diei, non ſupremarum.

Pomponius Libro VI.

Lex CXXI.

VSura pecuniæ, quam percipimus, in fructu non eſt: quia non ex ipſo corpore, ſed ex alia cauſa eſt: id eſt, ex noua obligatione.

Marcel

Marcellus Libro v. Digeſtorum.

Lex LXXXVII.

VT Alphenus ait, Vrbs eſt Roma, quæ muro cingitur. Roma eſt etiam quantum continentia ædificia eſſent. Nam Romam non muro tenus exiſtimari, ex conſuetudine quotidiana poſſe intelligi, cùm diceremus Romam nos ire, etiam ſi extra urbem habitaremus.*

Paulus Libro Singula. Senatuſconſult. Orficiani.

Lex CCXXX.

VT ſunt iudicio terminata, tranſactione compoſita, longioris temporis ſilentio finita.

De reg

DE REGVLIS IVRIS.

TITVLVS XVII.

Libri L. Pandectarum, per ordinem Alphabeti.

Vlpianus. Lex CLXXXIII.

ABSENTIA *eius qui Reipublicæ cauſa abeſt, neq; ei neq; alij damnoſa eſſe debet.*

Papinianus. Lex LXXVIII.

Actus legitimi, qui non recipiunt diem uel conditionem: ueluti emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, ſerui optio, datio tutoris, in totum uitiantur per temporis uel conditionis adiectionem. Nonnunquam tamen actus ſupraſcripti tacitè recipiũt, quæ apertè comprehenſa uitium afferunt. Nam ſi acceptum feratur ei qui ſub cõditione promiſit: ita demum egiſſe aliquid acceptilatio intelligitur, ſi obligationis cõditio extiterit. Quòd ſi uerbis nominatim acceptilationis cõprehẽdatur, nullius momẽti faciet actũ.

Vlpianus. Lex CXCIX.

AD ea quæ non habent atrocitatem facinoris, uel ſceleris, in his ignoſcitur ſeruis: ſi uel dominis, uel ijs qui uice dominorum ſunt, ueluti tutoribus & curatoribus, obtemperauerint.

*Semper qui dolo fecit, quo minus haberet: pro eo eſt habendus, ac ſi haberet. In contractibus ſucceſſores ex dolo eorum, quibus ſucceſſerunt, non tantum in id, quod *ad eos peruenit, uerumetiam in ſolidũ tenentur: hoc eſt, *ut unuſquiſq; pro ea parte qua hæres eſt, *conueniatur.*

Alij ha... has par... las, eos: oũuc... ur.

Idem. Lex CXXI.

ALiud eſt uendere, aliud eſt uendenti conſentire. Refertur ad uniuerſos quod publicè fit per maiorem partem. Abſurdum eſt plus iuris habere eum cui legatus ſit fundus, quàm hæredem, aut ipſum teſtatorem, ſi uiueret.

Paulus. Lex L.

ALterius circumuentio, alij non præbet actionem.

Caius. Lex LVIII.

BOna fides non patitur, ut bis idem exigatur.

Paulus. Lex CLXXIX.

BOna fides tantum poßidenti præſtat quantum ueritas, quoties lex impedimẽto nõ eſt.

Vlpianus.

Vlpianus. Lex CXXIX.

CApienda occaſio eſt, quæ præbet benignius reſponſum. Quod factum eſt: cùm in obſcuro fit, ex affectione cuiuſq; capit interpretationem.

Idem. Lex XLVIII.

COnſilij non fraudulenti nulla obligatio eſt. Cæterum ſi dolus, & calliditas interceſſerit, de dolo actio competit. Socij mei ſocius, meus ſocius non eſt.

Idem. Lex XXIIII.

COntractus quidã dolum malum duntaxat recipiunt: quidam & dolum & culpã. Dolum tantum, depoſitum & precarium. dolum & culpam, mandatum, commodatum, uenditum, pignori acceptum, locatũ: itẽm dotis datio, tutelæ, negotia geſta. In his quidem & diligentiæ. Sed & ſocietas, & rerũ cõmunio, & dolum, & culpam recipit. Sed hæc ita, niſi ſi quid nominatim conuenit, uel plus uel minus in ſingulis cõtractibus. nam hoc ſeruabitur, quod initio cõuenit. legẽ enim cõtractui dedit, excepto eo, quod Celſus putat, non ualere, ſi conuenerit ne dolus præſtetur. Hoc enim bonæ fidei iudicio contrarium eſt: & ita utimur. Animaliũ uerò caſus, morteſq; quæ ſine culpa accidunt: fugæ ſeruorũ, qui cuſtodiri

nō ſolent: rapinæ, tumultus, incēdia, aquarū magnitudines, impetus prædonū, à nullo præſtātur.

Caius. Lex CXIX.

CReditor qui permittit rem uænire, pignus dimittit.

Paulus. Lex CXC.

CVius effectus omnibus prodeſt, eius & partes ad omnes pertinent.

Paulus. Lex LIIII.

CVius per errorem dati, repetitio eſt: eius conſultò dati, donatio eſt.

Vlpianus. Lex CXXIIII.

CVius eſt donandi, eidem & uendendi, & concedendi ius eſt.

Idem. Lex XXXVII.

CVlpa caret, qui ſcit, ſed prohibere non poteſt.

Pomponius. Lex LI.

CVlpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti.

Paulus. Lex LXXXV.

CVm amplius ſolutum eſt, quàm debebatur: cuius pars non inuenitur, quæ repeti poßit, totum eſſe indebitū intelligitur: manente priſtina obligatione. Is natura debet, quem iure gentium dare oportet, cuius fidem ſecuti ſumus.

Vlpianus

Vlpianus. Lex CXCVI.

*CVm par delictum eſt duorum, ſemper oneratur petitor: & melior habetur poſſeſſoris cauſa: ſicut fit, cùm de dolo excipitur petitoris. neq; enim datur talis replicatio petitori, *Si nõ * Rei quoq; in ea re dolo actũ ſit. Illi debet permitti pœnam petere, qui in ipſam non incidit.*

Paulus. Lex CLXX.

CVm prætor in hæredem dat actionem, quatenus ad eum peruenit: ſufficit ſi uel momento ad eum peruenit ex dolo defuncti.

Idem. Lex CXXXIX.

CVm principalis cauſa nõ conſiſtit: plerũq; nec ea quidẽ, quæ ſequuntur, locum habent.

Vlpianus. Lex CXXVI.

CVm quis poßit alienare, poterit & cõſentire alienationi. Cui autem donare nõ conceditur, probandũ erit, nec ſi donationis cauſa conenſerit, ratam eius uoluntatem habendam.

Caius. Lex CVIII.

CVm ſeruis nulla actio eſt.

Paulus. Lex XVII.

CVm tempus in teſtamẽto adijcitur, credendum eſt pro hærede adiectũ: niſi alia mens fuerit teſtatoris: ſicut in ſtipulationibus, promiſſoris gratia tempus adijcitur.

Vlpianus. Lex *XXIX.*

Diuus Pius reſcripſit, eos qui ex liberalitate ſua conueniuntur: in id quod facere poſſunt, condemnandos.

Idem. Lex *LXII.*

Domum ſuã reficere unicuiq; licet: dum nõ officiat inuito alteri in quo ius non habet.

Papinianus. *Lex LXXXIII.*

Donari uidetur quod nullo iure cogente conceditur.

Iulianus. Lex *LXVI.*

*Ea eſt natura cauillationis, quam Græci * σόφισμα appellant, ut ab euidenter ueris, per breuiſſimas mutationes diſputatio ad ea, quæ euidenter falſa ſunt, perducatur.*

Vlpianus. Lex *CLXXVIIII.*

Ea quæ ad dandum impoſsibilia ſunt, uel quæ in rerum natura non ſunt, pro nõ adiectis habentur.

Iulianus. Lex *LXV.*

Ea quæ raro accidunt, non temere in agendis negotijs computantur.

Marcellus. *Lex CLIII.*

Ea quæ in partes diuidi nõ poſſunt: ſolida á ſingulis hæredibus debentur. In re dubia

benig

benigniorem interpretationem ſequi, non minus iuſtius eſt, quám tutius.

Hermogenes. Lex *XCVIII.*

E*A ſola deportationis ſentẽtia aufert, quæ ad fiſcum perueniunt.*

Paulus. Lex *III.*

E*Ius eſt nolle, qui poteſt & uelle.*

Marcellus. Lex *CXLIIII.*

E*T ſi nihil facilè mutandum eſt ex ſolennibus: tamen ubi æquitas euidens expoſcit ſubueniendum eſt.*

Vlpianus. Lex *LIX.*

E*X pœnalibus cauſis non ſolet actio in patrem de peculio dari.*

Idem. Lex *CXCII.*

E*X qua perſona quis lucrum capit, eius factum præſtare debet.*

Modeſtinus. Lex *CL.*

E*Xpreſſa nocent, non expreſſa non nocent.*

Vlpianus. Lex *CXXXII.*

F*Actum à iudice, quod ad officium eius nõ pertinet, ratum non eſt.*

Paulus. Lex *CXCVII.*

F*Actum cuiq; ſuum, non aduerſario ſuo nocere debet. Non uidetur uim facere, qui iure ſuo utitur, & ordinaria actione experitur. In*

pœnalibus cauſis benignius interpretandũ eſt.

Caius. Lex CLXVIII.

FAuorabiliores rei potius, quàm actores habentur.

Paulus. Lex CIX.

FEré in omnibus pœnalibus iudicijs, & ætati, & imprudentiæ ſuccurritur.

Paulus. Lex CXCVI.

FEré quibuſcunq; modis obligamur, ijſdem in cõtrarium actis liberamur: quum quibus modis adquirimus, ijſdem in contrarium actis amittamus. Vt igitur nulla poſſeſsio adquiri niſi animo & corpore poteſt: ita nulla amittitur, niſi in qua utrunq; in contrarium actum eſt.

Metianus. Lex XCIIII.

FIliusfamiliâs neq; retinere, neq; recuperaré, neque adipiſci poſſeſsionem rei peculiaris uidetur.

Vlpianus. Lex II.

*FOeminæ ab omnibus officijs ciuilibus uel publicis remotæ ſunt: & ideo nec iudices eſſe poſſunt, nec magiſtratum gereré, nec poſtulare, nec pro alio interuenire, nec * procuratrices exiſtere. Item impuberes omnibus officijs ciuilibus debent abſtinere.*

ura-
es.

Pap in

Papinianus. Lex LXXX.

*FRaudis interpretatio ſemper in iure ciuili non ex euentu duntaxat, ſed ex cõſilio quoq; * conſideratur.* *d rat

Iabolenus. Lex LXXII.

FRuctus rei eſt, uel pignori dare licere.

Pomponius. Lex XLI.

FVrioſi, uel eius cui bonis interdicitur, nulla uoluntas eſt.

Papinianus. Lex LXXIX.

GEneraliter cùm de fraude diſputatur, non quid habeat actor, ſed quid per aduerſariũ habere non potuit, conſiderandum eſt.

Vlpianus. Lex LX.

HAeredem eiuſdem poteſtatis iuriſq; eſſe, cuius fuit defunctus, conſtat.

Iulianus. Lex LXIII.

HAereditas nihil aliud eſt, quàm ſucceſſio in uniuerſum ius, quod defunctus habuit tempore mortis.

Vlpianus Lex CXCV.

HOc iure utimur: ut quicquid omnino per uim fiat: aut in uis publicæ, aut priuatæ crimen incidat. Deiecit & qui uel iuſſit, uel mãdauit, uel ratũ habuit. Rati enim habitio mandato comparatur. In cõtractibus, in quibus doli

præſtatio, uel bona ſides ineſt, hæres in ſolidum tenetur.

Pomponius. Lex XI.

ID quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad aliũ transferri non poteſt.

Paulus. Lex XVI.

IMaginaria uẽditio non eſt, pretio accedente.

Caius. Lex CLXXIIII.

IMperitia, culpæ annumeratur.

Marcellus. Lex CXLV.

IMpoßibilium nulla obligatio eſt.

Metianus. Lex XCVII.

IN ambiguis orationibus maximè ſententia ſpectanda eius eſt, qui eas protuliſſet.

Paulus. Lex LXXXVI.

IN ambiguis, pro dotibus reſpondere melius eſt. Non eſt nouum ut quæ ſemel utiliter conſtituta ſunt, durẽt: licet ille caſus extiterit, à quo initium capere non potuerunt. Quoties æquitatem, deſiderij naturalis ratio, aut dubitatio iuris moratur: iuſtis decretis res temperanda eſt.

Vlpianus. Lex CXXIIII.

IN cõdemnatione perſonarum quæ in id quod facere poſſunt, damnantur: nõ totum quod habent, extorquendum eſt: ſed & ipſarum ratio habenda eſt, ne egeant. Cùm uerbum, reſtituas, in lege

lege inuenitur: etſi non ſpecialiter de fructibus additum eſt, tamen etiã fructus ſunt reſtituendi. Vnicuiq; ſua mora nocet: quod & in duobus reis promittendi obſeruatur. Dolo facit qui petit quod reſtituturus eſt.

Idem. Lex CXXXV.

IN contrahenda uenditione, ambiguũ pactum contra uenditorem interpretandum eſt. Ambigua autem intentio ita accipienda eſt, ut res ſalua actori ſit.

Paulus. Lex CXI.

IN eo quod plus ſit, ſemper ineſt minus. Nemo alienæ rei expromiſſor idoneus uidetur, niſi cũ ſatiſdatione. Pupillus pati poſſe nõ intelligitur. Vbi uerba cõiuncta nõ ſunt, ſufficit alterutrum eſſe factum. Mulieribus tunc ſuccurrendũ eſt, cũ defraudantur: non ut facilius calũnientur.

Pomponius. Lex XXXIIII.

*IN eo quod, uel is qui petit, uel is à quo petitur, * lucri petiturus eſt, durior cauſa eſt petitoris.* *

Vlpianus. Lex CXXII.

*IN iure ciuili receptũ eſt, quoties per eum cuius intereſt * conditionẽ non impleri, fiat quò minus impleatur, perinde haberi ac ſi impleta cõditio fuiſſet. quod ad libertates & legata, & ad* *

hæredum inſtitutiones perducitur. Quibus exẽplis ſtipulationes quoq; committuntur, cùm per promiſſorem factum eſſet, quò minus ſtipulator conditioni pærêret.

Paulus. Lex V.

IN negotijs contrahendis, alia cauſa habita eſt furioſorum, alia eorum qui fari poſſunt, quamuis actum rei non intelligant. Nam furioſus nullum negotiũ contrahere poteſt: pupillus omnia negotia tutore authore agere poteſt.

Vlpianus. Lex CXL.

IN obſcura uoluntate manumittentis, fauendum eſt libertati.

Paulus. Lex CXV.

IN obſcuris inſpici ſolet, quod ueriſimilius eſt, aut quod plerunq; fieri ſolet.

Idem. Lex LXIX.

IN omnibus cauſis id obſeruatur, ut ubi perſonæ conditio locum facit beneficio: ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat. ubi uerò genus actionis id deſiderat, ibi (ad quemuis perſecutio eius deuenerit) non deficiat ratio auxilij.

quo aliũ ... eſt, &c.

Pomponius. Lex XL.

*IN omnibus cauſis pro facto accipitur id, * in quo quis alium perhorreſcit quo minus fiat.*

Idem

Idem. Lex XIIII.

IN omnibus obligationibus, in quibus dies nō apponitur, præſenti die debetur.

Vlpianus. Lex CXXXVI.

IN omnibus officijs quæ fieri per liberas perſonas leges deſiderant: ſeruus interuenire non poteſt. Non debeo melioris cōditionis eſſe quàm author meus, à quo ius in me tranſijt.

Paulus Lex XCI.

IN omnibus quidem, maximè tamen in iure æquitas ſpectanda eſt.

Paulus Lex CLXXI.

IN pari cauſa poſſeſſor potior haberi debet. Ii qui in uniuerſum ius ſuccedunt, hæredum loco habentur.

Vlpianus. Lex XXIII.

IN perſonam ſeruilem nulla cadit obligatio. Generaliter probandum eſt, ubicunq; in bonæ fidei iudicijs confertur in arbitrium domini uel procuratoris eius conditio: pro boni uiri arbitrio hoc habendum eſſe.

Paulus. Lex XII.

IN teſtamentis plenius uoluntates teſtantium interpretamur.

Papin

Papinianus. Lex *VIII.*

IN toto iure generi per ſpeciem derogatur: & illud potiſsimum habetur, quod ad ſpeciē directum eſt.

Caius. Lex *CXIIII.*

IN toto & pars continetur.

Papinianus. Lex *LXXVII.*

IN totum, omnia quæ animi deſtinatione agenda ſunt: non niſi uera & certa ſcientia perſici poſſunt.

Vlpianus. Lex *CXCVIII.*

INuitus nemo cogitur defendere. Cui damus actionem, eidem exceptionem cōpetere multò magis quis dixerit. Cùm quis in alicuius locum ſucceſſerit, nō eſt æquum ei nocere hoc quod aduerſus eum non nocuit in cuius locū ſucceſſerit. Plerunq; emptoris eadem cauſa debet eſſe circa petendū ac defendendū, quæ fuit authoris. Quodcuiq; pro eo præſtatur, inuito non tribuitur.

Paulus. Lex *LXX.*

INuito beneficium non datur.

Vlpianus. Lex *CXXX.*

IS damnum dat, qui iubet dare. Eius uerò nulla culpa eſt, cui parêre neceſſe ſit, Quod pendet, non eſt pro eo, quaſi ſit.

Pomponius. Lex *VIII.*

IVra ſanguinis nullo iure ciuili dirimi poßũt.

Vlpianus. Lex *CCVI.*

IVre naturæ æquum eſt, neminem cũ alterius detrimento & iniuria fieri locupletiorem.

Pomponius. Lex *VII.*

IVs noſtrum non patitur eundem in paganis, & teſtatò, & inteſtatò deceßiſſe: earumq́ rerum naturaliter inter ſe pugna eſt, teſtatus & inteſtatus.

Paulus. Lex *CVII.*

LIbertas ineſtimabilis res eſt.

Caius. Lex *XVI.*

LIbertas omnibus rebus fauorabilior eſt.

Vlpianus. Lex *LXVI.*

MArcellus ait, Deſinit debitor eſſe is qui nactus eſt exceptionem iuſtam, nec ab æquitate naturali abhorrentem.

Caius. Lex *CLXXV.*

MElior conditio noſtra per ſeruos fieri poteſt: deterior fieri non poteſt.

Pomponius. Lex *CCV.*

MInus eſt actionem habere, quàm rem.

Paulus. Lex *XXVIII.*

NEc ex Prætorio, nec ex ſolenni iure, priuatorum cõuentione quicquã immutãdum eſt:

eſt: quãuis obligationũ cauſæ pactionẽ poßint immutari, & ipſo iure, & per pacti cõuenti exceptionem: quia actionum modus, uel lege, uel per Prætorem introductus, priuatorum pactionibus non infirmatur, niſi tunc, cùm inchoatur* pactio, inter eos conuenit.

io,
cto

Vlpianus. Lex CLXVI.

NEmo alieno nomine agere poteſt. Temporaria permutatio ius prouinciæ non innouat.

Paulus. Lex CXCIIII.

NEmo damnum facit, niſi qui id facit quod facere ius non habet.

Idem. Lex CIII.

NEmo de domo ſua* inuitus extrahi debet.

:cat,
:ius.

Vlpianus. Lex XCVI.

NEmo dubitat ſoluendo uideri eum qui defenditur.

Paulus. Lex LXXXVIII.

NEmo enim perſequendo deteriorem cauſam, ſed meliorem facit. Deniq; poſt litem cõteſtatam hæredi quoq; proſpicitur: & hæres tenetur ex omnibus cauſis.

Vlpianus. Lex XLIIII.

NEmo ex ijs, qui negant ſe debere, prohibetur etiã alia defenſionẽ uti, niſi lex impediat,

diat. Quoties concurrunt plures actiones eiuſdẽ rei nomine: una tantum quis experiri debet.

Idem. Lex CXXXI.

N*Emo ideo obligatur, quia recepturus eſt ab alio quod præſtiterit.*

Paulus. Lex CLXIII.

N*Emo plus commodi hæredi ſuo relinquit, quàm ipſe habuit.*

Vlpianus. Lex LV.

N*Emo plus iuris ad alium transferre poteſt, quàm ipſe habet.*

Idem. Lex LXXI.

N*Emo poteſt gladij poteſtatem ſibi datã, uel cuiuslibet alterius coërcitionis ad aliũ transferre.*

Papinianus. Lex LXXVI.

N*Emo poteſt mutare conſilium ſuum in alterius iniuriam.*

Vlpianus. Lex CLXIX.

N*Emo prædo eſt, qui pretium numerauit. Locupletior non eſt factus qui liberũ adquiſierit. Cùm de lucro duorum quæritur, melior eſt cauſa poſſidentis.*

Idem. Lex XXXVIII.

N*Emo qui*condemnare non poteſt, abſoluere poteſt.*

* c. nare teſt ſolu non teſt

Idem.

Idem. Lex CLXXXVIII.

NEmo uidetur fraudare eos, qui ſciunt, & conſentiunt.

Iabolenus. Lex CLIX.

NEque in interdicto, neq; in cæteris cauſis pupillo nocere oportet dolum tutoris, ſiue ſoluendo eſt, ſiue non eſt.

Vlpianus. Lex XLVI.

NEque pignus, neq; depoſitum, neq; precarium, neq; emptio, neq; locatio ſuæ rei conſiſtere poteſt. Priuatorum conuentio, iuri publico non derogat.

Celſus. Lex CLII.

NEratius conſultus an quod beneficium dare ſe quaſi uiuenti Cæſar reſcripſerat, iam defuncto dediſſe exiſtimaretur: reſpondit non uideri ſibi principem, quod ei quem uiuere exiſtimabat conceßiſſet, defuncto conceßiſſe, quem tamen modū eſſe beneficij ſui uellet, ipſius exiſtimationem eſſe.*

Vlpianus. Lex CXVII.

NIhil conſenſui tam contrarium eſt, qui & bonæ fidei iudicia ſuſtinet, quàm uis atque metus: quem comprobare cōtra bonos mores eſt. Non capitur qui ius publicum ſequitur. Non uidentur conſentire, qui errant.

Paulus

Paulus. Lex CLXXII.

*NIhil dolo creditor facit, qui ſuum recipit. *Cùm principalis cauſa non conſiſtit, nec ea quidem quæ ſequuntur, locum habent.* * al hæc ſunt

Idem. Lex CXIII.

NIhil intereſt, ipſo iure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur.

Celſus. Lex CXLVII.

NIhil peti poteſt ante id tempus, quo per rerum naturam perſolui poßit: & cùm ſoluendi tempus obligationi additur, niſi eo præterito, peti non poteſt.

Vlpianus. Lex XXXVI.

NIhil tam naturale eſt, quàm eodem generé quodq; diſſoluere, quo colligatũ eſt: ideoq; uerborum obligatio, uerbis tollitur: nudi conſenſus obligatio, contrario conſenſu diſſoluitur.

Idem. Lex CLXII.

NOn alienat, qui duntaxat omittit poſſeſſionem.

Idem. Lex XLII.

NOn debet actori licere, quod reo non permittitur. Iñ re obſcura melius eſt fauere repetitioni, quàm aduentitio lucro.

Papinianus. Lex *LXXV.*

NOn debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.

Vlpianus. Lex *XXII.*

NOn debet cui quod plus eſt, licet, quod minus eſt, non licere.

Idem. Lex *CXXXVII.*

NOn eſt ſingulis cõcedendum, quod per magiſtratum publicè poßit fieri, ne occaſio ſit maioris tumultus faciendi. Infinita æſtimatio eſt, libertatis & neceßitudinis.

Idem. Lex *CLXXVII.*

NOn fraudantur creditores, cùm quid non adquiritur à debitore, ſed cùm quid de bonis diminuitur. Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt.

Paulus. Lex *CVIII.*

NOn omne quod licet, honeſtum eſt. In ſtipulationibus id tẽpus ſpectatur, quod contrahimus.

Iabolenus. Lex *CCLX.*

NOn poteſt dolo carere, qui imperio magiſtratus non obtemperat.

Paulus. Lex *CCVIII.*

NOn poteſt uideri deſiſſe habere, qui nunquàm habuit.

Venuleius. Lex C.

NOn poteſt uideri improbus, qui ignorat quantum ſoluere debeat.

Paulus. Lex *LXXXVII.*

NOn ſolet deterior conditio fieri eorum, qui litem conteſtati ſunt, quàm ſi non eſſent, ſed plerunque melior. Con hic.l mo e ſupr.

Vlpianus. Lex *XCV.*

NOn ſolent, quæ abundant, uitiare ſcripturas.

Idem. Lex *XIII.*

NOn uidetur cœpiſſe, qui per exceptionem remouetur à petitione.

Idem. Lex *LIII.*

NOn uidetur defendere, non tantùm qui latitat, ſed & is qui præſens negat ſe defendere, aut non uult ſuſcipere actiones.

Caius. Lex *LII.*

NOn uidetur quiſquã id capere, quod ei neceſſe eſt alij reſtituere.

Papinianus. Lex *LXXXIIII.*

NOn uidetur rem amittere, cuius propria non fuit.

Vlpianus. Lex *CXXVIII.*

NOn uidentur data, quæ eo tẽpore, quo dantur, accipientis non fiunt. Qui iuſſu iudicis aliquid facit, non uidetur dolo malo facere:

quia parére neceſſe habet.

Paulus. Lex CXX.

N*On ut ex pluribus cauſis deberi nobis idem poteſt: ita ex pluribus cauſis idem poteſt & noſtrum eſſe.*

Vlpianus. Lex VI.

N*On uult hæres eſſe, qui ad alium transferre uoluit hæreditatem.*

Scæuola. Lex XCIX.

N*Vlla intelligitur mora ibi fieri, ubi nulla petitio eſt.*

Idem. Lex LVI.

N*Vllus uidetur dolo facere, qui ſuo iure utitur.* Paulus. Lex CX.

N*Vllum crimen patitur is, qui non prohibet, cùm prohibere non poteſt.*

Vlpianus. Lex CLXXIII.

N*Vnquam actiones, præſertim pœnales, de eadem re cõcurrentes, alia aliam conſumit.*

Idem. Lex XXXI.

N*Vptias, non cõcubitus, ſed cõſenſus facit.*

Caius. Lex CLXXXII.

O*Mnes actiones, quæ morte aut tempore pereũt, ſemel incluſæ iudicio, ſaluæ permanent.*
quod *Nõ uidetur perfectè cuiuſq; id eſſe, * quod*
caſu. *ex cauſa auferri poteſt.*

12.

Celſus.

Celſus. Lex CLIIII.

OMnia ferè iura hæredum perinde habentur, ac ſi continuò ſub tempore mortis hæredes extitiſſent.

Vlpianus. Lex CCI.

OMnia quæ ex teſtamento proficiſcuntur, ita ſtatum euentus capiunt, ſi initium quidem ſine uitio ceperint.

Caius. Lex CI.

OMnia quæ iure contrahuntur, contrario iure pereunt.

Iabolenus. Lex LXXIII.

OMnia quæcunq; cauſæ cognitionem deſiderant, per libellum expediri non poſſunt.

Vlpianus. Lex CCII.

OMnis definitio in iure ciuili periculoſa eſt. rarum eſt enim ut ſubuerti poßit.

Paulus. Lex CLXXXI.

OMnis hæreditas, quamuis poſtea adeatur, tamen cum tempore mortis continuatur. Nunquam ex poſtfacto creſcit præteriti delicti æſtimatio.

Vlpianus. Lex CXCIII.

PArem eſſe conditionem oportet eius, qui quid poßideat, uel habeat: atque eius, cuius dolo malo factum ſit, quò minus poßideret, uel

haberet.

Idem. Lex *CCV.*

P*Lerunq; fit, ut etiã ea quæ à nobis poſſunt abire, perinde in eo ſtatu ſint, atq; ſi non eſſent eius cõditiõis ut abire poßint. & ideò quod fiſco obligamus, & uendicare interdum, & alienare, & ſeruitutem prædio imponere poſſumus.*

Pomponius. Lex *XXVIII.*

P*Lus cautionis eſt in rem, quàm in perſonam.*

Paulus. Lex *CXXV.*

P*Oenalia iudicia ſemel accepta, in hæredes tranſmitti poſſunt.*

Paulus. Lex *CXVIII.*

P*Rætor bonorum poſſeſſorem hæredis loco in omni cauſa habet.*

Modeſtinus. Lex *CLVII.*

P*Riuilegia quædã cauſæ ſunt, quædam perſonæ. & ideo quidem ad hæredes tranſmittuntur, quæ cauſæ ſunt: quæ perſonæ ſunt, ad hæredes non tranſeunt.*

Celſus. Lex *CL.*

P*Vpillus, nec uelle, nec nolle in ea ætate, niſi appoſita tutoris authoritate, creditur. Nam quod animi iudicio fit, in eo tutoris authoritas neceſſaria eſt.*

Caius. Lex CXII.

PV pillum, qui proximus pubertati ſit, capacem eſſe & furandi, & iniuriæ faciendæ conſtat. In hæredes non ſolent actiones tranſire, quæ pœnales ſunt ex maleficio: ueluti furti, damni, iniuriæ, ui bonorum raptorum.

Licinius. Lex CCX.

QVæ ab initio inutilis fuit inſtitutio, temporis tractu conualeſcere non poteſt.

Papinia. Lex LXXXII.

QVæ dubitationis tollendæ cauſa cõtractibus inſerũtur, ius commune non lædunt.

Pomponius. Lex XVIII.

QVæ legata mortuis nobis ad hæredes no-* * h
ſtros tranſeunt, eorum cõmodum per nos dit
ijs, quorum in poteſtate ſumus, eodem caſu ac- nos
*quirimus: aliter atque, * cùm ſtipulati ſumus.* * q
Nam & ſub conditione ſtipulantes, omnimodo
*eis acquirimus, etiam ſi * libertate nobis præ-* * li
ſtita à dominis, conditio exiſtat. tis i

Paulus. Lex CXXIII. pot

QVæ propter neceſſitatẽ recepta ſunt, non te
debent in argumentum trahi. ni.

Idem. Lex XC.

QVandiu poßit ualere teſtamentum: tandiu legitimus hæres non admittitur.

Idem. Lex *XXV.*

QVatenus cuiuſque interſit, in facto, non in iure conſiſtit.

Idem. Lex *XV.*

QVi actionem habet ad rem recuperãdam, ipſam rem habere uidetur.

Vlpianus. Lex *CLXXX.*

QVi authore Iudice comparauit, bonæ fidei poſſeſſor eſt.

Idem. Lex *XX.*

QVi cum alio contrahit, uel eſt, uel eſſe debet non ignarus cõditionis eius: hæredi autem hoc imputari non poteſt, cùm non ſponte cum legatarijs contrahat. Non ſolet doli exceptio nocere ijs, quibus uoluntas teſtatoris non refragatur.

Paulus. Lex *CLXXIIII.*

QVi dolo deſierit poßidere, pro poßidentẽ damnatur: quia pro poſſeſſore dolus eſt.

Caius. Lex *XLIII.*

QVi in alterius locum ſuccedunt, iuſtam habent cauſam ignorantiæ, an id quod deberetur, peteretur. Fideiuſſores quoq; non minus quàm hæredes iuſtam ignorantiam poſſunt allegare. Hæc ita de hærede dicta ſunt, ſi cum eo agatur, non etiam ſi agat. Nam planè qui agit,

certus eſſe debet: quũ ſit in poteſtate eius, quando uelit experiri: & ante debet rẽ diligenter explorare, & tunc ad agendum procedere.

Vlpianus. Lex CXXXVIII.

*QVi in ius dominiúmue alterius ſuccedit, iure eius uti debet. Nemo uidetur * dolo facere, qui ignorat cauſam cur non debeat petere.* *in eſſe.

Idem. Lex CLXI.

QVi in ſeruitute eſt, uſucapere non poteſt. Nam quum poßideatur, poßidere non uidetur.

Paulus. Lex CLXIII.

QVi non facit quod facere debet, uidetur facere aduerſus ea quæ non facit: at qui facit, quod facere non debet, non uidetur facere id, quod facere iuſſus eſt.

Modeſtinus. Lex CLV.

*QVi per * ſucceßionem quamuis longißimam defuncto hæredes extiterint: nõ minus hæredes intelliguntur, quàm qui principaliter hæredes extiterint.* *ce nen.

Vlpianus. Lex CXXXV.

QVi poteſt facere ut poßit cõditioni parẽre, iam poſſe uidetur. Quod quis, ſi uelit, habere non poteſt, id repudiare non poteſt.

Idem. Lex XXVII.

QVi poteſt inuitis aliquibus alienare: multo magis & ignorantibus & abſentibus poteſt.

Paulus. Lex CXXVII.

QVi rem alienám defendit, nunquam locuples habetur.

Iulianus. Lex LXIIII.

QVi ſine dolo malo ad iudicium prouocat, non uidetur moram facere.

Paulus. Lex CLXXXV.

QVi tacet non utiq; fatetur: ſed tamen uerum eſt eum non agere.

Vlpianus. Lex CIII.

QVi uetante prætore fecit, hic aduerſus edictum feciſſe propriè dicitur. Eius eſt actionem denegare, qui poſsit & dare.

Paulus. Lex XLIX.

QVicquid calore iracũdiæ, uel fit, uel dicitur: non prius ratum eſt, quàm ſi perſeuerantia apparuerit iudiciũ animi fuiſſe. ideoq; breui reuerſa uxor, nec diuertiſſe uidetur.

Idem. Lex LXXIIII.

QVo* tutela redit, eò & hæreditas peruenit, niſi cum fœminæ hæredes intercedunt. Nemo poteſt tutorem cuiquam dare, niſi

niſi ei quē in ſuis hæredibus, cū moritur, habuit, habiturúsue eſſet, ſi uixiſſet. Vi factū uidetur id eſſe, quod quis, cùm prohiberetur, fecit. Clám, quod quiſq; cùm controuerſiam haberet, habiturúmue ſe ſperaret, fecit. Quæ in teſtamento ita ſcripta ſunt, ut intelligi nō poßint, perindè ſunt ac ſi ſcripta nō eſſent. Nec paciſcēdo, nec legē dicēdo, nec ſtipulādo quiſquā alteri cauere poteſt.

Caius. Lex *XLVII.*

QVod à quoquam pœnæ nomine exactum eſt: id eidem reſtituere nemo cogitur.

Vlpianus. Lex *XXXIII.*

QVod attinet ad ius ciuile, ſerui pro nullis habētur: nō tamen & iure naturali: quia quod ad ius naturale attinet, omnes homines æquales ſunt.

Paulus. Lex *CLXXXIIII.*

QVod contra rationem iuris receptum eſt, non eſt producēdum ad conſequentiam. Vni duo pro ſolido hæredes eſſe non poſſunt.

Celſus. Lex *CLI.*

QVod euincitur, in bonis non eſt.

Paulus. Lex *XXX.*

QVod initio uitioſum eſt, non poteſt tractu temporis conualeſcere.

Vlpianus

Vlpianus. Lex CLXXXVI.

QVod ipſis, qui contraxerunt, obſtat, & ſucceſſoribus eorum obſtabit.

Idem. Lex CXLI.

QVod iuſſu alterius ſoluitur: pro eo eſt, quaſi ipſe ſoluiſſet, uel ipſi ſolutũ eſſet.

Idem. Lex CXLIII.

QVod nullius eſſe poteſt: id ut alicuius fieret, nulla obligatio ualet efficere.

Paulus. Lex CCLXXXIX.

QVod quis, cùm ſeruus eſſet, egit, proficere liberto facto non poteſt.

Pomponius. Lex CCIII.

QVod quis ex culpa ſua dãnum ſentit, non intelligitur damnum ſentire.

Idem. Lex XXI.

QVoties dubia eſt interpretatio libertatis, ſecundum libertatem reſpõdendum erit.

Paulus. Lex XCII.

QVoties duplici iure defertur alicui ſucceßio, repudiato nouo iure quod antè defertur, ſupererit uetus.

Vlpianus. Lex XCVIII.

QVoties idem ſermo duas ſententias exprimit, ea potißimùm accipietur, quæ rei gerendæ aptior eſt.

Idem. Lex CC.

QVoties nihil ſine captione inueſtigari poteſt: eligendum eſt, quod minimum habeat iniquitatis.

Hermogenes. Lex XCIX.

QVoties utriuſque cauſa lucri ratio uertitur, is præferẽdus eſt, cuius in lucro cauſa tempore præcedit.

Venuleius. Lex I.

REgula eſt, quæ rem quæ eſt, breuiter enarrat: non ut ex regula ius ſumatur, ſed ut ex iure, quod eſt, regula fiat. Per regulã igitur breuis rerum narratio traditur: & (ut ait Sabinus) quaſi cauſæ coniectio, quæ ſimul cùm in aliquo uitiata eſt, perdit officium ſuum.

Vlpianus. Lex CCVII.

REs iudicata, pro ueritate accipitur.

Paulus. Lex X.

SEcundum naturam eſt, commoda cuiuſq; rei eum ſequi, quem ſequuntur incommoda.

Caius. Lex CXC.

SEmper generalibus ſpecialia inſunt.

Modeſtinus. Lex CLVIII.

*SEmper in * conuentionibus non ſolum, quod liceat conſiderandum eſt, ſed & quod honeſtum eſt.*

* c ... ctic ... bus

Caius.

Caius. Lex *LVII.*

SEmper in dubijs benigniora præferēda ſunt.

Vlpianus. Lex *IX.*

SEmper in obſcuris, quod minimum eſt, ſequimur.

Vlpianus. Lex *XXXV.*

SEmper in ſtipulationibus, & in cæteris contractibus id ſequimur, quod actum eſt. Vnde ſi non apparet, quid actum eſt: conſequens erit, ut id ſequamur, quod in regione, in qua id actum eſt, frequentatur. Quid ergo ſi neq; regionis mos appareat, quia uarius fuit? Ad id quod minimum eſt, redigenda ſumma eſt.

Caius. Lex *LXI.*

SEmper, qui non prohibet pro ſe interuenire, mandare creditur. Sed & ſi quis ratū habuerit, quod geſtū eſt, obſtringitur mādati actione.

Vlpianus. Lex *CCIX.*

SEruitutem mortalitati ferè comparamus.

Paulus. Lex *CCXI.*

SEruus reipublicæ cauſa abeſſe non poteſt.

Pomponius. Lex *XIX.*

SI filiusfamiliâs ſub conditione ſtipulatus, emancipatus fuerit: deinde extiterit conditio, patri actio competit: quia in ſtipulationibus id tempus ſpectatur, quo contrahimus.

Vlpianus

Vlpianus. Lex CV.

SI in duabus actionibus alibi ſumma maior, alibi infamia eſt: præponenda eſt cauſa exi * æſtimationis. Vbi autem æquiparantur famoſa iudicia: etſi ſummam diſparem habeant, pro paribus tamen accipienda ſunt.* mat, nis.

Scæuola. Lex XCIII.

SI librarius in tranſcribendis ſtipulationis uerbis erraſſet: nihil nocere, quo minus, & reus, & fideiuſſor teneantur.

Vlpianus. Lex CXLII.

*SI nemo ſubijt hæreditatem, * omne ius teſta* menti ſoluitur.* onuis

Pomponius. Lex XXXIX.

SIcuti pœna ex delicto defuncti hæres teneri non debet: ita nec lucrum facere ſi quid ex ea re ad eum perueniſſet.

Paulus. Lex CXVI.

SI quis obligatione liberatus ſit, poteſt uideri accepiſſe. Non poteſt uideri accepiſſe, qui ſtipulatus poteſt exceptione ſummoueri.

Celſus. Lex CXLVIII.

SI quis prægnantem uxorem reliquit, non uidetur ſine liberis deceßiſſe.

Vlpianus

Vlpianus. Lex XLV.

Toties in hæredem damus actionem de eo, quod ad eum peruenit, quoties ex dolo defuncti conuenitur, non quoties ex ſuo.

Celſus. Lex CXLVI.

VAni timoris non iuſta excuſatio eſt.

Paulus. Lex CII.

*VBi lex duorum menſium fecit mentionem: & qui ſexageſimo primo die uenerit, audiendus eſt: ita enim Imperator noſter Antoninus cum diuo * fratrē ſuo reſcripſit.*

tre.

Vlpianus. Lex CLXVII.

VBi non uoce, ſed præſentia opus eſt: mutus ſi intellectum habet, poteſt uideri reſpondere. Idem & in ſurdo hîc quidem reſponderi poteſt. Furioſus, abſentis loco eſt: & ita Pomponius Libro primo Epiſtolarum ſcribit.

Celſus. Lex CXLIX.

VBi pugnantia inter ſe in teſtamento inueniuntur, neutrum ratum eſt. Quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata ſunt.

Paulus. Lex CVI.

VBicunque cauſæ cognitio eſt, ibi prætor deſideratur.

Vlpianus.

Vlpianus Lex *IIII.*

VElle non creditur. qui obſequitur imperio patris, uel domini.

Vlpianus. Lex *XXXII.*

VErum eſt, neq; pacta, neque ſtipulationes factum poſſe tollere. Quod enim impoßibile eſt, neq; pacto, neq; ſtipulatione poteſt comprehendi, ut utilem actionem aut pactum efficere poßit.

Sequuntur Regulæ Iuris Canonici, Ex Decretalibus.

Ioannes Chryſoſtomus I.

OMNIS *res per quaſcunq; cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.*

Beda in Homilijs *II.*

E*Stote miſericordes, ſicut &, &c. Hoc loco nihil aliud nobis præcipi exiſtimo: niſi ut ea facta, quæ dubium eſt, quo animo fiāt, in meliorē partē interpret*[illegible]*r. Quod enim ſcriptū eſt: Ex fructibus eorū* [illegible]*noſcetis eos. de manifeſtis dictū eſt, quæ nō poſſunt bono animo fieri: ut ſtuprū, blaſphemiæ, furta, ebrietates, & ſimilia, de quibus nobis permittitur iudicare.*

Idem. *III.*

Q*Vi ſcandalizauerit, &c. Vtilius ſcādalū naſci permittitur, quám ueritas relinquatur.*

Idem. *IIII.*

Q*Vod nō eſt licitū in lege, neceſſitas facit licitum. Nam & ſabbatum cuſtodiri præceptum eſt: Machabei tamen ſine culpa ſua in ſabbato pugnant. ſic & hodie ſi quis ieiuniū fregerit ægrotus, reus uoti non habetur.*

Gregorius. *V.*

Q*Vod latēter, aut per uim, uel aliâs illi-*

citē

licitè introductum eſt, nulla debet ſtabilitate ſubſiſtere.

Idem Varien. epiſcopo. VI.

QVum in contemplatione, & infrà. In ipſo cauſæ initio non eſt à quæſtioni. us inchoandum.

Stephanus papa. VII.

QVæ multoties. & infrà. Quicquid in ſacratis Deo rebus, & epiſcopis iniuſtè agitur, pro ſacrilegio reputatur: quia ſacra ſunt, & à quoquam uiolari non debent.

Auguſtinus. VIII.

QVi ex timore facit præceptū, aliter quàm debeat, facit: & ideo iam non facit.

Idem in lib. de Pœnit. IX.

DEfleat peccator: quia offendens in uno, factus eſt omnium reus.

Gregorius in regiſtro. X.

QVanuis cauſæ. & infrà. Non poteſt eſſe paſtoris excuſatio, ſi lupus oues comedit, & paſtor neſcit.

Lucius tertius. XI.

INdignum eſt, & à Romanæ Eccleſiæ conſuetudine alienum, ut pro ſpiritualibus facere quis homagium compellatur.

FINIS.

Regulæ Sexti Decretalium Bonifacij VIII.

ACCESSORIVM *naturam ſequi congruit principalis.*

Actus legitimi conditionem non recipiunt, neq; diem.

Beneficium eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine inſtitutione canonica obtineri.

Bona fides non patitur, ut ſemel exactum iterum exigatur.

Certũ eſt, quod is cõmittit in legem, qui legis uerba complectens cõtra legis nititur uoluntatẽ. Data Romæ apud ſanctum Petrũ, quinto nonas Martij, Pontificatus noſtri anno quarto.

Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, eſt interpretatio facienda.

Contractus ex conuentione legem accipere dinoſcuntur.

Cui licet quod eſt plus, licet utique quod eſt minus.

Cùm non ſtat per eum, ad quem pertinet, quo minus conditio impleatur: haberi debet perinde ac ſi impleta fuiſſet.

Cùm

Cùm quid prohibetur, prohibentur omnia quæ ſequuntur ex illo.

Cùm quid una uia prohibetur alicui, ad id alia non debent admitti.

Cùm quis in ius ſuccedit alterius, iuſtã ignorantiæ cauſam cenſetur habere.

Cùm ſunt partium iura obſcura, reo fauendum eſt potius quàm actori.

Damnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, non alijs imputare.

Decet conceſſum à principe beneficium eſſe manſurum.

Delictum perſonæ, non debet in detrimẽtum Eccleſiæ redundare.

Dolo facit qui petit, quod reſtituere oportet eundem.

Ea quæ fiunt à iudice, ſi ad eius nõ ſpectant officium, uiribus non ſubſiſtunt.

Eum, qui certus eſt, certiorari ulterius non oportet.

Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod niſus extitit impugnare.

Exceptionem obijciens, non uidetur de intentione aduerſarij confiteri.

Factum legitimè retractari non debet, licet caſus poſtea eueniat à quo non potuit inchoari.

Fruſtra ſibi fidem quis poſtulat ab eo ſeruari, cui fidem à ſe præſtitam ſeruare recuſat.

Generi per ſpeciem derogatur.

Ignorantia facti, non iuris excuſat.

Imputari non debet ei, per quem non ſtat, ſi non faciat, quod per eum fuerat faciendum.

In alternatiuis debitoris eſt electio: & ſufficit alterum adimpleri.

In argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſsitatem aliquando ſunt conceſſa.

In generali conceſsione nõ ueniũt ea, que quis non eſſet uериſimiliter in ſpecie conceſſurus.

In iudicijs non eſt acceptio perſonarum habenda.

In malis promiſsis fidẽ nõ expedit obſeruari.

In obſcuris, minimum eſt ſequendum.

In pari delicto, uel cauſa, potior eſt conditio poſsidentis.

In pœnis, benignior eſt interpretatio faciẽda.

In re cõmuni, potior eſt cõditio prohibẽtis.

In toto partem non eſt dubium contineri.

Indultum à iure beneficium, non eſt alicui auferendum.

Infamibus portæ non pateant dignitatum.

Inſpicimus in obſcuris, quod eſt uериſimilius: uel quod plerunq; fieri conſueuit.

Is, qui in ius ſuccedit alterius, eo iure, quo ille, uti debebit.

Is, qui tacet non fatetur: ſed nec utiq; negare uidetur.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria, uel iactura.

Mora ſua cuilibet eſt nociua.

Mutare conſilium quis non poteſt in alterius detrimentum.

Nemo poteſt ad impoſsibile obligari.

Nemo poteſt plus iuris transferre in alium, quàm ſibi competere dinoſcatur.

Non debet aliquis alterius odio prægrauari.

Non eſt in mora qui poteſt exceptione legitima ſe tueri.

Non eſt obligntorium contra bonos mores præſtitum iuramentum.

Non eſt ſine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet.

Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non ſubſiſtit.

Non licet actori, quod reo licitum nõ exiſtit.

Non præſtat impedimentũ, quod de iure non ſortitur effectum.

Nullus ex conſilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.

Nullus pluribus uti defenſionibus prohibetur.

Odia reſtringi, & fauores cõuenit ampliari.

Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum.

Peccati uenia non datur niſi correptis.

Pluralis locutio, duorũ numero eſt contenta.

Plus, ſemper in ſe continet quod eſt minus.

Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præſcribit.

Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum.

Præſumitur ignorantia, ubi ſcientia non probatur.

Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cum perſona.

Pro poſſeſſore habetur, qui dolo deſijt poßidere.

Quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda.

Quæ contra ius fiunt, debent utiq; pro infectis haberi.

Qui ad agendum admittitur, eſt ad excipiendum multò magis admittendus.

Qui contra iura mercatur, bonã fidem præſumitur non habere.

Qui facit per alium, eſt perindè ac ſi faciat per ſeipſum.

Qui prior eſt tempore, potior eſt iure.

Qui ſentit onus, ſentire debet commodum: & contrà.

Qui tacet, conſentire uidetur.

Quod alicui gratioſè conceditur, trahi nõ debet ab alijs in exemplum.

Quod alicui ſuo non licet nominẽ, nec alieno licebit.

Quod ob gratiam alicuius conceditur, nõ eſt in eius diſpendium retorquendum.

Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.

Quod quis mandato facit iudicis, dolo facerè non uidetur, cùm habeat parêre neceſſe.

Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt.

Ratihabitionem retro trahi, & mãdato non eſt dubium comparari.

Rationi congruit ut ſuccedat in onere, qui ſubſtituitur in honore.

Ratum quis habere non poteſt, quod ipſius nomine non eſt geſtum.

Scienti, & conſentienti, non fit iniuria neq; dolus.

Semel Deo dicatum, non eſt ad uſus humanos ulterius transferendum.

Semel malus, ſemper præſumitur eſſe malus.

Sine culpa, niſi ſubſit cauſa, non eſt aliquis puniendus.

Sine poſſeßione præſcriptio non procedit.

Vtile non debet per inutile uitiari.

Data Romæ apud ſanctum Petrum quinto Nonas Martij, Pontificatus noſtri Anno quarto.

FINIS.

De gradibus Affinitatis & conſanguinitatis, & nominibus eorum.

Titulus X. Libri XXXVIII. Pandectarum.

Caius Lex I.

GRADVS *cognationis alij ſuperioris ordinis ſunt, alij inferioris, alij ex trāſuerſo, ſiue à latere. Superioris ſunt ordinis, parentes: inferioris, liberi: ex tranſuerſo, ſiue à latere, fratres & ſororet, liberiq; eorū. Sed ſuperior quidem, & inferior cognatio à primo gradu incipit: ex tranſuerſo uerò, ſiue à latere nullus eſt primus gradus: & ideo incipit à ſecundo. Itaq; in primo gradu cognationis ſuperioris quidē & inferioris ordinis cognati poſſunt concurrere: ex tranſuerſo uerò nunquā gradu quiſquam concurrere poteſt. At in ſecundo, & tertio, & deinceps in cæteris. Poſſunt etiam ex tranſuerſo quidem concurrere cum ſuperioris ordinis cognatis. Sed admonendi ſumus, ſi quaudo de hæreditate, uel bonorū poſſeßione quæramus, nō ſemper eos, qui eiuſdem gradus ſunt, concurrere. Primo gradu ſunt*

Semel Deo dicatum, non eſt ad uſus humanos ulterius transferendum.

Semel malus, ſemper præſumitur eſſe malus.

Sine culpa, niſi ſubſit cauſa, non eſt aliquis puniendus.

Sine poſſeſsione præſcriptio non procedit.

Vtile non debet per inutile uitiari.

Data Romæ apud ſanctum Petrum quinto Nonas Martij, Pontificatus noſtri Anno quarto.

FINIS.

De gradibus Affinitatis & conſanguinitatis, & nominibus eorum.

Titulus X. Libri XXXVIII. Pandectarum.

Caius Lex I.

GRADVS *cognationis alij ſuperioris ordinis ſunt, alij inferioris, alij ex tráſuerſo, ſiue á latere. Superioris ſunt ordinis, parentes: inferioris, liberi: ex tranſuerſo, ſiue á latere, fratres & ſororet, liberiq́; eorũ. Sed ſuperior quidem, & inferior cognatio á primo gradu incipit: ex tranſuerſo uerò, ſiue á latere nullus eſt primus gradus: & ideo incipit á ſecundo. Itaq; in primo gradu cognationis ſuperioris quidẽ & inferioris ordinis cognati poſſunt concurrere: ex tranſuerſo uerò nunquã gradu quiſquam concurrere poteſt. At in ſecundo, & tertio, & deinceps in cæteris. Poſſunt etiam ex tranſuerſo quidem concurrere cum ſuperioris ordinis cognatis. Sed admonendi ſumus, ſi quaudo de hæreditate, uel bonorũ poſſeßione quæramus, nõ ſemper eos, qui eiuſdem gradus ſunt, concurrere. Primo gradu*

ſunt

ſunt ſuprà, pater mater: infrà, filius filia. Secundo gradu ſunt ſuprà, auus auia: infrà, nepos neptis: ex tranſuerſo, fratrr ſoror. Tertio gradu ſunt ſuprà, proauus proauia: infrà, pronepos proneptis, ex trãſuerſo, fratris ſororisq́; filius filia: & cõuenienter patruus, amita, auũculus, matertera. Quarto gradu ſunt ſuprà, abauus abauia: infrà, abnepos abneptis: ex tranſuerſo, fratris ſororisq́; nepos neptis: & cõueniẽter patruus magnus, amita magna, id eſt, aui frater, ſoror: auũculus magnus, matertera magna, id eſt, auiæ frater, ſoror: itẽ fratres patrueles, ſororesq́; patrueles: id eſt, qui, quæúe ex duobus fratribus progenerãtur. Itẽ cõſobrini, cõſobrinæq́; id eſt: qui quæúe ex duabus ſororibus naſcũtur, quaſi conſororini. Itẽ amitini amitinæ, id eſt, qui quæue ex fratre & ſorore propagantur. Sed uulgus ferè omnes iſtos communi appellatione cõſobrinos uocat. Quinto gradu ſunt ſuprà, atauus atauia: infrà, atnepos atneptis: ex tranſuerſo, fratris & ſororis pronepos proneptis: & cõueniẽter propatruus & proamita. id eſt, proaui frater & ſoror: proauũculus, promatertera, id eſt, proauiæ frater & ſoror: item fratris patruelis, ſororis patruelis filius filia: & ſimiliter cõſobrini cõſobrinæ: item amitini amitinæ filius filia, propior ſobrinus,

brinus, propior ſobrina, iſti ſunt patrui magni, amitæ magnæ: auunculi magni, materteræ magnæ filius filia.

Vlpianus. Lex II.

HOc eſt patris matrisue eius de cuius cognatione quæritur, conſobrinus conſobrina, ſiue frater patruelis, *uel amitinus, ſoror patruelis uel amitina.

* deſi uerb quer

Caius. Lex III.

SExto gradu ſunt ſuprà, tritauus tritauia: infrà, trinepos trineptis: ex trāſuerſo, fratris & ſororis abnepos abneptis: & cōuenienter abpatruus abamita, id eſt, abaui frater & ſoror: abauūculus, abmatertera, id eſt, abauiæ frater & ſoror. Itē patrui magni, amitæ magnæ, auunculi magni, materteræ magnæ nepos neptis: item fratris patruelis, ſororis patruelis, cōſobrini, conſobrinæ, amitini, amitinæ nepos, neptis: itē propatrui, proamitæ, proauūculi, promaterteræ filius, filia. Itē qui ex fratribus patruelibus, aut cōſobrinis, aut amitinis undiq; propagantur, ij propriè ſobrini uocātur. In ſeptimo autē gradu quā multæ eſſe poßint perſonæ, ex ijs, quæ diximus, ſatis apparet. Admonēdi tamē ſumus parentū, liberorūq; perſonas ſemper duplari. Auū enim & auiā tam maternos quàm paternos intelligimus:

nus: item nepotes neptesq́; tam ex filio, quàm ex filia: quam rationem ſcilicet deinceps in omnibus gradibus ſuprà infraq́; ſequemur.

Modeſtinus. Lex *IIII.*

N*On facilè autem, quod ad noſtrum ius attinet, cùm de naturali cognatione quæritur, ſeptimum gradū quis excedit: quatenus ultra eum ferè gradum rerum natura cognatorum *iura conſiſtere non patitur. Cognati ab eo dici putãtur, quòd quaſi una communitérue nati, uel ab eodē orti, progenitíue ſint. Cognationis ſubſtantia bifariam apud Romanos intelligitur. Nam quædam cognationes iure ciuili, quædam naturali *connectuntur: nonnunquam & utroq́; iure cōcurrente, & naturali, & ciuili copulatur cognatio. Et quidem naturalis cognatio per ſe ſine ciuili cognatione intelligitur, quæ per fœminas deſcendit, quæ uulgò liberos pariunt. Ciuilis autem per ſe (quæ etiã legitima dicitur) ſine naturali fit cognatione per adoptionem. Vtroq́; iure conſiſtit cognatio, cùm iuſtis nuptijs contractis copulatur. Et naturalis quidem cognatio hoc ipſo nomine appellatur: ciuilis uerò cognatio, licet ipſa quoq́; per ſe pleniſſimè hoc nomine uocetur; propriè tamē agnatio uocatur, uidelicet quæ per mares contigit. Sed quoniam*

quædam

quædam iura inter affines quoq; uerſantur, non alienum eſt, hoc loco de affinibus quoq; breuiter differere. Affines ſunt uiri & uxoris cognati: dicti ab eo, quod duæ cognationes, quæ diuerſæ inter ſe ſunt, per nuptias copulãtur, & altera ad alterius cognationis finem accedit. nanq; cõiungendæ affinitatis cauſa fit ex nuptijs. Nomina uerò eorum hæc ſunt: ſocer, ſocrus: gener, nurus: nouerca, uitricus: priuignus, priuigna. Gradus uerò affinitatis nulli ſunt. Et quidẽ uiri pater, uxoriſq; ſocer, mater autem eorum, ſocrus appellatur: cùm apud Græcos propriè uiri pater ἑκυρός, mater uerò ἑκυρά, uxoris autẽ pater πενθερός, mater uerò πενθερά uocetur. filij autem uxor, nurus: filiæ uerò uir, gener appellatur. Vxor uerò liberis ex alia uxore natis nouerca dicitur: matris uir ex alio uiro natis uitricus appellatur: eorum uterq; natos aliunde, priuignos priuignasq; uocãt. Poteſt etiam ſic definiri, Socer eſt uxoris meæ pater, ego illius ſum gener: Socer magnus dicitur uxoris meæ auus, & ego ſum illius progener. Et retro pater meus uxoris meæ ſocer eſt: hæc illi nurus. & auus meus ſocer magnus eſt, illa illi pronurus. Itẽ ſocrus mea, uxoris meæ mater eſt, ego illius ſum gener, & proſocrus mea, uxoris meæ auia eſt, ego illius

illius ſum progener, & retrò mater mea, uxoris meæ ſocrus eſt: illa huic nurus. & auia mea ſocrus magna eſt: & uxor mea illi pronurus. Priuignus autem eſt uxoris meæ filius, ex alio uiro natus: ego illi uitricus. & in contrarium uxor mea liberis, quos ex alia uxore habeo, nouerca eſt, dicitur: liberi mei illi priuigni ſunt. Viri frater, mei leuir eſt: apud Græcos δαὴρ appellatur: ut eſt apud Homerum relatum: ſic enim Helena ad Hectorem dicit.

* Δᾶερ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης.

Viri ſoror, glos dicitur: apud Græcos, γάλως.

Duorum fratrum uxores εἰνάτερες dicuntur apud Græcos, quod uno uerſu idē Homerus ſignificat.

* Δαερῶν ἢ γαλόων, ἢ εἰνατέρων εὐπέπλων.

*Hos itaq; qui affinitatis cauſa inter ſe, parētum loco liberorumq; habētur, matrimonio copulari nefas eſt. Sciendum eſt neq; cognationem, neq; affinitatem eſſe poſſe, *ubi nuptiæ interdictæ ſunt, ex quibus affinitas cōiungitur. Libertini libertinæq; inter ſe affines eſſe poſſunt. In adoptionem datus, aut emancipatus, quaſcunq; cognationes affinitatesq; habuit, retinet: agnationis iura perdit: ſed in ea familia ad quam per adoptionē uenit, nemo eſt illi cognatus, præter patrem, eóſue, quibus agnoſcitur. affinis autē ei*

omnino

omnino in ea familia nemo eſt. Is,cui aqua & igni interdictum eſt,uel aliquo modo capite diminutus eſt,ita ut libertatem & ciuitatem amiſerit:& cognationes & affinitates omnes, quas antè habuit,amittit.

Paulus. Lex V.

SI filium naturalem emancipauero,& alium adoptauero,non eſſe eos fratres. Si filio meo mortuo Titium adoptauero,uideri eum defuncti fratrem fuiſſe, Arrianus ait.

Vlpianus. Lex VI.

LAbeo ſcribit,nepotis ex filia mea nati uxorem,nurum mihi eſſe.Et generi & nurus appellatione,ſponſus quoq; & ſponſa continentur. At enim ſoceri & ſocrus appellatione, ſponſorum parentes contineri uidentur.* *non dent

Scæuola. Lex VII.

PRiuignus etiam is eſt, qui uulgo cõceptus, ex ea natus eſt, quæ poſtea mihi nupſit. Aequè & is,qui(cùm in cõcubinatu erat mater eius) natus eſt ex ea, quæ poſtea alij nupta ſit.

Pomponius. Lex VIII.

SEruius rectè dicebat,ſoceri & ſocrus,& generi & nurus,appellationem etiam ex ſponſalibus acquiri.

Paulus. Lex IX.

*STemmata cognationũ directo limite in duas lineas ſeparãtur: quarũ altera ſuperior eſt, altera inferior. Ex ſuperiore uerò et ſecũdo gradu trãſuerſæ lineæ pendent, quas omnes latiore tractatu habito, in librum ſingularẽ *congeßimus.*

te-
ius.

Idem. Lex X.

*IVriſconſultus cognatorũ gradus, & affiniũ noſſe debet: quia legibus hæreditates & tutelæ ad proximũ quenq; agnatũ redire cõſueuerũt. Sed & edicto Prætor proximo cuique cognato dat bonorũ poſſeßionẽ. Præterea lege iudiciorũ publicorũ contra affines & agnatos teſtimoniũ inuiti dicere nõ cogimur. Nomen cognationis à Græca uoce * συγγενὴς dictum uidetur. συγγενεῖς enim illi uocant, quos nos cognatos appellamus. Cognati ſunt, et quos agnatos lex duodecim Tabularũ appellat: ſed ij per patrẽ cognati, ex eadem familia ſunt. Qui autẽ per fœminas cõiunguntur, cognati tantũ nominantur. Proximiores ex agnatis, ſui dicuntur. Inter agnatos igitur & cognatos hoc intereſt, quod inter genus et ſpeciem. Nam qui eſt agnatus, & cognatus eſt. Non utiq; autem qui cognatus eſt, & agnatus eſt. Alterũ enim ciuile, alterũ naturale nomen eſt. Nunc uerò nõ parcimus his cognationũ nomini*

ſt,
la-

*minibus etiam in ſeruis. Itaq; parentes & liberos, fratresq́; etiã ſeruorum dicimus. ſed ad leges ſeruiles cognationes non pertinent. Cognationis origo, & per fœminas ſolas contingit. Frater enim eſt, & qui ex eadẽ matre tantũ natus eſt. Nam qui eundem patrem habent, licet diuerſas matres, etiã agnati ſunt. Parẽtes uſq; ad tritauũ apud Romanos proprio uocabulo nominantur: ulteriores, qui non habent ſpeciale nomen, maiores appellantur. Item liberi uſq; ad trinepotem: ultra hos, poſteriores uocantur. Sunt & ex lateribus cognati, ut fratres ſororesq́;, et ex his progeniti: item patrui, amitæ, auunculi & materteræ. At quoties quæritur, quoto gradu quæque perſona ſit: ab eo incipiendum eſt, cuius de cognatione quærimus: & ſi ex inferioribus aut ſuperioribus gradibus eſt, recta linea ſurſum uerſus, uel deorſum tendẽdo, facilè inueniemus gradus, ſi per ſingulos proximũ quenq; numeremus. Nã qui mihi proximo gradu proximus eſt: is ſecundo gradu eſt mihi. *Similiter aſcendentibus & deſcendentibus ſingulis accreſcit numerus. Idem faciendum eſt in tranſuerſis gradibus. ſic frater ſecundo gradu eſt, quoniã patris uel matris perſona, per quos coniungitur, prior numeretur. Gradus autẽ dicti ſunt ad ſimilitudinem*

**Sim ... ter ... accede ... bus ſi ... lis cre ... numer*

ſcalarum, locorúmue procliuium, quos ita ingredimur, ut à proximo in proximũ, id eſt, in eum, qui quaſi ex eo naſcitur, tranſeamus. Nunc ſingulos gradus numeremus. PRIMO *gradu cognationis ſunt ſurſumuerſus duo, pater & mater: deorſumuerſus duo, filius & filia: qui tamen & plures eſſe poſſunt.* SECVNDO *gradu duodecim perſonæ continentur hæ: Auus, hoc eſt, patris & matris pater: item auia ſimiliter tam paterna quàm materna. Frater quoque per alterum parentem accipitur: id eſt, aut per matrem tantum, aut per patrem, aut per utrunq;: id eſt, ex utroque eodem parente. Sed hic numerũ non auget, quòd nihil differat ab eo, qui eundẽ parẽtem habet tantũ, niſi quòd is eoſdem cognatos habet tã paternos quàm maternos. Et ideo euenire ſolet in ijs qui diuerſis parẽtibus nati ſunt, ut qui meo fratri frater ſit, meus cognatus non ſit. pone me fratrem habere ex eodem tantũ patre: fratrem, aliũ habere ex eadẽ matre. illi inter ſe fratres ſunt, mihi alter cognatus non eſt. Hic ſoror ſimiliter numeratur ut frater. Nepos quoque dupliciter intelligitur, ex filio uel filia natus. Idem eſt, & in nepte.* TERTIO *gradu perſonæ cõtinentur trigintaduæ. Proauus qui quadrifariam intelligitur. Eſt enim aui paterni, uel*

materni

materni pater: itē auiæ paternæ uel maternæ pater. Proauia quoq; quatuor perſonas complectitur: eſt enim aut aui paterni, aut auiæ paternæ mater: itē aui materni, & ſimiliter auiæ maternæ mater. Patruus: is autem eſt patris frater: & ipſe dupliciter intelligendus eſt, ex patre uel matre. puta auia paterna mea nupſit patri tuo, peperit te: auia paterna tua nupſit patri meo, peperit me: ego tibi patruus ſum, & tu mihi. Idē euenit, ſi duæ mulieres altera alterius filio nupſerint. nā qui ex his maſculi nati ſunt, inuicē patrui ſunt: quæ fœminæ inuicē amitæ. Idē in fœminis: maſculi enim ſimiliter illis patrui, fœminæ amitæ ſunt. Et ſi uir et mulier: ille filiā eius duxerit, illa filio eius nupſerit: qui ex patre adoleſcētis nati erūt, ex matre puellæ natos, fratris filios: qui ex matre puellæ nati erūt, ex patre adoleſcētis natos, ſororis filios: ille eos patruos, illi eas amitas appellabūt. Auunculus: is matris eſt frater, & eadē ſignificatione, qua in patruo diximus, cōtingit. ſi duo uiri alter alterius duxerit filiā, qui ex his maſculi nati fuerint, inuicē auūculi: quæ fœminæ, inuicē materteræ erūt: & eadē ratione maſculi puellis, auūculi & illæ illis erunt materteræ. Amita eſt ſoror patris, ſicut ſupra accipiēda. Matertera eſt matris ſo-

ror ſimiliter ut ſuprà. Illud notandũ eſt, nõ quẽadmodum patris matris'q; fratres ſorores, patrui amitæ, auunculi materteræ dicũtur: ita fratris ſororis'q; filios filias nomẽ ſpeciale cognationis habere: ſed ita demõſtrari, fratris ſororis'q; filios filias. quod quidẽ & in alijs accidere, ex poſterioribus apparebit. Pronepos quoq; & proneptis quadrifariã intelligũtur: ut enim ex nepote ex filio, aut ex nepote ex filia deſcẽdũt: aut ex nepte ex filio, aut ex nepte ex filia ꝓpagãtur. QVARTO *gradu perſonæ cõtinentur octoginta. Abauus, cuius intellectus in octo perſonas porrigitur. eſt enim proaui paterni, aut materni pater: quos ſingulos duplici modo intelligendos diximus: aut proauiæ paternæ, aut maternæ pater: quæ & ipſæ ſingulæ dupliciter accipiuntur. Abauia, et hæc eadẽ octies numeratur, eſt enim proaui paterni aut materni: itẽ ꝓauiæ paternæ aut maternæ mater, Patruus magnus eſt frater aui, ſed auus, itẽ fratres, quũ duobus modis intelligãtur. quatuor ꝑſonas hoc nomẽ amplectitur, ut ſit aui paterni, uel materni frater, qui ex eodẽ patre, id eſt, proauo, uel tãtũ matre eadẽ, id eſt, proauia natus eſt. Qui uerò mihi eſt patruus magnus, is patri meo uel matri meæ patruus eſt. Amita magna, eſt aui ſoror. Auus autẽ, item*

ſoror

ſoror, ut ſuprà diximus, dupliciter intelligũtur: & ideò hic quoq; quatuor pſonas intelligimus. Similiter quæ patri meo uel matri meæ amita eſt, mihi erit amita magna. Auũculus magnus eſt auiæ frater. Quatuor perſonæ huic nomini eadẽ ratione ſunt ſubiectæ: mihiq; is eſt auũculus magnus qui patri meo uel matri meæ auũculus eſt. Matertera magna eſt auiæ ſoror. Quatuor modis & hæc ob eãdẽ cauſam intelligitur. Et quæ matri meæ uel patri meo matertera eſt, mihi matertera magna uocatur. Eodem gradu ſunt & illi qui uocãtur fratres patrueles: itẽ ſorores patrueles, amitini amitinæ, cõſobrini cõſobrinæ, hi aũt ſunt qui ex fratribus aut ſororibus naſcũtur: quos quidã ita diſtinxerũt, ut eos qdẽ, qui ex fratribus nati ſunt, fratres patrueles: item eas, quæ ex fratribus natæ ſunt, ſorores patrueles: ex fratre autẽ & ſorore, amitinos amitinas, eos uerò & eas, qui quæúe ex ſororibus nati natæúe ſunt, cõſobrinos cõſobrinas, quaſi cõſororinos appellarẽt. ſed pleriq; hos omnes cõſobrinos uocant, ſicuti Trebatius. Sub hac appellatione nominũ perſonæ cadũt ſexdecim: hæ, patrui filius, itẽ filia: quæ biſariã (ſicut ſuprà) numerantur. nã patris mei frater eſſe poteſt, uel ex eodẽ patre, uel etiam ex matre ſola, amitæ filius, item

filia. auũculi filius, item filia. materteræ filius, itẽ filia. amitæ, auunculo matertera acceptis duplici intellectu, ſecundũ eandem rationẽ qua patrui nomẽ. Fratris ſororisq́; nepos, ac neptis eodẽ gradu ſunt. Sed & frater, item ſoror, nepoſq́; & neptis dupliciter accepti cõtinebũt perſonas ſexdecim, ſic: fratris eodem patre nati nepos ex filio, nepos ex filia, neptis ex filio, neptis ex filia. fratris ex alio patre eademq́; matre nati, nepos ex filio, nepos ex filia: neptis ex filio, neptis ex filia. Eadẽq́; cauſa octo pſonæ efficiũt, ut aliæ octo accedãt, ex ſorore natorũ nepotes nepteſq́; quæ ſimiliter numerãtur à nobis. Fratris autem mei nepos neptiſq́; me patruũ magnũ appellãt. Fratrũ ſororũq́; meorũ nepotes, nepteſq́; itẽ, mei inter ſe conſobrini ſunt. Abnepos abneptis, hi ſunt pronepotis proneptiſue filius filia: nepotis neptiſue nepos neptis: filij filiæue pnepos proneptis, perſonas ſexdecim cõtinebunt: nepote uel ex filio nato uel ex filia: nepte uel ex filio nata, uel ex filia acceptis: ut ad ſingulas perſonas gradu deſcendamus, ſic: filius, nepos, pronepos, abnepos. filius, nepos, pnepos, abneptis. filius, nepos, proneptis, abnepos. filius, nepos, proneptis, abneptis. filius, neptis, pronepos, abnepos. filius, neptis, pronepos, abneptis. filius, neptis, proneptis, abnepos.

abnepos, filius, neptis, pronẽptis, abneptis. Similiter hæ perſonæ numerabuntur præpoſita filia: & ſic fient ſexdecim. QVINTO gradu perſonæ continentur * CXCII. Atauus ſcilicet * 1 & atauia. Atauus eſt abaui uel abauiæ pater, proaui uel prouiæ auus, aui auiæq́ꝫ proauus, matris uel patris abauus. Huius appellatio perſonas complectitur ſexdecim, enumeratione facta tam per mares, quàm per fœminas: ut ſic ad ſingulas perſonas perueniamus. Pater, auus, proauus, abauus, atauus. Pater, auus, proauus, abauia, atauus. Pater, auus, proauia, abauus, atauus. Pater, auia, proauus, abauus, atauus. Pater, auia, proauus, abauia, atauus. Pater, auia, proauia, abauus, atauus. Pater, auus, proauia, abauia, atauus. Pater, auia, proauia, abauia, atauus. Similiter matris perſona præpoſita numeratio fiet. Atauia totidẽ perſonas continet, eadẽ ratione numeratas, id eſt, ſexdecim. Patruus maior eſt proaui frater, patris uel matris patruus magnus. Sub hoc nomine erunt perſonæ octo, & ſic enumorabuntur. Pater, auus, proauus, abauus, frater proaui. Pater, auus, proauus, abauia, frater proaui. Pater, auia, proauus, abauus, frater proaui. Pater, auia, proauus, abauia, frater proaui. totidem erũt matris perſona, et proauo eius præpo-

*ſitis. Ideò autem fratrem proaui enumerantes, ante abauum ponimus, quòd (ut ſuprà ſignificauimus) non aliter perueniatur ad cũ de quo quæritur, niſi per eos tranſitũ fuerit, ex quibus naſcitur. Auunculus maior: is eſt proauiæ frater, patris uel matris auunculus magnus. Eadẽ dinumeratione hîc quoq; octo perſonas cõputabimus: hoc tantũ immutato, *ut is pro fratre proaui ponatur. Amita maior: ea eſt proaui ſoror, patris uel matris amita magna: quod ad numerũ expoſitionemq; perſonarũ pertinet, eadem erũt, immutato hoc, ut proaui ſoror ad extremũ ponatur. Matertera maior: hæc eſt ſoror proauiæ, patris uel matris matertera magna. numerus perſonarũ idem eſt, ut in nouiſſimo ponatur proauiæ ſoror. Hos omnes *patruos maiores quos retulimus, quidã appellant ita: propatruus, proauunculus, proamita, promatertera: quos tamen ego ita nomino, illi contrà fratris uel ſororis pronepotẽ me demõſtrant. Patrui magni filius filia: hi ſunt fratris aui filius filia, proaui proauiæ nepos neptis ex filio, patris uel matris cõſobrinus cõſobrina. Octo perſonas & hîc cõputabimus. quòd auus & frater, ut iã dictũ eſt dupliciter accipiũtur: et ideò patrui magni filius quatuor implet, totidẽ filia. Amitæ magnæ filius filia: hi ſunt*

his r ф- præ tur. truo re.

ſunt aui ſororis filius filia: ꝓaui pro.uiæ, nepos neptis ex filia, patris uel matris, cōſobrinus cōſobrina. Numerus perſonarū idem eſt, qui ſuprà. Auūculi magni filius filia: hi ſunt fratris auiæ filius filia: ꝓaui ꝓauiæ nepos neptis ex filio, patris uel matris conſobrinus cōſobrina: numerus idē. Materteræ magnæ filius filia: hi ſunt auiæ ſororis filius filia: ꝓaui ꝓauiæ, nepos neptis ex filia: patris uel matris cōſobrinus cōſobrina. Cōputatio eadē perſonarū quas enumerauimus. Patrui magni filius eius: de cuius cognatiōe quæritur, propior ſobrinus uocatur. Nā, ut & Maſurius ait, quē qs appellat ꝓpiorē ſobrinū. qui eſt patris uel matris ſuæ cōſobrinus aut cōſobrina, ab eo cōſobrini cōſobrinæúe filius filia noīatur. Patrui nepos neptis: hi sūt aui paterni, uel auiæ paternæ, ꝓnepos, ꝓneptis, ex nepote uel ex nepte filio natis, cōſobrini conſobrinæ filius filia. octo perſonas cōtinebūt: quatuor nepos, quatuor neptis: q.a et patruus dupliciter accipitur, et nepos uel neptis ſub ſingulis patruorū pſonis duplicatur. Amitæ nepos uel neptis, hi ſunt aui paterni uel auiæ paternæ, ꝓnepos ꝓneptis ex nepote uel ex nepte filia natis: cōſobrini conſobrinæ filius filia, numerus idē eſt. Auūculi nepos neptis, materteræ nepos neptis: hi sūt aui materni uel auiæ

maternæ pronepos ꝓneptis ex nepotē uel neptē filio natis. cætera eadē, quæ in patrui, & amitæ nepote uel nepte diximus. Materteræ nepos neptis: hi ſunt aui materni, uel auiæ maternæ ꝓnepos proneptis, ex nepote uel ex nepte filia natis. perſonarū numerus idē qui ſuprà. Iis omnibus quos de patrui nepote propoſuimus, is de cuius cognatiõe quæritur, propior ſobrinus eſt: nā patris uel matris eorū cõſobrinus eſt. Fratris pronepos proneptis: hi cõtinebūt pſonas ſexdecim, fratre dupliciter, & pronepote, & pronepte ſingulis quadrifariam (ut ſuprà demonſtrauimus) acceptis. Sororis pronepos proneptis ſimiliter ſexdecim perſonas cõtinebunt. Atnepos atneptis: hi ſunt abnepotis uel abneptis filius filia: ꝓnepotis uel proneptis, nepos neptis: nepotis uel neptis, ꝓnepos proneptis: filij uel filiæ, abnepos abneptis. Numerabūtur ſub hac appellatiõe triginta duæ perſonæ: quia atnepos ſedecim habet, & totidem atneptis. S E X T O *gradu cõtinentur perſonæ* C C C'C X L V I I I. *Tritauus, is autē eſt patris uel matris atauus, aui uel auiæ abauus. proaui, uel proauiæ ꝓauus, abaui uel abauiæ auus, ataui uel atauiæ pater. dictus tritauus, quaſi tertius auus, perſonas uerò cõplectitur triginta duas. Geminetur enim neceſſe eſt, qui in ata-*

*uo fuit numerus, immutatiõe per ſingulas perſonas *ataui iã facta, ut ſexdecies tritauus intelligatur *atauo, et toties atauiæ. Tritauia ſimiliter enumerata faciet perſonas trigintaduas. Patruus maximus: is eſt abaui frater, ataui & ata teruiæ filius, patris uel matris patruus maior, pſonas cõtinebit ſedecim ſic: Pater, auus, proauus, abauus, atauus, abaui frater. Pater, auus, ꝓauus. abauus, atauia, frater abaui. Pater, auus, proauia, abauus, atauus, frater abaui. Pater, auia, proauus, abauus, atauus, frater abaui. Pater, auia, proauus, abauus, atauus, abaui frater. Pater, auia, proauia, abauus, atauus, frater abaui. Pater, auus, proauia, abauus, atauia, abaui frater. Pater, auia, proauia, abauus, atauia, abaui frater. Totidẽ erũt matris appellatione præpoſita. Auunculus maximus, eſt abauiæ frater, patris uel matris auunculus maior: & numerus idẽ, & perſonarũ expoſitio eadẽ quæ ſupra: hoc dũtaxat immutato, ut pro abaui fratre, abauiæ fratrẽ ponas. Amita maxima, eſt abaui ſoror. patris uel matris amita maior: cætera ut in patruo maximo, immutato tãtũ hoc, ut ubi eſt abaui frater, ponatur abaui ſoror. Matertera maxima, eſt abauiæ ſoror, patris uel matris matertera maior; cætera ut ſupra, ad extremã dũtaxat pro*

*pr atau

*au

abauiæ

abauiæ fratre* poſita abauiæ ſorore. Hos omnes quos á patruo maximo propoſuimus, quidã his nominibus deſignant: abpatruus, abauunculus, abamita, abmatertera. Itaq; & nos indifferẽter hos ponemus. Quos autẽ ego appello abpatruos, abauunculos, abamitas, abmaterteras: illi demõſtrãt me fratris ſororiſq; abnepotẽ. Patrui maioris filius filia: hi ſunt ꝓaui fratris filius filia, abaui abauiæ per proauũ, nepos neptis ex filio. Perſonæ ſub hoc erũt ſedecim enumeratione ſic ducta, ut in quinto gradu, cùm patruũ maiorem demonſtraremus, fecimus, adiecto dũtaxat filio filia: quia filius patrui maioris totidẽ neceſſe eſt perſonas complectatur, quot patruus maior, id eſt, octo. Totidẽq; ex filiæ perſona cõputatis, is numerus efficietur, quẽ ſuprà poſuimus. Amitæ maioris filius filia, hi ſunt proaui ſororis filius filia, abaui abauiæ, per proauũ nepos neptis ex filia. Et hîc eadẽ ratione perſonas enumerabimus totidẽ. Auunculi maioris filius filia, hi ſunt ꝓauiæ fratris filius filia: abaui abauiæ per proauiam nepos neptis ex filio. Eadẽ hîc dinumeratio facienda eſt, quæ in patrui maioris filio filia. Materteræ maioris filius filia, hi ſunt proauiæ ſororis filius filia: abauia abauiæ per proauiã nepos neptis ex filio. Circa numerũ perſo-

narũ expoſitio eſt,ut ſuprà. Hi omnes quos propoſuimus à patrui maioris filio, auo auiæ eius de cuius cognatione quæritur,fratribusq́;, & ſororibus eorũ cõſobrini cõſobrinæúe ſunt: at patri matriq́; eiuſdẽ,fratribusq́;,et ſororibus utriuſq; propior ſobrinus. Patrui magni nepos uel neptis,amitæ magnæ nepos uel neptis, auunculi magni nepos uel neptis.matertera magnæ nepos uel neptis:hæc ſingula nomina cõtinẽt perſonas ſedecim, Nam cùm patrui magni (uerbi gratia) perſona quadrifariã intelligatur,nepotis bifariã, geminatur is numerus,nepote dũtaxat adnumerato: & quadruplicatur is,qui geminus erat,duplicatur etiã nepte cõputata: & tãtũ unius dinumeratione proponemus exẽpli gratia: Pater,auus,proauus,frater aui,qui eſt patruus magnus, filius eius,nepos eiuſdẽ ex filio,itẽ neptis. Pater auus, ꝓauia,frater aui q eſt patruus magnus,filius eius,nepos eiuſdẽ ex filio,itẽ neptis. Pater, auus,ꝓauus,frater aui qui eſt patruus magnus, filia eius,nepos eiuſdẽ ex filia,itẽ neptis. Pater, auus,ꝓauia,frater aui qui eſt patruus magnus, filia eius,nepos eiuſdẽ ex filia,itẽ neptis. Totidẽ et eadẽ ratiõe exponũtur matris nõie antepoſito: id eſt,ut aui materni fratris nepotes,et neptes cõputemus. Itẽ ĩ amita magna,id eſt,aui ſorore

nepotes

nepotes neptéſq; enumerabimus. Idemq́; in auunculo magno, id eſt, auiæ fratre. Eadem ratio eſt in matertera magna, id eſt, auiæ ſorore. Ex quibus uniuerſus numerus cõpletur ſexagintaquatuor. Hi omnes proauo aut proauiæ eius, de cuius cognatione quæritur, pronepotes, & proneptes: eiuſdẽ aui auiǽue fratris ſororíſue nepotes neptéſue. & cõtrà horũ auus auia, eidẽ patruus magnus, amita magna: auũculus magnus, matertera magna: horum autẽ pater matérue, fratreſq́; & ſorores utrius eorũ eidem propiores ſobrini, ipſe his ſobrinus eſt, & inuicẽ huic illi ſobrini.

Patrui pronepos proneptis cõtinẽt perſonas octonas, & utriusq; ſexus fiũt ſedecim ſic: Pater, auus, patruus, filius patrui, nepos eiuſdẽ ẽx filio, pronepos eiuſdẽ ẽx nepote filio nato, itẽ ꝓneptis. Pater, auia, patruus, filius patrui, nepos eiuſdẽ ex filio, pronepos ex nepote filio nato, itẽ proneptis. Pater, auus, patruus, filia patrui, nepos eiuſdẽ ex filia, ꝓnepos ex nepote filia nato, itẽ proneptis. Pater, auia, patruus, filia patrui, nẽpos eius ex filia, ꝓnepos ex nepote filio nato, itẽ proneptis. Pater, auus, patruus, filius patrui, neptis eiuſdẽ ex filio, ꝓnepos ex nepte filio nata, itẽ proneptis. Pater, auia, patruus, filius patrui, neptis eiuſdem ex filio, pronepos ex nepte filio

nata

nata, item proneptis. Pater, auus, patruus, filia patrui, neptis eiuſdē ex filia, pronepos ex neptē filia nata, itē proneptis. Pater, auia, patruus, filia patrui, neptis eiuſdem ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Amitæ pronē pos proneptis. totidem perſonas eadem ratione, & hi continent: tantum pro patruo amita ſumpta. Auunculi pronepos proneptis, pro patruo item auūculo poſito. Materteræ pronepos proneptis: & hic ubi patruus poſitus eſt, matertera numerata, eundem numerum perſonarum inueniemus. Hi omnes eius de cuius cognatiōe quæritur, conſobrinorum nepotes neptésue ſunt. Fratris ſororisq́; abnepos abneptis, hi efficiunt perſonas LXIIII. *ut ex ſupraſcriptis apparere poteſt. Trinepos trineptis, hi ſunt filij filiæ'ue atnepos atneptis, nepotis neptis'ue abnepos abneptis, pronepotis proneptisue pronepos proneptis, abnepotis abneptisue nepos neptis, atnepotis atneptisue filius filia. Hæ appellationes demonſtrant perſonas* LXIIII. *Nam* XXXII. *trinepos complet, totidem trineptis. Abnepote enim numerus quadruplatus in ſe efficit* XXXII. *ipſo nepote duas ſignificante, pronepote quatuor, abnepote octo, atnepote ſexdecim. His accedunt trinepos trineptis, uni ex at-*

nepote: alteri, ex atnepte nati. Per ſingulos autẽ gradus ideo geminatio fit, quia maribus adijciũtur fœminæ ex quibus proximus quiſque progenitus eſt: & enumerabuntur ſic: Filius, nepos, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, itẽ trineptis. Filius, neptis, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, itẽ trineptis. Filia, neptis, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, itẽ trineptis. Filius, nepos, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, itẽ trineptis. Filia, neptis, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, itẽ trineptis. Filius, neptis, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis.

Filius,

Filius,nepos,pronepos,abneptis,atnepos,trinepos,item trineptis.Filia,nepos,pronepos,abneptis,atnepos,trinepos,item trineptis.Filius,neptis,pronepos,abneptis,atnepos,trinepos, item trineptis.Filia,neptis,pronepos,abneptis,atnepos,trinepos,item trineptis. Filius, nepos,proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia,nepos,proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis,abneptis,atnepos, trinepos, item trineptis. Filia,neptis,proneptis,abneptis,atnepos,trinepos,item trineptis. Filius,nepos,pronepot, abneptis,atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abneptis,atneptis,trinepos,item trineptis. Filia,neptis,pronepos,abneptis,atneptis, trinepos,item trineptis. Filius,nepos,proneptis, abneptis,atnepiis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis,abneptis,atneptis, trinepos,item trineptis. Filius, neptis,proneptis,abneptis, atneptis,trinepos,item trineptis. Filia,neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atneptis,trinepos,item trineptis. Filia, neptis,proneptis,abneptis, atneptis, trinepos, item trine-

ptis. SEPTIMO *gradu perſonæ continentur* M.XXIIII. *hæ, Tritaui, item tritauiæ, pater & mater, qui perſonas efficiunt* CXXVIII. *Tritaui enim patres tot ſunt, quot ipſi tritaui: item eiuſdem matres totidem: ſiuntq;* LXIIII. *Idē eſt numerus tritauiæ patris matriſq;. Atauí atauiæ frater ſoror, hi ſunt tritaui tritauiæ filius filia: abaui abauiæ, patruus auunculus, amita matertera: proaui proauiæ patruus magnus, auunculus magnus, amita magna, matertera magna: aui auiæ'ue propatruus, proauunculus, proamita, promatertera: patris matris, abpatruus abauunculus, abamita abmatertera. Fiūt perſonæ ataui fratris* XXXII. *Nam* XVI *quas atauus explet, accedunt totidem propter fratris duplicem perſonam. Nam* XVI *fratres ataui ex patre computantur, &* XVI *ex matre, ſimiliter ataui ſorores* XXXII. *fiuntq;* LXIIII *perſonæ, & totidem atauiæ fratris, itē ſororis. Patrui maximi filius filia: hi ſunt ataui nepos neptis ex filio, abaui fratris filius filia. Amitæ maximæ filius filia: hi ſunt ataui nepos neptis ex filia, abaui ſororis filius filia. Auunculi maximi filius filia: hi ſunt atauiæ nepos neptis ex filio, abauiæ fratris filius filia. Materteræ maximæ filius filia: hi ſunt atauiæ nepos neptis ex filia,*

abauiæ ſororis filius filia. Hæ omnes perſonæ quas á patrui maximi filio enumerauimus, proauo proauiæq́; eius, de cuius cognatione quæritur, conſobrini * conſobrinæ ſunt: auo auiæq́; eiuſdem propior ſobrinus ſobrina. Singulæ appellationes continent perſonas * x v i. quia cũ patruus maximus x vi efficiat, filius eius eandem habet enumerationem, totidem filia: & ſic ex omnibus ijs, quas á patrui maximi filio comprehendimus, ductis per octo ſedecies fiunt c x x v i i i. Patrui maioris nepos perſonas continet x v i. Eſt enim abaui abauiæ'ue pronepos, & cum abauus octies numeretur, nepotes bis octies computati ſupradictũ numerum efficiunt, totidemq́; patrui maioris neptis. Auunculi item maioris nepos neptis eadem ratione perſonas complebunt x x x i i. Amitæ maioris nepos neptis eadem ratione: item materteræ maioris nepos neptis. Et ſic ex omnibus colligũtur c x x v i i i. His perſonis auus auia eius, de cuius cognatione quæritur, propiores ſobrini ſunt: pater mater, ſobrinus ſobrina, is de cuius cognatione quæritur, ſobrino natus eſt. hic proximo nomine definitur parenti ſuo ſobrinus, ut Trebatius ait. rationem quoque nominis hãc reddidit, quod ultimi gradus cognationũ ſobri-

*pr[illegible] ſobr.
*ſe[illegible] dena

norum ſunt. Itaque ſobrini filius rectè proximum nomẽ ab eo ipſo, cuius ſobrini filius eſt, & dicetur, & ideo eos, qui ex ſobrinis nati ſunt, inter ſe proximum nomen appellarent. hos enim nullum proprium habere nomen quo inter ſe uocẽtur. Patrui magni, pronepos proneptis: auunculi magni pronepos proneptis: amitæ magnæ, pronepos proneptis: materteræ magnæ, pronepos proneptis: ex his omnibus* CXXVIII *perſonæ efficiuntur: quia ſingulæ appellationes* XVI *complent. Nam cùm (exempli gratia) patruus magnus quadrifariam intelligatur, ad ſingulorum patruorum magnorum perſonas quadriplicatus pronepos, item proneptis, triginta duas perſonas reddent: totq́; quater numeratæ illam quæ præpoſita eſt ſummam efficiunt. eorũ patres matresq́; ei, de cuius cognatione quæritur, ſobrini ſobrinæq́; ſunt: ipſe uerò eis de ſobrino ſobrináue natus. Patrui abnepos abneptis: auunculi, abnepos abneptis: amitæ, abnepos abneptis: materteræ, abnepos abneptis: hæc ſingula uocabula ſenas denas continent perſonas. patrui enim (uerbi gratia) abnepos ſic enumerabitur, ut bifariam patruo accepto, quater pronepos, toties proneptis ducatur: & ſic ad eorum filios ueniatur ſexdecies computandos: eadem ratione*

tione ad filias, item ad cæteros. & per hoc ex omnibus efficietur numerus perſonarum C X X V I I I. *Hi ſunt ei de cuius cognatione quæritur, cōſobrinorum pronepotes, proneptesq́; . His ille, de cuius cognatione quæritur, patrui maximi, auunculi maximi, amitæ maximæ, materteræ maximæ, filius filiaq́: item proaui proauiæ cōſobrinus. Fratris ſororisq́; abnepos abneptis: & hi perſonas continent* C X X V I I I. *Trinepotis filius, item filia: trineptis filius item filia: hi* C X X V I I I. *fiunt, quod cùm trinepos trineptisq́; (ut ſuprà demonſtrauimus)* L X I I I I. *impleant: filij eorum eadem numeratione, totidemq́; filiæ computabuntur.*

FINIS.

RVBRICAE TOTIVS IVRIS CAESAREI ET PONTIFICII.

Et primò Inſtitutionum Diui Iuſtiniani Imperatoris ſereniſsimi.

Libri Primi.

1 *DE iuſtitia & iure.*
2 *De iure naturali gentiũ, & ciuili.*
3 *De iure perſonarum.*
4 *De ingenuis*
5 *De libertinis.*
6 *Quibus ex cauſis manumittere non licet.*
7 *De lege Fuſia Caninia tollenda.*
8 *De ijs qui ſui uel alieni iuris ſunt.*
9 *De patria poteſtate.*
10 *De nuptijs.*
11 *De adoptionibus.*
12 *Quibus modis ius patriæ poteſtatis ſoluitur.*
13 *De tutelis.*
14 *Qui teſtamento tutores dari poſſunt.*
15 *De legitima adgnatorum tutela.*

16 *De capitis deminutione.*
17 *De legitima patronorum tutela.*
18 *De legitima parentum tutela.*
19 *De fiduciaria tutela.*
20 *De Atiliano tutore, & eo qui ex lege Iulia & Titia dabatur.*
21 *De authoritate tutorum.*
22 *Quibus modis tutela finitur.*
23 *De curatoribus.*
24 *De ſatiſdatione tutorum & curatorum.*
25 *De excuſationibus tutorum uel curatorum.*
26 *De ſuſpectis tutoribus uel curatoribus.*

LIBRI II. INSTITVT. RVBRICAE.

1 *DE rerum diuiſione, &c.*
2 *De rebus corporalibus & incorporalibus.*
3 *De ſeruitutibus ruſticorum prædiorum.*
4 *De uſufructu.*
5 *De uſu & habitatione.*
6 *De uſuſcapionibus, & longi temporis præſcriptionibus.*
7 *De donationibus.*
8 *Quibus alienare licet, uel non.*
9 *Per quas perſonas nobis adquiritur.*
10 *De teſtamentis ordinandis.*

6 *De gradibus cognationum.*
7 *De ſeruili cognatione.*
8 *De ſucceßione libertorum.*
9 *De aßignatione libertorum.*
10 *De bonorum poſſeßionibus.*
11 *De adquiſitione per adrogationem.*
12 *De eo cui libertatis cauſa bona addicuntur.*
13 *De ſucceßionibus ſublatis quæ fiebant per bonorum uenditiones, & ex ſenatuſconſulto Claudiano.*
14 *De obligationibus.*
15 *Quibus modis re contrahitur obligatio.*
16 *De uerborum obligationibus.*
17 *De duobus reis ſtipulandi & promittendi.*
18 *De ſtipulatione ſeruorum.*
19 *De diuiſione ſtipulationum.*
20 *De inutilibus ſtipulationibus.*
21 *De fideiuſſoribus.*
22 *De literarum obligatione.*
23 *De obligationibus ex conſenſu.*
24 *De emptione & uenditione.*
25 *De locatione & conductione.*
26 *De ſocietate.*
27 *De mandato.*
28 *De obligationibus quæ ex quaſi contractu naſcuntur.*

29 *Per quas pſonas nobis obligatio adqritur.*
30 *Quibus modis tollitur obligatio.*

LIBRI IIII. INSTITVT.

RVBRICAE.

1 DE *obligationibus quæ ex delicto naſcuntur.*
2 *De ui bonorum raptorum.*
3 *De lege Aquilia.*
4 *De iniurijs.*
5 *De obligationibus quæ ex quaſi delicto naſcuntur.*
6 *De actionibus.*
7 *Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt negotium geſtum eſſe dicitur.*
8 *De noxalibus actionibus.*
9 *Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.*
10 *De ijs per quos agere poſſumus.*
11 *De ſatiſdationibus.*
12 *De perpetuis & temporalibus actionibus, & quæ ad hæredes & in hæredes tranſeunt.*
13 *De exceptionibus.*
14 *De replicationibus.*
15 *De interdictis.*
16 *De pœna temere litigantium.*
17 *De officio iudicis.*
18 *De publicis iudicijs.*

FINIS.

Codicis D. Iuſtiniani Imperatoris glorioſiſsimi Rubricæ.

Libri I. Codicis.

1 *DE nouo C. faciendo.*
2 *De Iuſtiniano C. confirmando.*
3 *De emendatione Codicis D. Iuſtiniani, & ſecunda eius editione.*
4 *De ſumma trinitate & fide catholica: & ut nemo publicè de ea contendere audeat.*
5 *De ſacroſanctis eccleſijs, & de rebus & priuilegijs earum.*
6 *De epiſcopis & clericis, orphanotrophijs, & xenodochijs, & ptochotrophijs, & aſceterijs, & monachis, & priuilegijs eorum, & caſtrenſi peculio, & de redimendis captiuis, & de nuptijs clericorum uetitis ſeu permiſsis.*
7 *De epiſcopali audientia, & de diuerſis capitulis quæ ad ius curamq́; & reuerētiam pertinent pontificalem.*
8 *De hæreticis & Manichæis &c.*
9 *Ne ſanctum baptiſma reiteretur.*

10 *De apoſtatis.*

11 *Nemini licere ſignum ſaluatoris Chriſti humi, uel in ſilice, aut in marmore aut inſculpere, aut pingere.*

12 *De Iudæis & cœlicolis.*

13 *Ne Chriſtianum mancipium hæreticus, uel Paganus, uel Iudæus habeat, uel poſſideat, uel circuncidat.*

14 *De Paganis, & ſacrificijs, & templis eorũ.*

15 *De ijs qui ad eccleſias confugiunt &c.*

16 *De ijs qui in eccleſijs manumittuntur.*

17 *De legibus & conſtitutionibus principum & edictis.*

18 *De mandatis principum.*

19 *De ſenatuſconſultis.*

20 *De ueteri iure enucleando &c.*

21 *De iuris & facti ignorantia.*

22 *De precibus Imperatori offerendis: de quibus rebus ſupplicare liceat, & ubi.*

23 *Quando libellus principi datus, litis conteſtationem faciat.*

24 *Vt lite pendente, uel poſt prouocationem, uel definitiuam ſententiam nulli liceat imperatori ſupplicare.*

25 *Si cõtra ius uel utilitatem publicam, uel per mendacium fuerit aliquid poſtulatum uel*

impet

impetratum.
26 *De diuerſis reſcriptis & pragmaticis ſanctionibus.*
27 *De ſtatuis & imaginibus.*
28 *De iis qui ad ſtatuas confugiunt.*
29 *De officio præfecti prætorio Orientis & Illyrici.*
30 *De officio præfecti prætorio Africæ, & de omni eiuſdem diœceſis ſtatu.*
31 *De officio præfecti urbis.*
32 *De officio magiſtri militum.*
33 *De officio quæſtoris.*
34 *De officio magiſtri officiorum.*
35 *De officio comitis ſacrarum largitionum.*
36 *De officio comitis rerum priuatarum.*
37 *De officio comitis ſacri palatii.*
38 *De officio proconſulis & legati.*
39 *De officio comitis ſacri patrimonii.*
40 *De officio comitis Orientis.*
41 *De officio præfecti Auguſtalis.*
42 *De officio uicarii.*
43 *De officio prætoris.*
44 *De officio rectoris prouinciæ.*
45 *De officio præfecti uigilum.*
46 *De officio ciuilium iudicum.*
47 *De officio militarium iudicum*
48 *Ne rei militaris comitibus uel tribunis la-*

uacra præſtentur.
49 *De officio diuerſorum iudicum.*
50 *Vt omnes iudices tam ciuiles quàm militares poſt adminiſtrationem depoſitam per quinquaginia dies in ciuitatibus uel certis locis permaneant.*
51 *De officio eius qui uicem alicuius iudicis uel præſidis obtinet.*
52 *De aſſeſſoribus & domeſticis & cancellarijs iudicum.*
53 *De annonis & capitatione adminiſtrantiū, & eorum aſſeſſorum.*
54 *De cōtractibus iudicum, uel eorum qui ſunt circa eos, & inhibendis donationibus in eos faciendis: & ne adminiſtrationis tempore proprias ædes ædificent ſine ſanctione pragmatica.*
55 *De modo mulctarum quæ à iudicibus infliguntur.*
56 *De defenſoribus ciuitatum.*
57 *De magiſtratibus municipalibus,*
58 *De officio iudicis Alexandriæ.*

LIBRI II.

1 *DE edendo.*
2 *De in ius uocando.*
3 *De pactis.*

4 *De tranſactionibus.*
5 *De errore calculi.*
6 *De poſtulando.*
7 *De aduocatis diuerſorum iudiciorum.*
8 *De aduocatis diuerſorum iudicum.*
9 *De aduocatis fiſci.*
10 *De errore aduocatorum &c.*
11 *Vt quæ deſunt aduocatis partium, iudex ſuppleat.*
12 *Ex quibus cauſis infamia irrogatur.*
13 *De procuratoribus.*
14 *Ne liceat potentioribus patrociniũ litigantibus præſtare, uel actiones in ſe transferre.*
15 *De ijs qui potentiorum nomine titulos prædijs affigunt, uel eorum nomine in lite prætendunt.*
16 *Vt nemo priuatus titulos prædijs ſuis, uel alienis imponat, uel uela regia ſuſpendat.*
17 *Vt nemini liceat ſine iudicis authoritate ſigna rebus imponere, quas alius detinet.*
18 *Ne fiſcus uel reſpublica procurationem alicui patrocinij cauſa in lite præſtet.*
19 *De negotijs geſtis.*
20 *De ijs quæ ui metúsue cauſa geſta ſunt.*
21 *De dolo malo.*
22 *De in integrũ reſtitutione minorũ xxv. an-*

23 *De filiofamiliâs minore.*
24 *De fideiuſſoribus minorum.*
25 *Si tutor uel curator interuenerit.*
26 *Si in communi eademq́ue cauſa in integrū reſtitutio poſtuletur.*
27 *Si aduerſus rē iudica. reſtitutio poſtuletur.*
28 *Si aduerſus uenditionem.*
29 *Si aduerſus uenditionem pignoris.*
30 *Si aduerſus donationem.*
31 *Si aduerſus libertatem.*
32 *Si aduerſus tranſactionē uel diuiſionem minor reſtitui uelit.*
33 *Si aduerſus ſolutionē à debito uel à ſe factā.*
34 *Si aduerſus dotem reſtitutio poſtuletur.*
35 *Si aduerſus delictū ſuū reſtitutio poſtuletur.*
36 *Si aduerſus uſucapionē reſtitu. poſtuletur.*
37 *Si aduerſus fiſcum reſtitutio poſtuletur.*
38 *Si aduerſus creditorē reſtitutio poſtuletur.*
39 *Si minor ab hæreditate ſe abſtinuerit.*
40 *Si ut omiſſam hæreditatem, uel bonorum poſſeßionem, uel aliud adquirat.*
41 *In quibus cauſis reſtitutio in integrum non eſt neceſſaria.*
42 *Qui aduerſus quos in integrum reſtitui non poßint.*
43 *Si minor ſe maiorē dixerit, uel ꝓbatū fuerit.*

Si

44 *Si ſæpius in integrũ reſtitutio poſtuletur.*
45 *De ijs qui ueniam ætatis impetrauerunt.*
46 *Si maior factus ratum habuerit.*
47 *Vbi & apud quem cognitio in integrum reſtitutionis agitanda ſit.*
48 *De reputationibus quæ fiunt in iudicio. in integrum reſtitutionis.*
49 *Etiam per procuratorẽ cauſam in integrum reſtitutionis agi poſſe.*
50 *In integrum reſtitutione poſtulata ne quid noui fiat.*
51 *De reſtitutione militũ, & eorum qui Reipublicæ cauſa abſunt.*
52 *De uxoribus militum, & eorum qui Reipublicæ cauſa abſunt.*
53 *De temporibus in integrũ reſtitutionis tam minorum & aliarum perſonarum quæ reſtitui poſſunt, quàm etiam hæredum eorum.*
54 *Quibus ex cauſis maiores in integrum reſtituantur.*
55 *De alienatione mutandi iudicij cauſa facta.*
56 *De receptis arbitris.*
57 *De ſatiſdando.*
58 *De formulis. & impetrationibus actionum ſublatis.*
59 *De iureiurando propter calumniam dando.*

Libri III.

1 DE iudicijs.
2 De ſportulis & ſumptibus in diuerſis iudicijs faciendis, & de executoribus litium.
3 De pedaneis iudicibus.
4 Qui pro ſua iuriſdictione iudices dare dariue poſſunt.
5 Ne quis in ſua cauſa iudicet, uel ius ſibi dicat.
6 Qui legitimam perſonam ſtandi in iudicijs habeant uel non.
7 Vt nemo inuitus agere uel accuſare cogatur.
8 De ordine iudiciorum.
9 De litis conteſtatione.
10 De plus petitionibus.
11 De dilationibus.
12 De ferijs.
13 De iuriſdictione omnium iudicum: & de foro competenti.
14 Quando imperator inter pupillos & uiduas, uel miſerabiles perſonas cognoſcit, & ne exhibeantur.
15 Vbi de criminibus agi oportet.
16 Vbi de poſſeſſione agi oportet.
17 Vbi fideicommiſſum peti oportet.
18 Vbi cōueniatur qui certo loco dare promiſit.

Vbi

19 *Vbi in rem actio exerceri debeat.*
20 *Vbi de hæreditate agitur, uel ubi hæredes ſcripti in poſſeßionẽ mitti poſtulare debeãt.*
21 *Vbi de ratiocinijs tam publicis, quàm priuatis agi oportet.*
22 *Vbi cauſa ſtatus agi debeat.*
23 *Vbi quis de curiali uel cohortali aliáue conditione conueniatur.*
24 *Vbi ſenatores uel clarißimi ciuiliter uel criminaliter conueniantur.*
25 *In quibus cauſis militantes fori præſcriptione uti non poſſunt.*
26 *Vbi cauſæ fiſcales, uel diuinæ domus hominumꝗ́ eius agantur.*
27 *Quando liceat unicuique ſine iudice ſe uindicare, & ob publicam deuotionem reſidere.*
28 *De inofficioſo teſtamento.*
29 *De inofficioſis donationibus.*
30 *De inofficioſis dotibus.*
31 *De petitione hæreditatis.*
32 *De rei uendicatione.*
33 *De uſufructu & habitatione, & miniſterio ſeruorum.*
34 *De ſeruitutibus & aqua.*
35 *De lege Aquilia.*
36 *Familiæ erciſcundæ.*

37 *Communi diuidundo.*
38 *Communia utriuſq; iudicij tam familiæ erciſcundæ, quàm communi diuidundo.*
39 *Finium regundorum.*
40 *De conſortibus eiuſdem litis.*
41 *De noxalibus actionibus.*
42 *Ad exhibendum.*
43 *De religioſis, & ſumptibus funerũ, & aleæ luſu, & de aleatoribus.*

LIBRI IIII.

1 *DE rebus creditis, & iureiurando.*
2 *Si certum petatur.*
3 *De ſuffragio.*
4 *De prohibita ſequeſtratione pecuniæ.*
5 *De condictione indebiti.*
6 *De condictione ob cauſam datorum.*
7 *De condictione ob turpem cauſam.*
8 *De condictione furtiua.*
9 *De condictione ex lege, uel ſine cauſa, uel iniuſta cauſa.*
10 *De actionibus & obligationibus.*
11 *Vt actiones ab hæredibus & contra hæredes incipiant.*
12 *Ne uxor pro marito, uel maritus pro uxore, uel mater pro filio conueniatur.*
13 *Ne filius pro patre, uel pater pro filio emancipato,*

cipato, uel libertus pro patrono, uel ſeruus pro domino conueniatur,

14 *An ſeruus ex ſuo facto poſt manumiſſionem teneatur.*

15 *Quando fiſcus uel priuatus debitoris ſui debitores exigere poſſit uel debeat.*

16 *De hæreditarijs actionibus.*

17 *Ex delictis defunctorum inquantum hæredes conueniantur.*

18 *De conſtituta pecunia.*

19 *De probationibus.*

20 *De teſtibus.*

21 *De fide inſtrumentorũ, & amiſſione eorum, & apochis, & antapochis faciendis: & de ijs quæ ſine ſcriptura fieri poſſunt.*

22 *Plus ualere quod agitur, quàm quod ſimulatè concipitur.*

23 *De commodato.*

24 *De pignoratitia actione.*

25 *De inſtitoria & exercitoria actione.*

26 *Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt negotium geſtum eſſe dicatur: uel de peculio, ſiue quod iuſſu, aut de in rem uerſo.*

27 *Per quas perſonas nobis adquiritur.*

28 *Ad ſenatuſconſultum Macedonianum.*

29 *Ad ſenatuſconſultum Velleianum.*

30 *De non numerata pecunia.*
31 *De compenſationibus.*
32 *De uſuris.*
33 *De nautico fœnore.*
34 *Depoſiti uel contrà.*
35 *Mandati.*
36 *Si ſeruus extero ſe emi mandauerit.*
37 *Pro ſocio.*
38 *De contrahenda emptione & uenditione.*
39 *De hæreditate uel actione uendita.*
40 *Quæ res uendi non poſſunt, & qui uendere uel mercari uetantur.*
41 *Quæ res exportari non debent.*
42 *De eunuchis.*
43 *De patribus qui filios ſuos diſtraxerunt.*
44 *De reſcindenda uenditione.*
45 *Quando liceat ab emptione diſcedere.*
46 *Si propter publicas penſitationes uenditio fuerit celebrata.*
47 *Sine cenſu uel reliquis fundum comparari non poſſe.*
48 *De periculo & commodo rei uenditæ.*
49 *De actionibus empti & uenditi.*
50 *Si quis alteri uel ſibi ſub alterius nomine, uel aliena pecunia emerit.*
51 *De rebus alienis non alienãdis: & de prohi-*

bita

bita rerum alienatione uel hypotheca.

52 *De communium rerum alienatione.*

53 *Rem alienam gerẽtibus non interdici rerum ſuarum alienationem.*

54 *De pactis inter emptorem & uenditorem compoſitis.*

55 *Si ſeruus exportandus ueneat.*

56 *Si mancipium ita ueneat ne proſtituatur,*

57 *Si mancipium ita fuerit alienatum ut manumittatur, uel contrà.*

58 *De ædilitijs actionibus.*

59 *De monopolijs, & conuentu negotiatorũ illicito, uel artificio ergô laborum, necnon balneatorũ prohibitis, & pactionibus illicitis.*

60 *De nundinis & mercatoribus.*

61 *De uectigalibus & commiſsis.*

62 *Vectigalia noua inſtitui non poſſe.*

63 *De commercijs & mercatoribus.*

64 *De rerũ permutatiõe, & præſcriptis uerbis.*

65 *De locato & conducto.*

66 *De iure emphyteotico.*

LIBRI V.

1 *DE ſponſalibus & arrhis ſponſalitijs & proxeneticis.*

2 *Si rector prouinciæ, uel ad eum pertinentes*

ſponſalitias dederint arrhas.

3 De donationibus ante nuptias, uel propter nuptias, & ſponſalitijs.

4 De nuptijs.

5 De inceſtis & inutilibus nuptijs.

6 De interdicto matrimonio inter pupillam & tutorem ſeu curatorem filiosq́; eorum.

7 Si quacunq; præditus poteſtate, uel ad eum pertinentes ad ſuppoſitarum iuriſdictionis ſuæ aſpicere tentauerint nuptias.

8 Si nuptiæ ex reſcripto petantur.

9 De ſecundis nuptijs.

10 Si ſecũdo nupſerit mulier cui maritus uſumfructum reliquit.

11 De dotis promiſsione, & nuda pollicitatiõe.

12 De iure dotium.

13 De rei uxoriæ actione in ex ſtipulatu actio nẽ transfuſa, & de natura dotibus præſtita.

14 De pactis cõuentis tã ſuper dote quàm ſuper donatione propter nuptias, & paraphernis.

15 De dote cauta non numerata.

16 De donatiõibus inter uirũ & uxorẽ, & à parentibus in liberos factis, & de ratihabitione.

17 De repudijs, & iudicio de moribus ſublato.

18 Soluto matrimonio queãdmodũ dos petatur.

19 Si dos conſtante matrimonio ſoluta fuerit.

Ne

20 *Ne fideiuſſores uel mãdatores dotiũ dentur.*
21 *Rerum amotarum.*
22 *Ne pro dote mulieris bona quondam mariti addicantur, id eſt, in ſolutum dentur.*
23 *De fundo dotali.*
24 *Diuortio facto, apud quem liberi morari uel educari debeant.*
25 *De alendis liberis à parentibus.*
26 *De concubinis.*
27 *De naturalibus liberis, & matribus eorum, & ex quibus cauſis iuſti efficiantur.*
28 *De teſtamentaria tutela.*
29 *De confirmando tutore.*
30 *De legitima tutela.*
31 *Qui petant tutores uel curatores.*
32 *Vbi petantur tutores & curatores.*
33 *De tutoribus uel curatoribus illuſtrium uel clariſsimarum perſonarum.*
34 *Qui dare tutores uel curatores, & qui dari poſſunt uel non.*
35 *Quando mulier officio tutelæ fungi poteſt.*
36 *In quibus caſibus tutorem uel curatorem habenti, tutor uel curator dari poteſt.*
37 *De adminiſtratione tutorũ uel curatorũ: & de pecunia pupillari fœnerãda & deponẽda.*
38 *De periculo tutorum & curatorum.*

Quando

39 *Quando ex facto tutoris uel curatoris minores agere uel conueniri poſſunt.*

40 *Si ex pluribus tutoribus uel curatoribus, omnes uel unus agere pro minore, uel conueniri poßint.*

41 *Ne tutor uel curator uectigal conducat.*

42 *De tutore uel curatore, qui non ſatiſdedit.*

43 *De ſuſpectis tutoribus uel curatoribus.*

44 *De in litem dando tutore uel curatore.*

45 *De eo, qui pro tutore, uel curatore negotia geßit.*

46 *Si mater indemnitatem promiſerit.*

47 *Si tutor contra matris uoluntatem datus ſit.*

48 *Vt cauſæ poſt pubertatem adſit tutor.*

49 *Vbi pupilli educari debeant.*

50 *De alimentis pupillo præſtandis.*

51 *Arbitrium tutelæ.*

52 *De diuidenda tutela: & pro qua parte quiſq; tutor conueniatur.*

53 *De in litem iurando.*

54 *De hæredibus tutorum uel curatorum.*

55 *Si tutor uel curator non geſſerit.*

56 *De uſuris pupillaribus.*

57 *De fideiuſſoribus tutorum uel curatorum.*

58 *De contrario iudicio tutelæ.*

59 *De authoritate præſtanda.*

Quando

60 *Quando tutores uel curatores eſſe deſinant.*
61 *De actore à tutore, & curatore dando.*
62 *De excuſationibus tutorum, & curatorum, & temporibus earum.*
63 *Si tutor uel curator falſis allegationibus excuſatus ſit.*
64 *Si tutor uel curator reipub. cauſa abfuerit.*
65 *De excuſationibus ueteranorum.*
66 *Qui numero liberorum ſe excuſant.*
67 *Qui morbo ſe excuſant.*
68 *Qui ætate ſe excuſant.*
69 *Qui numero tutelarum.*
70 *De curatore furioſi, & prodigi.*
71 *De prædijs, & alijs rebus minorum ſine decreto, non alienandis ſiue obligandis.*
72 *Quando decreto opus non eſt.*
73 *Si quis ignorans rem minoris eſſe, ſine decreto comparauerit.*
74 *Si maior factus alienationem factam ſine decreto, ratam habuerit.*
75 *De magiſtratibus conueniendis.*

LIBRI VI.

1 DE *ſeruis fugitiuis, & libertis, mancipijsq; ciuitatum artific. &c.*
2 *De furtis, & ſeruo corrupto.*
3 *De operis libertorum.*

De bonis

4 *De bonis libertorum, & iure patronatus.*
5 *Si in fraudem patroni à libertis alienatio ſit facta.*
6 *De obſequijs patrono præſtandis.*
7 *De libertis, & eorum liberis.*
8 *De iure aureorum annulorum, & de natalibus reſtituendis.*
9 *Qui admitti ad bonorum poſſeßionem poſſunt, & intra quod tempus.*
10 *Quando non petentium partes petentibus accreſcant.*
11 *De bonorum poſſeßione ſecundum tabulas.*
12 *De bonorum poſſeßione cōtra tabulas, quam prætor liberis pollicetur.*
13 *De bonorum poſſeßione contra tabulas liberti, quæ patronis, liberisq́; eorum datur.*
14 *Vnde liberi.*
15 *Vnde legitimi, & unde cognati.*
16 *De ſucceſſorio edicto.*
17 *De Carboniano edicto.*
18 *Vnde uir, & uxor.*
19 *De repudianda bonorum poſſeßionē.*
20 *De collationibus.*
21 *De teſtamento militis.*
22 *Qui teſtamenta facere poſſunt, uel non.*
23 *De teſtamentis, & quemadmodum teſtamen*

ta ordinentur.

24 *De hæredibus inſtituendis, & quæ perſonæ inſtitui non poſſunt.*

25 *De inſtitutionibus, & ſubſtitutionibus, & reſtitutionibus ſub conditione factis.*

26 *De impuberum, & alijs ſubſtitutionibus.*

27 *De neceſſarijs ſeruis hæredibus inſtituendis, uel ſubſtituendis.*

28 *De liberis præteritis uel exhæredatis.*

29 *De poſthumis hæredibus inſtituendis, uel exhæredandis, uel præteritis.*

30 *De iure deliberandi, & adeunda uel adquirenda hæreditate.*

31 *De repudianda, & abſtinenda hæreditate.*

32 *Quemadmodum teſtamenta aperiantur, deſcribantur, & inſpiciantur.*

33 *De edicto diui Hadriani tollẽdo: & quẽadmodũ ſcriptus hæres in poſſeßionẽ mittatur.*

34 *Si quis aliquem teſtari prohibuerit, uel coẽgerit.*

35 *De ijs quibus ut indignis auferuntur hæreditates: & ad ſenatuſconſultum Syllanianum.*

36 *De codicillis.*

37 *De legatis.*

38 *De uerborum, & rerum ſignificatione.*

39 *Si omiſſa ſit cauſa teſtamenti.*

De indi

40 *De indicta uiduitate, & lege Iulia Miſcella tollenda.*
41 *De ijs quæ pœnæ nominē in teſtamento uel codicillis relinquuntur.*
42 *De fideicommiſsis.*
43 *Communia de legatis, & fideicommiſsis, & de in rem miſsione tollenda.*
44 *De falſa cā adiecta legato, & fideicōmiſſo.*
45 *De ijs qui ſub modo legati ſeu fideicommiſsi relinquuntur.*
46 *De conditionibus inſertis tam legatis, quàm fideicommiſsis, & libertatibus.*
47 *De uſuris, & fructibus legatorum, & fideicommiſſorum.*
48 *Ad ſenatuſconſultum Trebellianum, & de incertis perſonis.*
49 *Ad legem Falcidiam.*
50 *De caducis tollendis.*
51 *De ijs, qui ante apertas tabulas hæreditatem tranſmittunt.*
52 *Quando dies legati uel fideicommiſsi cedat.*
53 *Vt in poſſeſsionem legatorum uel fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa mittatur, & quando ſatiſdari debeat.*
54 *De ſuis, & legitimis liberis, & ex filia nepotibus ab inteſtato uenientibus.*

Ad ſen

55 *Ad ſenatuſconſultum Tertyllianum.*
56 *Ad ſenatuſconſultum Orficianum.*
57 *De legitimis hæredibus.*
58 *Communia de ſucceßionibus.*
59 *De bonis maternis, & materni generis.*
60 *De bonis, quæ liberis in poteſtate patris conſtitutis, ex matrimonio, uel aliter adquiruntur: & eorum adminiſtratione.*
61 *De hareditatibus decurionum, &c.*

LIBRI VII.

1 *DE uindicta libertate, & apud conſiliũ manumißione.*
2 *De teſtamentaria manumißione.*
3 *De lege Fuſia Caninia tollenda.*
4 *De fideicommiſſarijs libertatibus.*
5 *De dedititia libertate tollenda.*
6 *De Latina libertate tollenda, & per certos modos in ciuitatem Romanam transfuſa.*
7 *De communi ſeruo manumiſſo.*
8 *De ſeruo pignori dato manumiſſo.*
9 *De ſeruis Reipublicæ manumittendis.*
10 *De ijs, qui á non dominis manumißi ſunt.*
11 *Qui manumittere non poßunt, & ne in fraudem creditorum manumittantur.*
12 *Qui non poſſunt ad libertatem peruenire.*
13 *Quibus ex cauſis ſerui pro præmio libertatẽ*

accipiunt.
14 *De ingenuis manumiſsis.*
15 *Communia de manumiſsionibus.*
16 *De liberali cauſa.*
17 *De aſſertione tollenda.*
18 *Quibus ad libertatem proclamare non licet: & de rebus eorum, qui ad libertatem proclamare non prohibentur.*
19 *De ordine cognitionum.*
20 *De colluſione detegenda.*
21 *Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquenium quæratur.*
22 *De longi temporis præſcriptione, quæ pro libertate, nõ aduerſus libertatem opponitur.*
23 *De peculio eius, qui libertatem meruit.*
24 *De ſenatuſconſulto Claudiano tollendo.*
25 *De nudo iure Quiritum tollendo.*
26 *De uſuſcapiõe pro emptore, uel trãſactionẽ.*
27 *De uſuſcapione pro donato.*
28 *De uſuſcapione pro dote.*
29 *De uſuſcapione pro hærede.*
30 *Communia de uſuſcapionibus.*
31 *De uſuſcapione transformanda, & ſublata differentia rerum mancipi, & nec mancipi.*
32 *De adquirenda, & retinenda poſſeſsione.*
33 *De præſcriptione longi temporis, decem uel*
uiginti

uiginti annorum.

34 *In quibus cauſis ceſſat longi tẽporis præſcriptio.*

35 *Quibus non obijcitur longi temporis præſcriptio.*

36 *Si aduerſus creditorem.*

37 *De quadriennij præſcriptione.*

38 *Ne rei dominicæ uel templorum uendicatio longi temporis exceptione ſummoueatur.*

39 *De præſcriptione triginta, uel quadraginta annorum.*

40 *De annali exceptione Italici contractus tollenda, & de diuerſis temporibus, exceptionibus, & de præſcriptionibus, & interruptionibus earum.*

41 *De alluuionibus, & paludibus, & paſcuis ad alium ſtatum translatis.*

42 *De ſententijs præfectorum prætorio.*

43 *Quomodo, & quando iudex ſententiam proferre debeat præſentibus partibus, uel una parte abſente.*

44 *De ſententijs ex periculo recitandis.*

45 *De ſententijs, & interlocutionibus omnium iudicum.*

46 *De ſententia, quæ ſine certa quantitate profertur.*

47 *De ſententijs,quæ pro eo quod intereſt proferuntur.*
48 *Si à nõ competenti iudice iudicatum fuerit.*
49 *De pœna iudicis,q male iudicauit: uel eius qui iudicẽ uel aduerſariũ corrũpere curauit.*
50 *Sententiam reſcindi non poſſe.*
51 *De fructibus,& litium expenſis,*
52 *De re iudicata.*
53 *De exceptione rei iudicatæ.*
54 *De uſuris rei iudicatæ.*
55 *Si plures una ſententia condemnati ſunt.*
56 *Quibus res iudicata non nocet.*
57 *Cõminatiões,epiſtolas,progrãmata,ſubſcriptiones,authoritatẽ rei iudicatæ nõ habere.*
58 *Si ex falſis inſtrumentis uel teſtimonijs iudicatum erit.*
59 *De confeßis.*
60 *Res inter alios acta, uel iudicata, alijs non nocet.*
61 *De relationibus.*
62 *De appellationibus, & conſultationibus.*
63 *De temporibus,& reparationibus appellationum ſeu conſultationum.*
64 *Quando prouocare non eſt neceſſe.*
65 *Quorum appellationes non recipiantur.*
66 *Si pendente appellatione mors interuenerit.*

De ijs,

67 *De ijs, qui propter metum iudicis non appellauerunt.*

68 *Si unus ex pluribus appellauerit.*

69 *Si de momẽtanea poſſeſsiõe fuerit appellatũ.*

70 *Ne liceat in una eademq́ꝫ cauſa tertiò prouocare, uel poſt duas ſententias iudicum quas definitio præfectorum roborauerit, eas retractare.*

70 *Qui bonis cedere poſſunt.*

72 *De bonis authoritate iudicũ poſsidendis ſeu uenundandis, & de ſeparationibus bonorum.*

73 *De priuilegio fiſci.*

74 *De priuilegio dotis.*

75 *De reuocandis ijs quæ in fraudem creditorũ alienata ſunt.*

LIBRI VIII.

1 *DE interdictis.*

2 *Quorum bonorum.*

3 *Quorum legatorum.*

4 *Vnde ui.*

5 *Si per uim uel alio modo abſentis poſſeſsio turbata ſit.*

6 *Vti poſsidetis.*

7 *De tabulis exhibendis.*

8 *De liberis exhibendis ſeu deducendis: & de libero homine exhibendo.*

9 *De Precario, & Saluiano interdicto.*
10 *De ædificijs priuatis.*
11 *De operis noui nuntiatione.*
12 *De operibus publicis.*
13 *De ratiocinijs operum publicorum, & de patribus ciuitatum.*
14 *De pignoribus, & hypothecis.*
15 *In quibus cauſis pignus uel hypotheca tacitè contrahatur.*
16 *Si aliena res pignori data ſit.*
17 *Quæ res pignori obligari poſſunt, uel non: & qualiter pignus contrahatur.*
18 *Qui potiores in pignore habeantur.*
19 *De ijs, qui in priorum creditorum locū ſuccedunt.*
20 *Si antiquior creditor pignus uendiderit.*
21 *Si communis res pignori data ſit.*
22 *De prætorio pignore: et ut etiā in actiōibus debitorū miſſio prætorij pignoris procedat.*
23 *Si in cauſa iudicati pignus captum ſit.*
24 *Si pignus pignori datum ſit.*
25 *De partu pignoris, & omni cauſa.*
26 *De remiſſione pignoris.*
27 *Etiam ob chirographariam pecuniā pignus teneri poſſe.*
28 *De diſtractione pignorum.*

Debi

29 *Debitorem uenditionem pignoris impedire non poſſe.*
30 *Si uendito pignore agatur.*
31 *De luitione pignoris.*
32 *Si unus ex pluribus hæredibus creditoris, uel debitoris, partem ſuam debiti ſoluerit uel acceperit.*
33 *Si pignoris conuentionem numeratio pecuniæ ſequuta non ſit.*
34 *De iure dominij impetrando.*
35 *De pactis pignorum, & commiſſoria lege in pignoribus reſcindenda.*
36 *De exceptionibus & præſcriptionibus.*
37 *De litigioſis.*
38 *De cõtrahenda & cõmittenda ſtipulatione.*
39 *De inutilibus ſtipulationibus.*
40 *De duobus reis ſtipulandi & promittendi.*
41 *De fideiuſſoribus & mandatoribus.*
42 *De nouationibus & delegationibus.*
43 *De ſolutionibus & liberationibus.*
44 *De acceptilationibus.*
45 *De euictionibus.*
46 *Creditorem euictionem pignoris nõ debere.*
47 *De patria poteſtate.*
48 *De adoptionibus.*
49 *De emancipationibus liberorum.*

50 De ingratis liberis.
51 De poſtliminio reuerſis, & de redemptis ab hoſtibus.
52 De infantibus expoſitis liberis & ſeruis: & de ijs qui ſanguinolentos nutriendos acceperunt.
53 Quæ ſit longa conſuetudo.
54 De donationibus.
55 De donationibus quæ ſub modo uel conditione, uel ex certo tempore conficiuntur.
56 De reuocandis donationibus.
57 De donationibus cauſa mortis.
58 De infirmandis pœnis cœlibatus & orbitatis, & decimarijs ſublatis.
59 De iure libertorum.

LIBRI IX.

1 QVi accuſare non poſſunt.
2 De accuſationibus & inſcriptionibus.
3 De exhibendis & tranſmittendis reis.
4 De cuſtodia reorum.
5 De priuatis carceribus inhibendis.
6 Si reus uel accuſator mortuus fuerit.
7 Si quis imperatori maledixerit.
8 Ad legem Iuliam maieſtatis.
9 Ad legem Iuliam de adulterijs & ſtupro.

10 *Si quis eam cuius tutor fuerit corruperit.*
11 *De mulieribus quæ ſeruis proprijs ſe coniunxerunt.*
12 *Ad legem Iuliam, de ui publica, ſiue priuata.*
13 *De raptu uirginum, ſeu uiduarum, necnon ſanctimonialium.*
14 *De emendatione ſeruorum.*
15 *De emendatione propinquorum.*
16 *Ad legem Corneliam de ſicarijs.*
17 *De ijs qui parentes uel liberos occiderunt.*
18 *De malεficis & mathematicis, & cæteris ſimilibus.*
19 *De ſepulchro uiolato.*
20 *Ad legem Flauiam de plagiarijs.*
21 *Ad legem Viſcelliam.*
22 *Ad legem Corneliam de falſis.*
23 *De ijs qui ſibi aſſcribunt in teſtamento.*
24 *De falſa moneta.*
25 *De mutatione nominis.*
26 *Ad legem Iuliam de ambitu.*
27 *Ad legem Iuliam repetundarum.*
28 *De crimine peculatus.*
29 *De crimine ſacrilegij.*
30 *De ſeditioſis, & ijs qui plebem audēt contra Rempublicam colligere.*

31 *Quando ciuilis actio præiudicet criminali, & an utraque ab eodem exerceri poßit.*
32 *De crimine expilatæ hæreditatis.*
33 *De ui bonorum raptorum.*
34 *De crimine ſtellionatus.*
35 *De iniurijs.*
36 *De famoſis libellis.*
37 *De abigeis.*
38 *De Nili aggeribus non rumpendis.*
39 *De ijs qui latrones, uel alijs criminibus reos, occultauerunt.*
40 *De requirendis reis.*
41 *De quæſtionibus.*
42 *De abolitionibus.*
43 *De generali abolitione.*
44 *Vti intra certum tempus criminalis quæſtio terminetur.*
45 *Ad ſenatuſconſultum Turpillianum.*
46 *De calumniatoribus.*
47 *De pœnis.*
48 *Ne ſine iuſſu principis certis iudicibus liceat confiſcare.*
49 *De bonis proſcriptorum ſeu damnatorum.*
50 *De bonis eorum qui mortẽ ſibi conſciuerũt.*
51 *De ſententiam paßis & reſtitutis.*

Trium poſteriorum librorum Codicis Rubricæ.

Libri X.

1 *De iure fiſci.*
2 *De conueniendis fiſci debitoribus.*
3 *De fide inſtrumentorum, & de iure haſtæ fiſcalis, & de addictionibus.*
4 *De uenditione rerum fiſcalium communium cum priuatis.*
5 *Ne fiſcus rem quam uendidit euincat.*
6 *De ijs qui ex publicis rationibus mutuam acceperunt pecuniam.*
7 *Pœnis fiſcalibus creditores præferri.*
8 *De fiſcalibus uſuris.*
9 *De ſententijs aduerſus fiſcum latis retractã-dis.*
10 *De bonis uacantibus, & de incorporatione.*
11 *De delatoribus.*
12 *De petitionibus bonorum ſublatis.*
13 *De ijs qui ſe deferunt.*
14 *Si liberalitatis imperialis ſocius ſine heré-de deceſſerit.*
15 *De theſauris.*
16 *De annonis & tributis.*
17 *De indictionibus.*

18 *De ſuperindicto.*

19 *De exactoribus tributorum.*

20 *De ſuperexactoribus.*

21 *De capiendis & diſtrahendis pignoribus tributorum cauſa.*

22 *De apochis publicis, & deſcriptionibus curialium, & de diſtributionibus ciuilibus.*

23 *De canone largitionalium titulorum.*

24 *Ne opere à collatoribus exigantur.*

25 *De immunitate nemini concedenda.*

26 *De conditis in publicis horreis.*

27 *Vt nemini liceat in emptione ſpecierum ſe excuſare, & de munere ſitoniæ.*

28 *De collatione donatorum, uel reuelatorum, aut translatorum ſeu adæratorum.*

29 *De collatione æris.*

30 *De diſcuſſoribus.*

31 *De decurionibus & filijs eorum: & qui decuriones habeantur: & quibus modis à fortuna curiæ liberentur.*

32 *Si ſeruus aut libertus ad decurionatum aſpi rauerit.*

33 *De prædijs decurionum ſine decreto nō alienandis.*

34 *Quandō & quibus quarta pars ex bonis decurionum debetur: & de modo diſtributionis eorum,*

corum.

35 *De imponenda lucratiua deſcriptione.*

36 *De præbendo ſalario.*

37 *Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit.*

38 *De municipibus & originarijs.*

39 *De incolis: & ubi quis domicilium habere uidetur, & de ijs qui ſtudiorum cauſa in alia ciuitate degunt.*

40 *De muneribus & honoribus non continuãdis inter patrem & filium, & de interuallis.*

41 *De muneribus patrimoniorum.*

42 *Quemadmodum ciuilia munera indicuntur.*

43 *De ijs qui ſponte munera publica ſubeunt.*

44 *De ijs qui à principe uacationem acceperũt.*

45 *De uacatione muneris publici.*

46 *De decretis decurionum ſuper immunitatẽ quibuſdam concedenda.*

47 *De excuſationibus munerum.*

48 *De quibus muneribus uel præſtationibus nemini liceat ſe excuſare.*

49 *Qui ætate uel profeßione ſe excuſant.*

50 *Qui morbo ſe excuſant.*

51 *De ijs qui numero liberorum uel paupertatẽ excuſationem meruerunt.*

52 *De profeſſoribus & medicis.*

53 *De athletis.*

54 *De ijs qui non impletis ſtipendijs ſacramen to ſoluti ſunt.*

55 *Quibus muneribus excuſantur ij, qui poſt impletam militiam uel aduocationem per prouincias ſuis commodis uacantes commorantur, & de priuilegijs eorum, & de conductoribus uectigalium ſiſci.*

56 *De libertinis.*

57 *De infamibus.*

58 *De reis poſtulatis.*

59 *De ijs qui in exilium dati, uel ab ordine moti ſunt.*

60 *De filijsfamiliâs, & quemadmodum pro his pater teneatur.*

61 *De periculo ſucceſſorum parentis.*

62 *De mulieribus in quo loco munera ſexui congruentia, uel honores agnoſcant.*

63 *De legationibus.*

64 *De excuſationibus artificum.*

65 *De potioribus ad munera non nominandis.*

66 *Si propter inimicitias creatio facta ſit.*

67 *De ſumptuum recuperatione.*

68 *Si poſt creationem quis deceſſerit.*

69 *De tabellarijs, ſcribis, logographis, & cenſualibus.*

De

70 De ſuſceptoribus, præpoſitis, & arcarijs.
71 De ponderatoribus & auri illatione.
72 De auri publici perſequutoribus.
73 De ijs quæ ex publica collatione illata ſunt, non uſurpandis.
74 De auro coronario.
75 De irenarchis.
76 De argenti pretio quod theſauris infertur.

LIBRI XI.

1 De nauicularijs ſeu naucleris publicas ſpecies transſportantibus: & de tollenda luſtralis auri collatione.
2 De prædijs & omnibus rebus nauiculariorum.
3 De nauibus non excuſandis.
4 Ne quid oneri publico imponatur.
5 De naufragijs.
6 De metallarijs & metallis, & procuratoribus metallorum.
7 De murilegulis & gynæciarijs, & procuratoribus gynæcij: & de monetarijs, & de baſtagiarijs.
8 De ueſtibus holobaris & auratis, & de intinctione ſacri muricis.
9 De fabricenſibus.
10 De ueteris numiſmatis poteſtate.

Nulli

11 *Nulli licere in frænis & æqueſtribus ſellis, & baltheis margaritas, & ſmaragdos, & hyacīthos aptare: & de artificibus palatinis.*
12 *De claßicis.*
13 *De curialibus urbis Romæ.*
14 *De priuilegijs corporatorum urbis Romæ.*
15 *De piſtoribus.*
16 *De ſuarijs & ſuſceptoribus uini, & cæteris corporatis.*
17 *De collegiatis, & chartopratis, & nummularijs.*
18 *De ſtudijs liberalibus urbis Romæ, & Conſtantinopolitanæ.*
19 *De honoratorum uehiculis.*
20 *De priuilegijs urbis Conſtantinopolitanæ.*
21 *De metropoli Beryto.*
22 *De canone frumentario urbis Romæ.*
23 *De frumento urbis Conſtantinopolitanæ.*
24 *De annonis ciuilibus.*
25 *De mendicantibus ualidis.*
26 *De nautis Tyberinis.*
27 *De frumento Alexandrino.*
28 *De Alexandriæ primatibus.*
29 *De iure Reipublicæ.*
30 *De adminiſtratione rerum publicarum.*
31 *De uendendis rebus ciuitatis.*

De debit

32 *De debitoribus ciuitatum.*
33 *De periculo nominatorum.*
34 *De periculo eorum qui pro magiſtratibus interuenerunt.*
35 *Quo quiſque ordine conueniatur.*
36 *Ne quis liber inuitus actum Reipublicæ gérere cogatur.*
37 *Sumptus iniūcti muneris ad omnes collegas pertinere.*
38 *De ijs qui ex officio quod adminiſtrauerunt, conueniuntur.*
39 *De ſolutionibus & liberationibus debitorum ciuitatis.*
40 *De ſpectaculis ſcenicis, & lenonibus.*
41 *De expenſis ludorum.*
42 *De aquæductibus.*
43 *De gladiatoribus.*
44 *De uenatione ferarum.*
45 *De Maiuma.*
46 *Vt armorū uſus īſcio prīcipe interdictus ſit.*
47 *De agricolis & cenſitis & colonis.*
48 *De capitatione ciuium cenſibus eximenda.*
49 *In quibus cauſis coloni cenſiti dominos accuſare poſſunt.*
50 *De colonis Palæſthinis.*
51 *De colonis Thracenſibus.*

52 *De colonis Illyricanis.*

53 *Vt nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat ruſticanos, uel uicos eorum.*

54 *Ne ruſticani ad ullum obſequiũ deuocẽtur.*

55 *Non licere habitatoribus metrocomiæ loca ſua ad extraneum tranſferre.*

56 *Vt nullus ex uicarijs pro alienis uicariorum debitis teneatur.*

57 *De cenſibus & cenſitoribus, & peræquatoribus, & inſpectoribus.*

58 *De omni agro deſerto, & quando ſteriles fertilibus imponuntur.*

59 *De fundis limitrophis, & terris, & paludibus, & paſcuis limitaneis, & caſtellorum.*

60 *De paſcuis publicis & priuatis.*

61 *De fundis patrimonialibus, & ſaltuenſibus, & emphyteuticis, & eorum conductoribus.*

62 *De mancipijs & colonis patrimonialium, et ſaltuenſium, & emphyteuticorum fundorum.*

63 *De fugitiuis colonis patrimonialibus, ſaltuenſibus, & emphyteuticis.*

64 *De collatione fundorum patrimonialium & emphyteuticariorum.*

65 *De fundis rei priuatæ, & ſaltibus diuinæ domus.*

66 *De fundis & ſaltibus rei dominicæ.*

67 *De agricolis & mancipijs dominicis, & fiſcalibus publicæ rei uel priuatæ.*

68 *De prædijs tamiacis, & de ijs qui ex colonis dominicis, alijsq́ liberæ conditionis procreantur.*

69 *De diuerſis prædijs urbanis & ruſticis templorum & ciuitatum, & omni reditu ciuili.*

70 *De locatione prædiorũ ciuiliũ, uel fiſcalium ſiue templorũ, ſiue rei priuatæ uel dominicæ.*

71 *De conductoribus & procuratoribus, ſiue exactoribus prædiorum fiſcalium & domus Auguſtæ.*

72 *Quibus ad conductionem prædiorum fiſcalium accedere non licet.*

73 *De collatione fundorum fiſcaliũ, uel rei priuatæ, uel dominicæ, uel ciuitatis, uel templi.*

74 *De priuilegijs domus Auguſtæ, uel rei priuatæ: uel quarũ collationũ excuſationẽ habẽt.*

75 *De grege Dominico.*

76 *De palatijs & domibus dominicis.*

77 *De cupreſſis ex luco Daphnes, uel Perſeidis per Aegyptũ non excidendis uel uendendis.*

LIBRI XII.

1 *DE dignitatibus.*

2 *De prætoribus & honore præturæ, & collatione, & gleba, & claui, et pholli, & ſe-*

ptem ſolidorum functione ſublata.

3 *De conſulibus, & non ſpargendis ab his pecunijs: & de præfectis & magiſtratibus militum & patricijs.*

4 *De præfectis Prætorio, ſiue urbis, & magiſtris militum in dignitatibus exæquandis.*

5 *De præpoſitis ſacri cubiculi, & de omnibus cubicularijs, & priuilegijs eorum.*

6 *De quæſtoribus & magiſtris officiorũ & comitibus ſacrarũ largitionũ, et rei priuatæ.*

7 *De primicerio, & ſecundicerio, & notarijs.*

8 *Vt dignitatum ordo ſeruetur.*

9 *De magiſtris ſacrorum ſcriniorum.*

10 *De comitibus conſiſtorianis.*

11 *Dē comitibus & tribunis ſcholarium.*

12 *De comitibus rei militaris.*

13 *Dē comitibus & archiatris ſacri palatij.*

14 *De comitibus qui prouincias regunt.*

15 *De profeſſoribus qui in urbe Conſtantinopolitana docentes, ex lege comitiuam haberē meruerunt.*

16 *De ſilentiarijs & decurionibus.*

17 *De domeſticis & protectoribus.*

18 *De præpoſitis laborum.*

19 *De proximis ſacrorum ſcriniorum cæteriſq; qui in ſacris ſcrinijs militant.*

De agen.

20 *De agentibus in rebus.*
21 *De præpoſitis agentium in rebus.*
22 *De principibus agentium in rebus.*
23 *De curioſis & ſtationarijs.*
24 *De palatinis ſacrarum largitionū & rerum priuatarum.*
25 *De ſtratoribus.*
26 *De caſtrenſianis & miniſterianis.*
27 *De decanis.*
28 *De menſoribus.*
29 *De priuilegijs eorum qui in ſacro palatio militant.*
30 *De priuilegijs ſcholarum.*
31 *De caſtrenſi omnium palatinorum peculio.*
32 *De equeſtri dignitate.*
33 *De perfectiſsimatus dignitatē.*
34 *Qui militare poſſunt, uel non, & de ſeruis ad militiæ dignitatem aſpirantibus: & ut nemo duplici militia uel dignitate ſimul utatur.*
35 *Negotiatores ne militent.*
36 *De re militari.*
37 *De caſtrenſi peculio militum, & præfecti annonæ.*
38 *De erogationē militaris annonæ.*
39 *De excoctione & translatione militaris annonæ.*

40 *De militari ueſte.*
41 *De metatis & epidemeticis.*
42 *De ſalgamo hoſpitibus non præſtando.*
43 *De commeatu.*
44 *De tyronibus.*
45 *De littorum & itinerum cuſtodia.*
46 *De deſertoribus & occultatoribus.*
47 *De ueteranis.*
48 *De filijs officialium militarium qui in bello moriuntur.*
49 *De oblatione uotorum.*
50 *De numerarijs & actuarijs. & chartularijs, & adiutoribus ſiue ſcriniarijs, & exceptoribus ſedis excelſæ, cæterorumq́; iudicum tam militarium, quàm ciuilium.*
51 *De curſu publico, et angarijs, & parăgarijs.*
52 *De tractatorijs & ſtatiuis.*
53 *De apparitoribus præfectorum prætorio, & priuilegijs eorum.*
54 *De apparitoribus præfecti urbis.*
55 *De apparitoribus magiſtrorum militum, & priuilegijs eorum.*
56 *De apparitoribus proconſulis & legati.*
57 *De apparitoribus comitis Orientis.*
58 *De cohortalibus & principibus cornicularijs ac primipilarijs.*

De ap

59 *De apparitoribus præfecti annonæ.*
60 *De diuerſis officijs & apparitoribus iudicum, & approbatorijs eorum.*
61 *De exceptoribus & exactoribus.*
62 *De lucris aduocatorum, & concuſſione officiorum ſeu apparitorum.*
63 *De primipilo.*
64 *Publicæ lætitiæ, uel conſulum nuntiatores, uel inſinuatores conſtitutionum, & aliarum ſacrarum uel iudicialium literarum, ex deſcriptione, uel ab inuitis ne quid accipiant immodicum.*

Rubricæ Feudorum.

LIBRI I.

1 *QVi feudum dare poſſunt, & qui non: & qualiter adquiratur & retineatur.*
2 *De feudo guardiæ & caſtaldiæ.*
3 *Qui ſucceſſores feudum dare teneantur.*
4 *Si de inueſtitura feudi controuerſia fuerit.*
5 *Quibus modis feudum amittatur.*
6 *Epiſcopum, uel abbatem, uel abbatiſſam, uel dominum plebis, feudum dare non poſſe.*
7 *De natura feudi.*
8 *De ſucceſſione feudi.*

9 *Qui ſucceſſores teneantur.*
10 *De conuentione inter dominum & fidelem de inueſtitura feudi.*
11 *De pignori dato feudo quid iuris ſit.*
12 *De contentione inter me & dominum de portione feudi fratris mei defuncti.*
13 *De alienatione feudi.*
14 *De feudo marchiæ, uel ducatus, uel comitatus.*
15 *An maritus ſuccedat uxori in beneficio.*
16 *De feudis datis minimis ualuaſoribus quid iuris ſit.*
17 *Quibus modis feudum amittatur.*
18 *Apud quem uel quos controuerſia feudi definiatur.*
19 *Conſtitutiones feudales domini Lotharij imperatoris, quas ante ianuam beati Petri in ciuitate Romana condidit, obſeruandas.*
20 *De beneficio fratris, & qualiter frater in beneficio fratris ſuccedit.*
21 *De feudo ſine culpa non amittendo.*
22 *Quo tēpore miles inueſtiturā petere debeat.*
23 *De contentione inter dominum & uaſallum.*
34 *Quemadmodum feudum ad filiam pertineat.*
25 *Quibus modis feudum conſtitui poteſt.*
26 *Si de inueſtitura inter dominū & uaſallum*

lis oriatur.

27 *De feudo dato in uicem legis commiſſoriæ reprobando.*

28 *De uſu Mediolanenſium ſecundũ quoſdam.*

LIBRI II.

1 *DE feudi cognatione.*

2 *Quid ſit inueſtitura feudi.*

3 *Per quos fiat inueſtitura, & per quos recipiatur.*

4 *Quid præcedere debeat, an inueſtitura, uel fidelitas.*

5 *Qualiter iurare debeat uaſallus domino fidelitatem.*

6 *De forma fidelitatis.*

7 *De noua forma fidelitatis.*

8 *De inueſtitura de re aliena facta.*

9 *Qualiter olim poterat feudum alienari.*

10 *Quis dicatur dux, marchio, comes, uel capitaneus, uel ualuaſor.*

11 *De ſucceſſione fratrum, uel de gradibus ſuccedentium in feudum.*

12 *De fratribus de nouo beneficio inueſtitis.*

13 *De inueſtitura quam Titius accepit è Sempronio.*

14 *De uaſallo decrepitæ ætatis, qui feudum refutauit, ut filij inueſtirentur.*

15 *De inueſtitura in maritum facta.*
16 *De cõtrouerſia feudi apud pares terminãda.*
17 *De eo qui ſibi uel hæredibus ſuis maſculis, & fœminis inueſtituram recepit.*
18 *De duobus fratribus á capitaneo inueſtitis.*
19 *An remoueri debeant teſtes qui pares eſſe deſierunt.*
20 *De controuerſia inter epiſcopum & uaſallum.*
21 *De uaſallo milite qui arma bellica depoſuit.*
22 *De milite uaſallo qui contumax eſt.*
23 *In quibus cauſis feudum amittatur.*
24 *Quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi.*
25 *Si uaſallus de feudo ab aliquo interpellatus fuerit, & dominus eum defendere noluerit.*
26 *Si de feudo defuncti contentio ſit inter dominum & agnatos uaſalli.*
27 *De pace tenenda & eius uiolatoribus.*
28 *Hic finitur lex: deinde conſuetudines regni incipiunt.*
29 *De filijs natis ex matrimonio ad morganaticam contracto.*
30 *De feudo fœminæ.*
31 *Si uaſallus feudo priuetur, cui deferatur.*
32 *Qui teſtes neceſſarij ſunt ad nouam inueſtituram probandam.*

33 *De conſuetudine recti feudi.*
34 *De lege Conradi.*
35 *De clerico, qui inueſtituram facit.*
36 *An mutus uel aliâs imperfectus feudum retineat.*
37 *An ille qui interfecit fratrem domini ſui feudum amittat.*
38 *De uaſallo, qui contra conſtitutionem Lotharij regis beneficium alienauit.*
39 *De alienatione paterni feudi.*
40 *De capitulis Conradi.*
41 *De controuerſia inter maſculum & fœminam de beneficio.*
42 *De controuerſia inter dominum, & emptorem feudi.*
43 *De controuerſia inter uaſallum, & alium de beneficio.*
44 *Quid iuris ſit, ſi uaſallus poſt alienationem feudum recuperet.*
45 *An agnatus, uel filius defuncti poßit retinere feudum repudiata hæreditate.*
46 *An apud iudicem uel curiam domini quæſtio feudi debeat terminari.*
47 *Qualiter dominus proprietate feudi priuetur.*
48 *De feudo non habente propriã feudi naturã.*

De

49 *De eo qui finem fecit adgnato de feudo paterno.*

50 *De natura ſucceßionis feudi.*

51 *De capitaneo qui curiam uendidit, an intelligitur beneficium uendidiſſe.*

52 *De prohibita feudi alienatione per Lotharium.*

53 *De pace tenenda inter ſubditos, & iuramento firmanda, & uindicanda, & pœna iudicibus appoſita, qui eam uindicare, & iuſtitiam facere neglexerint.*

54 *De allodijs.*

55 *De prohibita feudi alienatione per Fridericum.*

56 *Quæ ſunt regalia.*

57 *Quot teſtes ſunt neceſſarij ad probandā feudi ingratitudinem.*

58 *De notis feudorum.*

59 *De ſtatuis, & conſuetudinibus contra libertatem eccleſiæ inductis, & immunitate locorum religioſorum ubique morantium, & fori priuilegio, & Gazaris, & Patarenis, et alijs hæreticis, eorumq́; ſucceſſoribus, & nauigijs peregrinis, & aduenis quocunq; locorum hoſpitantibus, eorumq́; ſucceſſoribus, & agricolarum ſecuritatibus.*

Conſti

Conſtitutiones Friderici ſecundi Imperatoris: quas nonnulli Collationem x i. appellant: & alij, Extrauagantes.

1 *QVomodo in læſæ maieſtatis crimine procedatur.*
2 *Qui ſint rebelles.*
3 *De pace Conſtantiæ compoſita inter Imperatorem Fridericum, & filium eius Henricum, & quoſdam nobiles Alemaniæ ex una parte, & ciuitates Lombardiæ, Marchiæ, & Romandiolæ ex altera.*

Rubricæ

Rubricæ Digeſti Veteris.

Libri I.

1 *DE iuſtitia, & iure.*
2 *De origine iuris ciuilis, & omnium magiſtratuũ, & de ſucceßione iuriſprudẽtiũ.*
3 *De legibus, & ſenatuſconſultis, & longæ conſuetudine.*
4 *De conſtitutionibus Principum.*
5 *De ſtatu hominum.*
6 *De ijs, qui ſunt ſui, uel alieni iuris.*
7 *De adoptiõibus, et emãcipationibus, et alijs modis, quibus ius patriæ poteſtatis ſoluitur.*
8 *De rerum diuiſione, & qualitate.*
9 *De ſenatoribus.*
10 *De officio conſulis.*
11 *De officio præfecti prætorio.*
12 *De officio præfecti urbis.*
13 *De officio quæſtoris.*
14 *De officio prætoris.*
15 *De officio præfecti uigilum.*
16 *De officio proconſulis, & legati.*
17 *De officio præfecti auguſtalis.*
18 *De officio præſidis.*
19 *De officio ꝓcuratoris Cæſaris, et rationalis.*
20 *De officio iuridici Alexandriæ.*

De

21 *De officio eius cui mandata eſt iuriſdictio.*
22 *De officio aſſeſſorum.*

LIBRI II.

1 DE *iuriſdictione omnium iudicum.*
2 *Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, ipſe eodem iure utatur.*
3 *Si quis ius dicenti non obtemperauerit.*
4 *De in ius uocando.*
5 *Si quis in ius uocatus non ierit, ſiue cùm quis uocauerit, quem ex edicto non debuerit.*
6 *In ius uocati ut eãt, uel ſatis, uel cautũ dent.*
7 *Ne quis eũ qui in ius uocatus eſt, ui eximat.*
8 *Qui ſatiſdare cogantur: uel iuramento promittant, uel ſuæ committantur promiſſioni.*
9 *Si ex noxali cauſa agatur, quemadmodum caueatur.*
10 *De eo per quem factum erit, quo minus quis in iudicio ſiſtat.*
11 *Si quis cautionibus iudicio ſiſtendi cauſa factis non obtemperauerit.*
12 *De ferijs, & dilationibus, & diuerſis temporibus earum, & ex quibus cauſis feriæ non impediuntur.*
13 *De edendo.*
14 *De pactis.*
15 *De tranſactionibus.*

LIBRI III.

1 DE poſtulando.
2 De ijs qui notantur infamia, uel de infamibus.
3 De procuratoribus, & defenſoribus.
4 Quod cuiuſque uniuerſitatis nomine, uel contra eam agatur.
5 De negotijs geſtis.
6 De calumniatoribus.

LIBRI IIII.

1 DE in integrum reſtitutionibus.
2 De eo quod metus cauſa geſtum erit.
3 De dolo malo.
4 De minoribus XXV. annis.
5 De capitis deminutione.
6 Ex quibus cauſis maiores in integrum reſtituantur.
7 De alienatione iudicij mutandi cauſa facta.
8 De receptis arbitris: & qui arbitrium recipiunt, ut ſententiam dicant.
9 Nautæ, caupones, ſtabularij, ut recepta reſtituant.

LIBRI V.

1 DE iudicijs: & ubi quis agere uel conueniri debeat.
2 De inofficioſo teſtamento.

De pa-

3 *De petitione hæreditatis.*
4 *Si pars hæreditas petatur.*
5 *De poſſeſſoria hæreditatis petitionē.*
6 *De fideicommiſſaria hæreditatis petitionē.*

LIBRI VI.

1 *DE rei uendicatione.*
2 *De publiciana in rem actionē.*
3 *Si ager uectigalis uel emphyteuticarius pē-tatur.*

LIBRI VII.

1 *DE uſufructu, & quemadmodum quis utatur, fruatur.*
2 *De uſufructu accreſcendo.*
3 *Quando dies uſusfructus legati cedat.*
4 *Quibus mod. uſusfructus uel uſus amittatur.*
5 *De uſufructu earum rerum quæ uſu conſumuntur.*
6 *Si uſusfructus petatur, uel ad alium pertinere negetur.*
7 *De operis ſeruorum.*
8 *De uſu & habitationē.*
9 *Vſufructuarius quemadmodum caueat.*

LIBRI VIII.

1 *DE ſeruitutibus.*
2 *De ſeruitutibus urbanorum prædiorū.*
3 *De ſeruitutibus ruſticorum prædiorum.*

4 *Communia prædiorum tam urbanorũ, quàm ruſticorum.*
5 *Si ſeruitus uendicetur, uel ad alium pertinere negetur.*
6 *Quemadmodum ſeruitus amittatur.*

LIBRI IX.

1 *SI quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.*
2 *Ad legem Aquiliam.*
3 *De ijs, qui deiecerunt, uel effuderunt.*
4 *De noxalibus actionibus.*

LIBRI X.

1 *FInium regundorum.*
2 *Familiæ erciſcundæ.*
3 *Communi diuidundo.*
4 *Ad exhibendum.*

LIBRI XI.

1 *DE interrogatorijs actionibus.*
2 *De quibus rebus ad eũdẽ iudicẽ eatur.*
3 *De ſeruo corrupto.*
4 *De ſeruis fugitiuis.*
5 *De aleæ luſu, & aleatoribus.*
6 *Si menſor falſum modum dixerit.*
7 *De religioſis, & ſumptibus funerum.*
8 *De mortuo ĩferẽdo, & ſepulchro ædificãdo.*

LIBRI XII.

1 *DE rebus creditis, & ſi certum petatur.*

De iu

2 *De iureiurando, ſiue uoluntario, ſiue neceſſario, ſiue iudiciali.*
3 *De in litem iurando.*
4 *De condictione cauſa data, cauſa nō ſecuta.*
5 *De condictione ob turpem cauſam.*
6 *De condictione indebiti.*
7 *De condictione ſine cauſa.*

LIBRI XIII.

1 *DE condictione furtiua.*
2 *De condictione ex lege.*
3 *De condictione triticaria.*
4 *De eo quod certo loco dari oportet.*
5 *De conſtituta pecunia.*
6 *Commodati, uel contrà.*
7 *De pignoratitia actionē.*

LIBRI XIIII.

1 *DE exercitoria actione.*
2 *Ad legem Rhodiam de iactu.*
3 *De inſtitoria actione.*
4 *De tributoria actione.*
5 *Quod cum eo, qui in aliena poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicatur.*
6 *Ad ſenatuſconſultum Macedonianum.*

LIBRI XV.

1 *DE peculio.*
2 *Quando actio de peculio annalis eſt.*

3 *De in rem uerſo.*

4 *Quod iuſſu.*

LIBRI XVI.

1 *AD ſenatuſconſultum Velleianum.*

2 *De compenſationibus.*

3 *Depoſiti,uel contra.*

LIBRI XVII.

1 *MAndati,uel contra.*

2 *Pro ſocio.*

LIBRI XVIII.

1 *DE contrahenda emptione, & uenditione: & de pactis inter emptorem, & uenditorẽ cõpoſitis: & quæ res uẽdi poſſunt.*

2 *De in diem addictione.*

3 *De lege commiſſoria.*

4 *De hæreditate uel actione uendita.*

5 *De reſcindenda uenditione: & quando liceat ab emptione diſcedere.*

6 *De periculo, & commodo rei uenditæ.*

7 *De ſeruis exportandis: uel ſi mancipium ita uænierit, ut manumittatur, uel contra.*

LIBRI XIX.

1 *DE actionibus empti, & uenditi*

2 *De locato & conducto.*

3 *De æſtimatoria actione.*

4 *De rerum permutatione.*

5 *De præſcriptis uerbis, & in factum actionibus.*

LIBRI XX.

1 *DE pignoribus, & hypothecis, & qualiter ea contrahantur, & de pactis eorum.*
2 *In quibus cauſis pignus uel hypotheca tacitê contrahatur.*
3 *Quæ res pignori obligari non poſſunt.*
4 *Qui potiores in pignore uel hypotheca habeantur, & de ijs qui priorum creditorum loco ſuccedunt.*
5 *De diſtractione pignorum uel hypothecarum.*
6 *Quibus mod. pignus, uel hypotheca ſoluitur.*

LIBRI XXI.

1 *DE ædilitio edicto, & redhibitoria, & quanto minoris actione.*
2 *De euictionibus, & duplæ ſtipulationibus.*
3 *De exceptione rei uenditæ, & traditæ.*

LIBRI XXII.

1 *DE uſuris, & fructibus, & cauſis, & omnibus acceſſionibus, & mora.*
2 *De nautico fœnore.*
3 *De probationibus, & præſumptionibus.*
4 *De fide inſtrumentorum.*

5 *De teſtibus.*
6 *De iuris, & facti ignorantia.*

LIBRI XXIII.

1 DE *ſponſalibus.*
2 *De ritu nuptiarum.*
3 *De iure dotium.*
4 *De pactis dotalibus.*
5 *De fundo dotali.*

LIBRI XXIIII.

1 DE *donationibus inter uirũ, & uxorem.*
2 *De diuortijs, & repudijs.*

Rubricæ Digeſti Infortiati: Et primo primi Libri, qui eſt XXV. Digeſtorum.

1 SOluto matrimonio quemadmodum dos pe*tatur.*
2 *De impenſis in rebus dotalibus factis.*
3 *De actione rerum amotarum.*
4 *De liberis agnoſcendis uel alendis á parenti bus uel patronis.*
5 *De uentre inſpiciendo, cuſtodiendoq́; partu.*
6 *Si uentris nomine muliere in poſſeßionem miſſa, eadem poſſeßio dolo malo ad alium*
translata

tranſlata eſſe dicatur.

7 *Si mulier uentris nomine in poſſeßione calũniæ cauſa eſſe dicatur.*

8 *De concubinis.*

LIBRI II.

1 *DE tutelis.*

2 *De teſtamentaria tutela.*

3 *De confirmando tutore uel curatorẽ.*

4 *De legitimis tutoribus & curatoribus.*

5 *De tutoribus uel curatoribus datis ab ijs qui ius dandi habent.*

6 *Qui petant tutores uel curatores, & ubi petantur.*

7 *De adminiſtratione & periculo tutorum, uel curatorum.*

8 *De authoritate & conſenſu tutorum, uel curatorum.*

9 *Quando ex facto tutoris, uel curatoris minores agere, uel conueniri poſſunt.*

10 *De ſuſpectis tutoribus & curatoribus.*

LIBRI III.

1 *DE excuſationibus tutorum, & temporibus earum.*

2 *Vbi pupillus educari debeat, uel morari, & de alimentis ei præſtandis.*

3 *De tutelis & rationibus diſtrahendis.*

4 *De contraria & utili actione tutelæ.*
5 *De eo qui pro tutore uel curatore negotia geſsit.*
6 *Quod falſo tutore authore geſtũ eſſe dicetur.*
7 *De fideiuſſoribus & mãdatoribus tutorum & curatorum.*
8 *De magiſtratibus conueniendis, uel eorum hæredibus.*
9 *De rebus eorum, qui ſub tutela uel cura ſunt, ſine decreto non alienandis uel ſupponendis.*
10 *De curatoribus furioſo, uel alijs perſonis extra minores dandis.*

LIBRI IIII.

1 *DE teſtamentis: & qui teſtamenta facere poſſunt.*
2 *De liberis & poſthumis hæredibus inſtituendis, uel exhæredandis.*
3 *De iniuſto, rupto, & irrito facto teſtamẽto.*
4 *De ijs quæ in teſtamento delentur.*
5 *De hæredibus inſtituendis.*
6 *De uulgari & pupillari ſubſtitutione.*
7 *De conditionibus inſtitutionum.*
8 *De iure deliberandi.*

LIBRI V.

1 *DE teſtamento militari.*
2 *De adquirenda uel omittenda hæredi-*

tate.

3 *Quemadmodum teſtamenta aperiantur, inſpiciantur & deſcribantur.*

4 *Si quis omiſſa cauſa teſtamẽti ab inteſtato, uel alio modo poßideat hæreditatem.*

5 *De ſenatuſconſulto Syllaniano & Claudiano.*

6 *Si quis aliquem teſtari prohibuerit uel coẽgerit.*

7 *De iure codicillorum.*

LIBRI VI.

1 *DE legatis & fideicommißis primo.*

LIBRI VII.

1 *DE legatis & fideicommißis ſecundo.*

LIBRI VIII.

1 *DE legatis & fideicommißis tertio.*

LIBRI IX.

1 *DE annuis legatis & fideicommißis.*

2 *De uſu & uſufructu, & habitatione, et operis per legatũ uel fideicõmiſſum relictis.*

3 *De ſeruitute legata.*

4 *De dote prælegata.*

5 *De optione legata.*

6 *De tritico, uino, & oleo legato.*

7 *De fundo inſtructo, uel inſtrumento legato.*

8 *De peculio legato.*

9 *De penu legata.*
10 *De ſupellectile legata.*

LIBRI X.

1 *DE alimentis & cibarijs legatis.*
2 *De auro & argento, mundo, ornamentis, ungueneis, ueſtibus, uel ueſtimẽtis, & ſtatuis legatis.*
3 *De liberatione legata.*
4 *De adimendis & transferendis legatis.*
5 *De rebus dubijs.*
6 *De ijs quæ pœnæ nomine relinquuntur.*
7 *De regula Catoniana.*
8 *De ijs quæ pro non ſcripto habentur.*
9 *De ijs quibus ut indignis legata auferuntur.*

LIBRI XI.

1 *DE conditionibus, & demonſtrationibus, & cauſis, & modis eorum quæ in teſtamentis ſcribuntur.*
2 *Ad legem Falcidiam.*
3 *Si cui plus, quàm per legem Falcidiam licuerit, legetur.*

LIBRI XII.

1 *AD ſenatuſconſultum Trebellianum.*
2 *Quando dies legatorum uel fideicommiſſorum cedat.*
3 *Vt legatorum ſeu fideicommiſſorum ſeruã-*

dorum

duorum cauſa caueatur.

4 *Vt in poſſeßione legatorum, uel fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa eſſe liceat.*

LIBRI XIII.

1 DE *bonorum poſſeßionibus.*

2 *Si tabulæ teſtamenti extabunt.*

3 *De bonorum poſſeßione furioſo, infanti, muto, ſurdo, cæco competenti.*

4 *De bonorum poſſeßione contra tabulas.*

5 *De legatis præſtandis contra tabulas bonorum poſſeßione petita.*

6 *De collatione bonorum.*

7 *De collatione dotis.*

8 *De uentre in poſſeßionem mittendo, & curotore eius.*

9 *De coniungẽdis cũ emancipato liberis eius.*

10 *De Carboniano edicto.*

11 *De bonorum poſſeßione ſecundum tabulas.*

12 *Si quis á parente manumiſſus fuerit.*

13 *De bonorũ poſſeßione ex teſtamẽto militis.*

14 *De iure patronatus.*

15 *De obſequijs á liberis, & libertis parentibus, & patronis præſtandis.*

LIBRI XIIII.

1 DE *operis libertorum.*

2 *De bonis libertorum.*

3 *De libertis uniuerſitatum.*
4 *De aßignandis libertis.*
5 *Si quid in fraudem patroni factum ſit.*
6 *Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt.*
7 *Vnde liberi.*
8 *Vnde legitimi: & unde agnati.*
9 *Vnde cognati.*
10 *De ſucceſſorio edicto.*
11 *De gradibus affinitatis.*
12 *Vnde uir & uxor.*
13 *De ueteranorum, & militum ſucceßione.*
14 *Quibus non competit bonorum poſſeßio.*
15 *Vt ex legibus & ſenatuſconſultis bonorum poſſeßio detur.*
16 *Quis ordo in bonorum poſſeßione ſeruetur.*
17 *De ſuis & legitimis hæredibus.*
18 *Ad ſenatuſconſultum Tertyllianum & Orficianum.*

Hic liber est mei Bar-nabe Marutij ad amicorum usum.

Rubricæ Digeſti noui: Et primò primi libri, qui eſt x x x ix Digeſtorum.

1 *DE operis noui nuntiatione.*
2 *De damno infecto.*
3 *De aqua pluuia arcenda.*
4 *De publicanis, & uectigalibus, & cōmiſsis.*
5 *De donationibus.*
6 *De mortis cauſa donationibus.*

Libri II.

1 *DE manumiſsionibus.*
2 *De manumiſsis uindicta.*
3 *De manumiſsionibus quæ ſeruis ad uniuerſitatem pertinentibus imponuntur.*
4 *De manumiſsis teſtamento.*
5 *De fideicōmiſſarijs libertatibus.*
6 *De ademptione libertatis.*
7 *De ſtatuliberis.*
8 *Qui ſine manumiſsione ad libertatem perueniunt.*
9 *Qui & à quibus manumiſsi liberi non fiant, & ad legem Aeliam Sentiam.*
10 *De iure aureorum annulorum.*
11 *De natalibus reſtituendis.*

De lib

12 *De liberali cauſa.*
13 *Quibus ad libertatem proclamare non licêt.*
14 *Si libertus ingenuus eſſe dicatur.*
15 *Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquenniū quæratur.*
16 *De colluſione detegenda.*

LIBRI III.

1 *DE adquirendo rerum dominio.*
2 *De adquirenda uel amittenda poſſeſſione.*
3 *De uſuſcapionibus ſeu uſurpationibus.*
4 *Pro ſoluto.*
5 *Pro emptore.*
6 *Pro hærede.*
7 *Pro donato.*
8 *Pro derelicto.*
8 *Pro legato.*
10 *Pro dote.*
11 *Pro ſuo.*

LIBRI IIII.

1 *DE re iudicata, & de effectu ſententiarum.*
2 *De confeſsis.*
3 *De ceſsione bonorum.*
4 *Ex quibus cauſis in poſſeſsionem eatur.*
5 *De bonis authoritate iudicum poſsidēdis & uenund*

uenundandis.

6 *De priuilegijs creditorum.*

7 *De bonorum ſeparationibus.*

8 *De curatore bonis dando.*

9 *Quæ in fraudem creditorum facta ſunt ut in integrum reſtituantur.*

LIBRI V.

1 DE *interdictis ſeu extraordinarijs actionibus quæ pro eis competunt.*

2 *Quorum bonorum.*

3 *Quorum legatorum.*

4 *Ne uis fiat ei qui in poſſeſsionem miſſus eſt.*

5 *De tabulis exhibendis.*

6 *Ne quid in loco ſacro fiat.*

7 *De locis & itineribus publicis.*

8 *Ne quid in loco publico uel in itinere fiat.*

9 *De loco publico fruendo.*

10 *De uia publica et itinere publico reficiēdo.*

11 *De fluminibus: & ne quid in flumine publico ripáue eius fiat quò peius nauigetur.*

12 *Ne quid in flumine publico ripáue eius fiat, quo aliter aqua fluat quàm in priori æſtate fluxit.*

13 *Vt in flumine publico nauigare liceat.*

14 *De ripa munienda.*

15 *De ui & ui armata.*

16 *Vti poßidetis.*
17 *De ſuperficiebus.*
18 *De itinere actuq́; priuato.*
19 *De aqua quotidiana & æſtiua.*
20 *De riuis.*
21 *De fonte.*
22 *De cloacis.*
23 *Quod ui aut clàm.*
24 *De remißionibus.*
25 *De precario.*
26 *De arboribus cædendis.*
27 *De glande legenda.*
28 *De libero homine exhibendo.*
29 *De liberis exhibendis uel deducendis.*
30 *Vtrubi.*
31 *De migrando.*
32 *De Saluiano interdicto.*

LIBRI VI.

1 DE *exceptionibus & præſcriptiōibus.*
2 *De exceptione rei iudicatæ.*
3 *De diuerſis & temporalibus præſcriptioni bus.*
4 *De doli mali, & metus exceptione.*
5 *Quarum rerum actio non datur: & de exceptione iuriſiurandi.*
6 *De litigioſis.*

De actio

LIBRI VII.

1 DE uerborum obligationibus.
2 De duobus reis ſtipulandi & promittendi.
3 De ſtipulatione ſeruorum.

LIBRI VIII.

1 DE fideiuſſoribus & mandatoribus.
2 De nouationibus & delegationibus.
3 De ſolutionibus & liberationibus.
4 De acceptilationibus.
5 De prætorijs ſtipulationibus.
6 Rem pupilli uel adoleſcentis ſaluam fore.
7 Iudicatum ſolui.
8 Rem ratam haberi, & de rati habitione.

LIBRI IX.

1 DE priuatis delictis.
2 De furtis.
3 De tigno iniuncto.
4 Si quis teſtamento liber eſſe iuſſus fuerit.
5 Furti aduerſus nautas, caupones, ſtabularios.
6 Si familia furtum feciſſe dicatur.
7 Arborum furtim cæſarum.
8 Vi bonorum raptorum.
9 De incendio, ruina, naufragio.
10 De iniurijs, & famoſis libellis.
11 De extraordinarijs criminibus.

12 *De ſepulchro uiolato.*
13 *De concuſsionibus.*
14 *De abigeis.*
15 *De præuaricatoribus.*
16 *De receptatoribus.*
17 *De furibus balnearijs.*
18 *De effractoribus & expilatoribus.*
19 *De crimine expilatæ hæreditatis.*
20 *De crimine ſtellionatus.*
21 *De termino moto.*
22 *De collegijs illicitis & corporibus.*
23 *De popularibus actionibus.*

LIBRI X.

1 *DE publicis iudicijs.*
2 *De accuſationibus et inſcriptionibus.*
3 *De cuſtodia & exhibitione reorum.*
4 *Ad legem Iuliam maieſtatis.*
5 *Ad legem Iuliam de adulterijs & ſtupro.*
6 *Ad legem Iuliam de ui publica.*
7 *Ad legem Iuliam de ui priuata.*
8 *Ad legem Corneliam de ſicarijs.*
9 *Ad legem Pompeiam de parricidijs.*
10 *Ad legem Corneliam de falſis: & de ſenatuſconſulto Liboniano.*
11 *Ad legem Iuliam repetundarum.*
12 *Ad legem Iuliam de annona.*

Ad

13 *Ad legem Iuliam peculatus.*
14 *Ad legem Iuliam de ambitu.*
15 *Ad legem Flauiam de plagiarijs.*
16 *Ad ſenatuſconſultum Turpilianum, & de abolitionibus criminum.*
17 *De requirendis reis, & abſentibus damnandis.*
18 *De quæſtionibus.*
19 *De pœnis.*
20 *De bonis damnatorum.*
21 *De bonis eorum qui ante ſententiā mortē ſibi conſciuerunt, uel accuſatores corruperūt.*
22 *De interdictis, relegatis, & deportatis.*
23 *De ſententiam paſſis, & reſtitutis.*
24 *De cadaueribus punitorum.*

LIBRI XI.

1 DE *appellationibus & relationibus.*
2 *A quibus appellare non licet.*
3 *Quis & á quo appelletur.*
4 *Quando appellandum ſit, & intra quæ tempora.*
5 *De appellationibus recipiendis, uel non.*
6 *De libellis dimiſſorijs, qui apoſtoli dicūtur.*
7 *Nil nouari appellatione interpoſita.*
8 *Quæ ſententiæ ſint appellatione reſcindantur.*

9 *An per alium cauſæ appellationis reddi poßint.*
10 *Si tutor, uel curator, uel magiſtratus appellauerit.*
11 *Eum qui appellauit in prouincia defendi.*
12 *Apud eum à quo appellatur, aliam cauſam agere compellendum.*
13 *Si pendente appellationẽ mors interuenerit.*
14 *De iure fiſci.*
15 *De captiuis & poſtliminio reuerſis.*
16 *De rẽ militari.*
17 *De caſtrenſi peculio.*
18 *De priuilegijs ueteranorum.*

LIBRI XII.

1 *AD municipalem, & de incolis.*
2 *De decurionibus, & filijs eorum.*
3 *De albo ſcribendo.*
4 *De muneribus & honoribus.*
5 *De uocatione & excuſatione munerum.*
6 *De iure immunitatis.*
7 *De legationibus.*
8 *De adminiſtratione rerum ad ciuitatẽ pertinentium.*
9 *De decretis ab ordine faciendis.*
10 *De operibus publicis.*
11 *De nundinis.*

12 *De pollicitationibus.*
13 *De uarijs & extraordinarijs cognitionibus, & ſi iudex litem ſuam feciſſe dicatur.*
14 *De proxeneticis.*
15 *De cenſibus.*
16 *De uerborum & rerum ſignificatione.*
17 *De regulis iuris.*

Rubricæ Authenticorum.

Collationis I.

1 *DE hæredibus & falcidia, conſtitutio prima.*
2 *De non eligendo ſecundò nubentes mulieres, & alienatione lucri ante nuptias donationis, & de ſucceßionibus earum, & filijs ſuis.*
3 *Vt determinatus ſit numerus clericorum ſanctißimæ maioris Eccleſiæ, & cæterarum Eccleſiarum.*
4 *De fideiuſſoribus, & mandatoribus, & ſolutionibus.*
5 *De monachis.*
6 *Quomodo oporteat epiſcopos & reliquos clericos ad ordinationem deduci, & de expenſis Eccleſiarum.*

COLLATIONIS II.

1 DE non alienãdis aut permutãdis rebus Eccleſiaſticis immobilibus, &c.
2 Vt iudices ſine quoquo ſuffragio fiant.
3 Iuſiurandum quod præſtatur ab ijs qui adminiſtrationem accipiunt.
4 Vt eccleſia Romana centum annorum habeat præſcriptionem.
5 De referendarijs ſacri palatij.
6 De inceſtis & nefarijs nuptijs.

COLLATIONIS III.

1 DE lenonibus.
2 De defenſoribus ciuitatum.
3 De menſura ordinandorum clericorum.
4 De mandatis principum.
5 De triente & ſemiſſe, & ſucceßionibus filiorum, & nepotum naturalium, uel collationibus, aut diſtributionibus.
6 De filijs ante dotalia inſtrumenta natis.
7 De adminiſtrantibus officia in ſacris appellationibus.

COLLATIONIS IIII.

1 DE nuptijs.
2 De appellationibus, & intra quæ tempora appellari debeat.
3 De conſulibus.

Vt

4 *Vt nullus mutuans agricolæ, terram eius teneat.*

5 *Nullum credentem agricolæ, tenere illius terram: & quantam debet uſuram dare.*

6 *De reſtitutionibus, & ea quæ parit in undecimo menſe poſt mortem uiri.*

7 *De tabellionibus, & ut protocolla dimittant in chartis.*

COLLATIONIS V.

1 *DE eccleſiaſticarũ rerum immobilium alienatione & ſolutione.*

2 *De iureiurando à moriente præſtito propter menſuram ſuæ ſubſtantiæ.*

3 *Vt præponatur nomen imperatoris documentis: & in Latinis literis apertius tempora inſcribantur.*

4 *Sceuicas non ſolum ſi fideiuſſores præſtant, ſed etiam ſi iuſiurandum dent, ſine periculo diſcedere.*

5 *Vt non fiant pignorationes pro alijs perſonis: & ut ſicut principũ donationes non egent geſtis monumentorum, ſic nec à priuatis imperatoribus factæ donationes indigeant.*

6 *De exhibendis & introducendis reis, & ut ij qui conueniuntur, poſt uigeſimum diem præſententur iudicibus &c.*

7 *Conſtitutio quæ ex adſcriptitio & libera natos, liberos eſſe uult.*

8 *Vt de cætero commutationes Eccleſiaſticarum rerum non fortuitæ fiant ad pijſsimum imperatorem &c.*

9 *Vt ea quæ uocantur inſinuatiua ſuper clericis, in maiore Eccleſia quidem dētur, in alijs autem Eccleſijs penitus non dentur.*

10 *Vt clerici qui recedunt, alijs pro eis ſubrogatis præbeant emolumenta.*

11 *De ijs qui ingrediuntur ad appellationem: & quando per ſcripturam manus propriæ fiat collatio literarum: & de iureiurando dilationis &c.*

12 *Vt in priuatis domibus ſacra miniſteria non fiant.*

13 *Vt defuncti ſeu funera eorum non iniurientur à creditoribus &c.*

14 *Vt immobilia antenuptialis donationis, neq; hypothecæ dentur, neq; omnino aliēnentur à uiro, niſi cōſentiēte uxore, niſi poſtea ſatisfieri poſsit uxori: hæc uerò etiā in dote ualere.*

15 *De noui operis nuntiatione maritimi aſpectus.*

16 *Vt factæ nouæ cōſtitutiones, poſt inſinuationes earum, poſt duos menſes ualeant &c.*

Vt

17 *Vt nullus ædificet oratorij domos, præter uoluntatem epiſcopi &c.*

18 *Vt ab illuſtribus, & qui ſuper eam dignitatem ſunt, omnimodo ſuper pecuniarijs cauſis, ſed & iniuriarū criminaliter per procuratorem dicantur: clarißimis autē in pecuniarijs licere per procuratorem & per ſe litigans.*

19 *Vt ordinariæ præfecturæ urbanæ, & prætorianæ duæ, & præfecturæ quæ in cingulo, & quæ in actu ſunt, ſolæ, non etiam honorariæ liberent á curiali fortuna.*

20 *Vt omnes obediāt iudicibus prouinciarum, & in criminalibus, & in pecuniarijs cauſis &c.*

Collationis VI.

1 *QVibus modis naturales efficiantur legitimi, & ſui ſupra illos modos &c.*

2 *Vt ij qui obligatas ſe habere perhibent res minorum. aut obligati ſunt eis, ad eorum gubernationem penitus non accedant, & ut curatores nullo modo ſuſcipiant ceßiones aduerſus eos quorum curationem agunt, aut egērunt: hæc autem generaliter ualebunt &c.*

3 *De inſtrumentorū cautela & fide: Et primò de depoſito, & de mutuo, & alijs documē-*

tis priuatè quidem ſcriptis &c.

4 *Hæc conſtitutio interpretatur priorem conſtitutionem de ijs, qui ingrediuntur in monaſterium, & de ſubſtantijs eorum ex quo tempore oporteat eam ualere.*

5 *Vt non luxurientur contra naturam: neq; iurent per capillos aut aliquid huiuſmodi: neq; blaſphementur in Deum.*

6 *Vt liberti de cætero aureo nõ indigeãt annulo, & ut priſtinis reſtituãtur natalibus &c.*

7 *Apud quos oportet cauſas dicerè monachos & aſceterias.*

8 *De quæſtore.*

9 *Conſtitutio quæ dignitatibus & epiſcopatu filium liberat à patria poteſtate.*

10 *De iudicibus: & ut nullatenus cum iureiurando eligatur aliquis iudex &c.*

11 *Vt clerici apud proprios epiſcopos primùm cõueniãtur: & poſt hoc apud ciuiles iudices.*

12 *De conſanguineis & uterinis fratribus.*

13 *De armis.*

14 *De depoſito & denuntiationibus inquilinorum &c.*

COLLATIONIS VII.

1 Q*Vibus modis naturales efficiũtur ſui, & de eorum ex teſtamento, ſeu ab inte*

inteſtato ſucceßione.

2 *De teſtibus.*

3 *De immenſis donationibus in filios factis.*

4 *Vt ſine prohibitione matres debitrices, & creditrices tutelam gerant minorum, neque iuſiurandum præſtent, quòd non uenient ad ſecunda uota.*

5 *Vt exactione inſtante dotis primæ, & ſecundæ, uiro ad ſecunda uota migrante, præponatur uxor prima, uel ex priori matrimonio, &c.*

6 *De adminiſtrationibus.*

7 *De executoribus, & qui conueniuntur, & re conueniuntur.*

8 *De æqualitate dotis, & propter nuptias donationis, & de augmēto dotis, & propter nuptias donationis, & de priuilegio dotis, &c.*

9 *De duobus reis promittendi.*

10 *De tempore non ſolutæ pecuniæ ſuper dote.*

COLLATIONIS VIII.

1 *NEque uirum quod ex dote eſt, neq; mulierem ex ſponſalitia largitate lucrum proprium habere, ſed ſeruare dominiū filijs ſuis: uel ſi ad ſecundas nuptias non ueniant, uſu ſolo in lucro conſiſtente, &c.*

2 *De appellationibus.*

De teſta

3 *De teſtamentis imperfectis à parentibus in filios factis.*

4 *De reſtitutionibus.*

5 *De priuilegijs dotis hæreticis mulieribus non præſtandis.*

6 *De nauticis uſuris.*

7 *Hæc conſtitutio innouat conſtitutionem, quæ præſcriptionem centum annorum uenerabilibus locis dederat.*

8 *De litigioſis, & decima partē litis ab actore cautèla præſtanda.*

9 *Vt neque miles, neque fœderatus obſeruētur domui priuatæ, aut poſſeßioni alicuius.*

10 *Vt diuinæ iußiones ſubſcriptionem habeant glorioſißimi quæſtoris.*

11 *In medio litis non fieri ſacras formas aut ſacras iußiones, ſed ſecundum antiquas leges generales lites decidi.*

12 *Vt cùm de appellatione cognoſcitur, ſecundum illius leges debeat iudicari, quæ tempore latæ ſententiæ obtinebant, &c.*

13 *Vt liceat matri, & auiæ, & alijs parentibus poſt legitimam partem liberis derelictam, quomodo uoluerint reſiduam diſponere facultatem ſuam, &c.*

Colla

Collationis IX.

1 *DE hæredibus ab inteſtato uenientibus, & de agnatorum iure ſublato.*

2 *Vt ſponſalitia largitas ſpecialis ſit contractus, & de diuerſis capitulis.*

3 *De alienatione, & emphyteuſi, & locationē, & hypothecis, & alijs diuerſis contractibus in uniuerſis locis rerum ſacrarum.*

4 *Vt iudices non expectent ſacras iuſsiones: ſed quæ uidentur eis, decernant.*

5 *Vt litigātes iurent in exordio litis: quia neq; promiſerint dare iudicibus, neq; dabūt, &c.*

6 *De Eccleſiaſticis titulis, & priuilegijs, &c.*

7 *Vt fratrum filij ſuccedant pariter ad imitationem fratrum, etiam aſcendentibus extantibus: & ut mulieres non inſinuata antenuptiali donatione non lædantur: non inſinuans autem uir, uel ſi competat nuptiale lucrum. eo non fruatur.*

8 *De reſtitutione fideicommiſsi, & nomine familiæ, quod uſque ad quartum gradum locum habet, & quod familiæ nomine, nurus etiam continetur.*

9 *Vt nulli iudicū liceat habere loci ſeruatorē, niſi certis ex cauſis diuina conceſſerit iuſsio.*

10 *Vt differētes iudices audire interpellantium allega-*

8 *De authoritate, & uſu pallij.*

9 *De renuntiatione.*

10 *De ſupplenda negligentia prælatorum.*

11 *De temporibus ordinationum, & qualitatē ordinandorum.*

12 *De ſcrutinio in ordine faciendo.*

13 *De ordinatis ab epiſcopo, qui renuntiauit epiſcopatui.*

14 *De ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum.*

15 *De ſacra unctione.*

16 *De ſacramentis non iterandis.*

17 *De filijs præſbyterorum ordinandis, uel non.*

18 *De ſeruis non ordinandis, & eorum manumiſsione.*

19 *De obligatis ad ratiocinia ordinādis, uel nō.*

20 *De corpore uitiatis ordinandis, uel non.*

21 *De bigamis non ordinandis.*

22 *De clericis peregrinis.*

23 *De officio archidiaconi.*

24 *De officio archipreſbyteri.*

25 *De officio primicerij.*

26 *De officio ſacriſtæ.*

27 *De officio cuſtodis.*

28 *De officio uicarij.*

29 *De officio, & poteſtate iudicis delegati.*

De offi

30 *De officio legati.*
31 *De officio iudicis ordinarij.*
32 *De officio iudicis.*
33 *De maioritate, & obediẽntia.*
34 *De treuga, & pace.*
35 *De pactis.*
36 *De tranſactionibus.*
37 *De poſtulando.*
38 *De procuratoribus.*
39 *De ſyndico.*
40 *De ijs, quæ ui metúsuè cauſa fiunt.*
41 *De in integrum reſtitutione.*
42 *De alienatione iudicij mutandi cauſa facta.*
43 *De arbitris.*

LIBRI II.

1 *DE iudicijs.*
2 *De foro competenti.*
3 *De libelli oblatione.*
4 *De mutuis petitionibus.*
5 *De litis conteſtatione.*
6 *Vt lite non conteſtata non procedatur ad teſtiũ receptionẽ, uel ad ſententiã definitiuam.*
7 *De iuramento calumniæ.*
8 *De dilationibus.*
9 *De ferijs.*
10 *De ordine cognationum.*

De plus.

11 *De plus petitionibus.*
12 *De cauſa poſſeßionis & proprietatis.*
13 *De reſtitutione ſpoliatorum.*
14 *De dolo & contumacia.*
15 *De eo qui mittitur in poſſeßionem cauſa rei ſeruandæ.*
16 *Vt lite pendente nil innouetur.*
17 *De ſequeſtratione poſſeßionum & fructuũ.*
18 *De confeßis.*
19 *De probationibus.*
20 *De teſtibus, & atteſtationibus.*
21 *De teſtibus cogendis, uel non.*
22 *De fide inſtrumentorum.*
23 *De præſumptionibus.*
24 *De iureiurando.*
25 *De exceptionibus.*
26 *De præſcriptionibus.*
27 *De ſententia & re iudicata.*
28 *De appellationibus, & recuſationibus.*
29 *De clericis peregrinantibus.*
30 *De confirmatione utili uel inutili.*

LIBRI III.

1 *DE uita & honeſtate clericorum.*
2 *De cohabitatione clericorum & mulierum.*
3 *De clericis coniugatis.*

4 *De clericis non reſidentibus in Eccleſia, uel præbenda.*
5 *De præbendis & dignitatibus.*
6 *De clerico ægrotante, uel debilitato.*
7 *De inſtitutionibus.*
8 *De conceßione præbendæ, & Eccleſiæ non uacantis.*
9 *Ne ſede uacante aliquid innouetur.*
10 *De ijs quæ fiunt à prælato ſine conſenſu capituli.*
11 *De ijs quæ fiunt à maiori parte capituli.*
12 *Vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.*
13 *De rebus Eccleſiæ alienandis, uel non.*
14 *De precarijs.*
15 *De commodato.*
16 *De depoſito.*
17 *De emptione & uenditione.*
18 *De locato, & conducto.*
19 *De rerum permutatione.*
20 *De feudis.*
21 *De pignoribus, & alijs cautionibus.*
22 *De fideiuſſoribus.*
23 *De ſolutionibus.*
24 *De donationibus.*
25 *De peculio clericorum.*

26 *De teſtamento, & ultimis uoluntatibus.*
27 *De ſucceßionibus ab inteſtato.*
28 *De ſepulturis.*
29 *De parochijs, & alienis parochianis.*
30 *De decimis, primitijs, & oblationibus.*
31 *De regularibus, & trãſeũtibus ad religionẽ.*
32 *De conuerſione coniugatorum.*
33 *De conuerſione infidelium.*
34 *De uoto, & uoti redemptione.*
35 *De ſtatu monachorum, & canonicorum regularium.*
36 *De religioſis domibus, ut epiſcopo ſint ſubiectæ.*
37 *De capellis monachorũ, et aliorũ religioſorũ*
38 *De iure patronatus.*
39 *De cẽſibus, exactiõibus, & procuratiõibus.*
40 *De conſecratione Eccleſiæ, uel altaris.*
41 *De celebratione miſſarum, & ſacramento Euchariſtiæ.*
42 *De baptiſmo, & eius effectu.*
43 *De preſbytero non baptizato.*
44 *De cuſtodia euchariſtiæ, chriſmatis, & aliorum ſacramentorum.*
45 *De reliquijs, & ueneratione ſanctorum.*
46 *De obſeruatione ieiuniorum.*
47 *De purificatione poſt partum.*

48 De Eccleſijs ædificandis uel reparandis.
49 De immunitate Eccleſiarum, cœmeterij, & rerum ad eas pertinentium.
50 Ne clerici uel monachi ſecularibus negotijs ſe immiſceant.

LIBRI IIII.

1 De ſponſalibus, & matrimonijs.
2 De deſponſatione impuberum.
3 De clandeſtina deſponſatione.
4 De ſponſa duorum.
5 De conditionibus appoſitis in deſponſatione, uel alijs contractibus.
6 Qui clerici uel uouentes matrimonium contrahere poſſunt.
7 De eo, qui duxit in matrimoniū, quam polluit per adulterium.
8 De coniugio leproſorum.
9 De coniugio ſeruorum.
10 De natis ex libero uentre.
11 De cognatione ſpiritali.
12 De cognatione legali.
13 De eo, qui cognouit conſanguineam uxoris ſuæ, uel ſponſæ.
14 De conſanguinitate, & affinitate.
15 De frigidis, & maleficiatis, & impotentia coëundi.

De ma

16 *De matrimonio contracto contra interdictũ Eccleſiæ.*
17 *Qui filij ſint legitimi.*
18 *Qui matrimonium accuſare poſſunt, uel contra illud teſtificari.*
19 *De diuortijs.*
20 *De donationibus inter uirum, & uxorem, & de dote poſt diuortium reſtituenda.*
21 *De ſecundis nuptijs.*

LIBRI V.

1 DE *accuſationibus, inquiſitionibus, & denuntiationibus.*
2 *De calumniatoribus.*
3 *De ſimonia: & ne aliquid pro ſpiritalibus exigatur, uel promittatur.*
4 *Ne prælati uices ſuas, uel eccleſias ſub annuo cenſu concedant.*
5 *De magiſtris: & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.*
6 *De Iudæis, & Saracenis, & eorum ſeruis.*
7 *De hæreticis.*
8 *De ſchiſmaticis, & ordinatis ab eis.*
9 *De apoſtatis, & reiterantibus baptiſma.*
10 *De ijs, qui filios occiderunt.*
11 *De infantibus, & languidis expoſitis.*
12 *De homicidio uoluntario, uel caſuali.*

13 *De torneamentis.*
14 *De clericis pugnantibus in duello.*
15 *De ſagittarijs & baliſtarijs.*
16 *De adulterijs & ſtupro.*
17 *De raptoribus, incendiarijs, & uiolatoribus Eccleſiarum.*
18 *De furtis.*
19 *De uſuris.*
20 *De crimine falſi.*
21 *De ſortilegis.*
22 *De colluſione detegenda.*
23 *De delictis puerorum.*
24 *De clerico uenatore.*
25 *De clerico percuſſore.*
26 *De maledicis.*
27 *De clerico excommunicato, depoſito, uel interdicto miniſtrante.*
28 *De clerico non ordinato miniſtrante.*
29 *De clerico per ſaltum promoto.*
30 *De eo qui ordines furtiuè ſuſcepit.*
31 *De exceſſibus prælatorum & ſubditorum.*
32 *De noui operis nuntiatione.*
33 *De priuilegijs, & exceſſibus priuilegiatorũ.*
34 *De purgatione canonica.*
35 *De purgatione uulgari.*
36 *De iniurijs, & damno dato.*

37 *De pœnis.*
38 *De pœnitentijs & remiſsionibus.*
39 *De ſententia excommunicationis, & ſuſpenſionis, & interdicti.*
40 *De uerborum ſignificatione.*
41 *De regulis iuris.*

FINIS.

Rubricæ ſexti Libri Decretalium.

Libri I.

1 *De ſumma Trinitate, & fide catholica.*
2 *De conſtitutionibus.*
3 *De reſcriptis.*
4 *De conſuetudine.*
5 *De poſtulatione prælatorum.*
6 *De electione, & electi poteſtate.*
7 *De renuntiatione.*
8 *De ſupplenda negligentia prælatorum.*
9 *De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.*
10 *De ætate & qualitate, & ordine præficiendorum.*
11 *De filijs presbyterorum, & alijs illegitime natis.*

12 *De Bigamis.*
13 *De officio uicarij.*
14 *De officio & poteſtate iudicis delegati.*
15 *De officio legati.*
16 *De officio ordinarij.*
17 *De maioritate & obedientia.*
18 *De pactis.*
19 *De procuratoribus.*
20 *De ijs quæ ui metúsue cauſa fiunt.*
21 *De reſtitutione in integrum.*
22 *De arbitris.*

LIBRI II.

1 *DE iudicijs.*
2 *De foro competenti.*
3 *De litis conteſtatione.*
4 *De iuramento calumniæ.*
5 *De reſtitutione ſpoliatorum.*
6 *De dolo & contumacia.*
7 *De eo qui mittitur in poſſeßionem cauſa rei ſeruandæ.*
8 *Vt lite pendente nihil innouetur.*
9 *De confeßis.*
10 *De teſtibus & atteſtationibus.*
11 *De iureiurando.*
12 *De exceptionibus.*
13 *De præſcriptionibus.*

De

14 *De ſententia, & re iudicata.*
15 *De appellationibus.*

LIBRI III.

1 *DE uita & honeſtate clericorum.*
2 *De clericis coniugatis.*
3 *De clericis non reſidentibus in Eccleſia, uel præbenda.*
4 *De præbendis & dignitatibus.*
5 *De clerico ægrotante.*
6 *De inſtitutionibus.*
7 *De conceßione præbendæ, & Eccleſiæ non uacantis.*
8 *Ne ſede uacante aliquid innouetur.*
9 *De rebus Eccleſiæ non alienandis.*
10 *De rerum permutatione.*
11 *De teſtamentis & ultimis uoluntatibus.*
12 *De ſepulturis.*
13 *De decimis.*
14 *De regularibus & trāſeūtibus ad religionē.*
15 *De uoto, & uoti redemptione.*
16 *De ſtatu regularium.*
17 *De religioſis domibus.*
18 *De capellis monachorum.*
19 *De iure patronatus.*
20 *De cenſibus, exactionibus, & procurationibus.*

21 *De conſecratione Eccleſiæ uel altaris.*
22 *De reliquijs, & ueneratione ſanctorum.*
23 *De immunitate Eccleſiarum, cœmeteriorum, & aliorum locorum religioſorum.*
24 *Ne clerici uel monachi ſecularibus negotijs ſe immiſceant.*

LIBRI IIII.

1 *DE ſponſalibus, & matrimonijs.*
2 *De deſponſatione impuberum.*
3 *De cognatione ſpirituali.*

LIBRI V.

1 *DE accuſationibus, inquiſitionibus, & denuntiationibus.*
2 *De hæreticis.*
3 *De ſchiſmaticis.*
4 *De homicidio.*
5 *De uſuris.*
6 *De exceßibus prælatorum.*
7 *De priuilegijs.*
8 *De iniurijs, & damno dato.*
9 *De pœnis.*
10 *De pœnitentijs & remißionibus.*
11 *De ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti.*
12 *De uerborum ſignificatione.*
13 *De regulis iuris.*

Rubricæ Clementinarum.

LIBRI I.

1 DE ſumma Trinitate, & fide catholica.
2 De reſcriptis.
3 De electione, & electi poteſtate.
4 De renuntiatione.
5 De ſupplenda negligentia prælatorum.
6 De ætate & qualitate, & ordine præficiendorum.
7 De officio uicarij.
8 De officio & poteſtate iudicis delegati.
9 De officio ordinarij.
10 De procuratoribus.
11 De in integrum reſtitutione.

LIBRI II.

1 DE iudicijs.
2 De foro competenti.
3 De cauſa poſſeßionis & proprietatis.
4 De dolo & contumacia.
5 Vt lite pendente nihil innouetur.
6 De ſequeſtratione poſſeßionum & fructuū.
7 De probationibus.
8 De teſtibus.
9 De iureiurando.
10 De exceptionibus.

11 *De ſententia & re iudicata.*
12 *De appellationibus.*

LIBRI III.

1 *DE uita & honeſtate clericorum.*
2 *De præbendis & dignitatibus.*
3 *De conceſſione præbendæ, & Eccleſiæ non uacantis.*
4 *De rebus eccleſiæ non alienandis.*
5 *De rerum permutatione.*
6 *De teſtamentis & ultimis uoluntatibus.*
7 *De ſepulturis.*
8 *De decimis, primitijs, & oblationibus.*
9 *De regularibus & tranſeuntibus ad religionem.*
10 *De ſtatu monachorum, uel canonicorum regularium.*
11 *De religioſis domibus, ut epiſcopo ſint ſubiectæ.*
12 *De iure patronatus.*
13 *De cenſibus, exactionibus, & procurationibus.*
14 *De celebratione miſſarum, & alijs diuinis officijs.*
15 *De baptiſmo, & eius effectu.*
16 *De reliquijs, & ueneratione ſanctorum.*
17 *De [illegible] Eccleſiarum.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LIB